

REVISTA MUSICAL CATALAN

WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

DESEMBRE 2018 - GENER 2019 14€

RENÉE FLEMING
Una apassionada de
la veu humana

JOSEP MARIA GUIX
Escultor de la ressonància

BENET CASABLANCAS
Estrena *L'enigma di Lea* al Liceu

L'ADÉU A 'LA SUPERBA' MONTSERRAT CABALLE

DOSSIER: TRADICIONS MUSICALS DEL NADAL

PUCCINI
12 —
29 GEN

201
Liceu
Opera
Barcelona

MÉS VIUS
QUE MAI

**HI HA AMORS
QUE MAI ARRIBEN.**

MADAMA BUTTERFLY

DIR. MUSICAL Giampaolo Bisanti DIR. ESCENA Moshe Leiser i Patrice Caurier CAST Lianna Haroutounian / Ainhoa Arteta (Cio-cio San, Madama Butterfly), Ana Ibarra / Justina Gringyte (Suzuki), Mercedes Gancedo (Kate Pinkerton), Jorge De León / Rame Lahaj (Benjamin Franklin Pinkerton), Damián Del Castillo / Gabriel Bermúdez (Sharpless), Christophe Mortagne / Moisés Marín, (Goro) Isaac Galán, (Princep Yamadori), Felipe Bou (L'oncle Bonze)
ORQUESTRA SIMFÒNICA I COR DEL GRAN TEATRE DEL LICEU DIR. COR Conxita Garcia

LICEU.CAT - 902 787 397 #MADAMABUTTERFLYLICEU

MONTSERRAT CABALLÉ, UNA DE LES VEUS MÉS ESTIMADES i admirades de tot el segle XX, moria el 6 d'octubre de 2018 a Barcelona, als 85 anys. Amb el seu comiat, la generació daurada de la lírica catalana, en què cal incloure Jaume Aragall, Josep Carreras i Victoria de los Ángeles –i també l'espanyola, si hi afegim figures com les de Plácido Domingo, Teresa Berganza, Joan Pons i Alfredo Kraus– viu una pèrdua insubstituïble que ha deixat per a la posteritat fites impossibles d'emular ni superar.

La gran generació daurada de la lírica va començar el seu declivi abans d'arribar al segle XXI, el 1999, en morir el tenor canari Alfredo Kraus. Pocs anys després la soprano barcelonina Victoria de los Ángeles abandonava aquest món, el 2005. Però els seus records i llegat n'han traspassat feliçment l'absència física amb la creació fa deu anys de la Fundació Victoria de los Ángeles i la tasca realitzada pels seus gestors per a la promoció de les noves generacions líriques i el suport, a través del LIFE Victoria, del gènere lied.

El traspàs de Montserrat Caballé s'ha viscut amb gran tristesa a nivell internacional. El seu perfil artístic i personal esdevingué icònic, abans fins i tot de la popular aparició cantant *Barcelona* al costat de Freddie Mercury, i la seva influència al món de la música ha estat enorme. Cal no oblidar les paraules de Maria Callas en ser preguntada sobre qui estava destinada a ocupar el tron que ella deixava lliure en retirar-se dels escenaris: “*Only Caballé*”, responia amb rotunditat.

A. BOFILL

La fama i excel·lència artística que assolí Caballé els anys setanta i vuitanta del segle XX van posar el llistó tan amunt que van dificultar l'assimilació d'una decadència progressiva previsible d'acord amb les limitacions de la naturalesa humana. Però, tanmateix, Caballé va saber reconduir el seu mestratge artístic cap a la docència i el suport als joves talents gràcies a la creació del concurs de cant que porta el seu nom i gràcies a les *masterclasses* de les quals tants joves cantants s'han beneficiat els darrers anys.

Caballé, tanmateix, no tingué competidors: ella va ser única en la seva interpretació de papers ja mítics, com Norma, Salome o Aida, però també va ser una de les màximes figures del que es va donar a conèixer com a *Bel Canto Renaissance*, tot recuperant títols d'òpera seria de Donizetti i Rossini. Inmillorables i inigualables són el seu control magistral del *fiato*, que li permetia allargar la línia de cant fins a límits extraordinaris i fer uns pianíssims insuperables, i una emissió de la veu commovedora: escoltar la veu de Caballé és com sentir córrer l'aigua d'una deu d'aigües transparents que reconforta i apaivaga l'esperit.

Tant de bo que, malgrat la seva absència, el seu llegat es perpetui en mans de les persones que millor la van conèixer, per tal que ni el seu record, ni el seu mestratge, ni el seu riure contagiós s'esborri pels segles dels segles. Descansa en pau, Montserrat. ✚

Tant de bo que, malgrat la seva absència, el seu llegat es perpetui en mans de les persones que millor la van conèixer, per tal que ni el seu record, ni el seu mestratge, ni el seu riure contagiós s'esborri pels segles dels segles. Descansa en pau, Montserrat. ✚

LES PROPOSTES DE LA DIRECTORA

1

EL INSTRUMENTO MUSICAL

L'editorial Acantilado ha publicat El instrumento musical. Un estudio filosófico de Bernard Sève, en traducció al castellà de Javier Palacio Tauste. Aquest assaig parla de la importància dels instruments musicals per a l'obra musical, des del punt de vista ontològic: l'instrument musical fa existir la música, ja que sense ell, la música és únicament composició escrita, no sonora.

2

L'HIVERNACLE

El Palau de la Música Catalana ha inaugurat aquesta temporada 2018-19 un nou àmbit de programació batejat com L'Hivernacle: “un espai on es conreen i germinen les idees, el context i les reflexions que ajuden a completar la programació”. L'Hivernacle inclou cicles de conferències, seminaris i diàlegs. La sessió inaugural, amb Jordi Savall i l'humanista Nuccio Ordine, va ser un èxit.

3

LES CAMBRES DEL LICEU

El director musical del Gran Teatre del Liceu, Josep Pons, ha presentat el nou cicle de concerts Les Cambres del Liceu, que té com a protagonistes grups de cambra sorgits de l'orquestra i cor titulars del teatre d'òpera en espais fins ara privats del Teatre, com són la Sala del Cor, la Sala Mestres Cabanes, a més del Foyer del Liceu. Aquest cicle impulsarà el treball de cambra i acostarà el Teatre a la ciutadania.

REVISTA MUSICAL CATALANA

WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

Núm. 366 • Desembre 2018
- Gener 2019
5a Època • Any XXXV

www.revistamusical.cat
facebook.com/
revistamusicalcatalana
twitter.com/RevistaMusCat
Instagram/revistamusicalcat

Consell editorial: Rafael Argullol,
Josep M. Busquets, Salvador Cardús,
Benet Casablanca, Jaume
Comellas, Gabriel Ferrer, Joaquim
Garrigosa, Albert Guinovart, Carles
Guinovart, Lluís Millet i Loras, Ramon
Muntaner, Antoni Pallès, Àlex Robles
Fitó, Antoni Ros Marbà
i Àlex Susanna.

Direcció: Mercedes Conde Pons
mconde@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 26

Redacció: Teresa Martínez
revista@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 28

Consell de Redacció: Josep
Barcons, Mercedes Conde Pons,
Elena Cuesta, Sílvia Díez, Javier
Pérez Senz, Toni Quera i Pere
Romanillos.

Col·laboren en aquest número:

Josep Barcons, Laura Borràs, Antoni
Colomer, Mercedes Conde Pons, Ana
María Dávila, Sílvia Díez, Miquel Gené,
Josep Maria Gregori, Pep Gorgori,
Mònica Pagès, David Puertas, Jaume
Radigales, Albert Torrens, Lluís
Trullén, Eduard V. Patsi i Jacobo
Zabalo.

Publicitat: Mercedes Conde Pons
mconde@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 26

Portada: Montserrat Caballé el 2008
amb motiu dels cent anys del Palau.
Foto: «El Periódico de Catalunya».
Agustí Carbonell

Edita: Sàpiens Publicacions
(Sàpiens, SCCL)
Fundació Orfeó Català-Palau
de la Música Catalana

Conceptualització i realització editorial:

Àrea de desenvolupament
i nous projectes:

Sàpiens Publicacions
(Sàpiens, SCCL)

www.som.cat

Director de l'àrea: Pere Romanillos
promanillos@sapienspublicacions.cat

Coordinació: Sílvia Díez

Disseny editorial: Cristina Ristol

Il·lustració: Roger Pibernat
i Laura Borràs

Impressió: Rotocayfo
(Impresia Ibérica)

Distribució
UDL Libros

Dipòsit legal: B-34.432/83
ISSN: 1887-2980
Membre de l'APPEC
Membre de CEDRO
Versió digital: iQuiosc.cat

ASSOCIACIÓ
ORFEÓ
CATALÀ

Mariona Carulla i Font, presidenta

c/ Palau de la Música, 4-6
08003 Barcelona
Tel.: 93 295 72 00
Palau de la Música Catalana, telèfon
d'atenció al client: 902 442 882
(de dilluns a dissabte, de 9.30 a 21 h)
www.palaumusica.cat
www.orfeocatala.cat

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

EDITORIAL 3

IMPRESCINDIBLES 6

PASSACAGLIA 8

EN PORTADA

MONTSERRAT CABALLÉ

Del 'bel canto' al 'buon canto' 12

ÒPERA

L'ENIGMA DE CASABLANCAS

Estrena de l'òpera L'enigma di Lea al Liceu 16

ENTREVISTA

JOSEP MARIA GUIX

L'escultor de la ressonància 20

CORAL

COR DE CAMBRA FRANCESC VALLS

15 anys del Cor de la Catedral de Barcelona 24

ENTREVISTA

RENÉE FLEMING

Una apassionada de la veu humana 28

Batutem!

L'ÒPERA 33

Els instruments a pedals 33

L'instrument: la veu 36

Els articles publicats a la «Revista Musical Catalana» expressen només l'opinió de l'autor. «Revista Musical Catalana» no mantindrà correspondència amb els autors d'originals no encarregats i enviats espontàniament a la Redacció.

DOSSIER

TRADICIONS MUSICALS DEL NADAL

Prohibit cantar nades 38

Més enllà d'El Messies 42

ÀNIMA DEL SO

QUICO PI DE LA SERRA

Una vida entre guitarres 46

EL COMPOSITOR

GIOACHINO ROSSINI

Un músic i un somriure 50

ESCENARIS DEL MÓN

L'OPÉRA DE PARÍS

Una qüestió d'Estat 52

ACCENTS 56

MÚSICA ENCREUADA 63

MÚSICA A LA RÀDIO 64

MELÒMANS

SERGI MATEU

Actor 66

La nostra Revista
té banda sonora.
Escolta-la
al nostre web

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO

Pep Gorgori

Musicòleg i periodista, master en gestió cultural per la Universitat de Londres i doctorand de la Universitat de La Rioja. Col·labora com a especialista en música clàssica en diversos mitjans. És l'autor del dossier *Tradicions musicals del Nadal*.

Ana María Dávila

Periodista especialitzada en l'àmbit cultural i musical. Entrevista el compositor Benet Casablanca i els altres protagonistes de l'estrena de l'òpera *L'enigma di Lea*.

Jaume Radigales

és professor de la Universitat Ramon Llull, crític musical i realitzador a Catalunya Música. És l'autor de les pàgines que dediquem a la desapareguda *Montserrat Caballé* i a *Gioachino Rossini*.

Antoni Colomer

Crític musical i director artístic de projectes musicals, és l'autor dels Escenaris del món dedicat a l'Òpera de París que commemora el 350è aniversari de la creació de l'Académie de l'Opéra.

Miquel Gené

Musicòleg, intèrpret, docent, escriptor, crític musical i realitzador audiovisual. Ens presenta el *Cor de Cambra Francesc Valls*, el cor de la catedral de Barcelona.

IMPRESINDIBLES

DEL 13
AL 23 DE
DESEMBRE AL
GRAN TEATRE
DEL LICEU

ÒPERA

L'ITALIANA IN ALGERI TORNA AL LICEU PER NADAL

L'ITALIANA IN ALGERI DE GIOACHINO ROSSINI ÉS L'ÒPERA ESCOLLIDA ENGUANY pel Gran Teatre del Liceu per celebrar el Nadal 2018. Es tracta d'una comèdia divertida en què el compositor italià utilitza l'ús onomatopèic de les paraules al final del primer acte, com recurs còmic, en la línia d'altres òperes famoses posteriors, com *Il barbiere di Siviglia* i *La Cenerentola*. A *L'italiana in Algeri* Rossini reivindica l'alliberament de la dona a través de la seva protagonista, Isabella, capaç de plantar cara a Mustafà, que ha fet esclau el seu marit, Lindoro. Isabella aconseguirà alliberar Lindoro i ajudar Elvira, esposa de Mustafà, a recuperar l'amor del seu marit. Aquesta òpera *buffa* del segle XVIII estrenada l'any 1813 a Venècia, arriba per aquestes dates al Liceu després de 36 anys d'absència, amb direcció musical de l'expert rossinià Riccardo Frizza i una producció escènica dirigida pel també italià Vittorio Borrelli, vistosa i colorista.

• **Del 13 al 23/12 (cal consultar horaris).** *L'italiana in Algeri* de Gioachino Rossini. Luca Pisaroni/Simón Orfila. Varduhi Abrahamyan/Maite Beaumont, Maxim Mironov/Edgardo Rocha i Sara Blanch. Orquestra i Cor del Gran Teatre del Liceu. Dir. musical: Riccardo Frizza. Dir. escènic: Vittorio Borrelli. Producció: Fondazione Teatro Regio de Torí. • **Preus:** de 13 a 270 € • **Organitza:** Gran Teatre del Liceu. www.liceubarcelona.cat

PROGRAMACIÓ CATALUNYA

DESEMBRE 2018

11/12. L'Ensemble Pygmalion, fundat el 2006 pel jove Raphaël Pichon, és un dels grups de música antiga emergents més destacats d'Europa. En aquest concert a L'Auditori, l'ensemble interpretarà els sis motets

de J. S. Bach –entre els quals hi ha els famosos *Lobet den Herrn, alle Heiden i Komm, Jesu, komm*– i obres litúrgiques a diverses veus de Gabrieli, Bertolusi i Hassler. www.auditori.cat

14/12. Molts al·licients atreuen l'atenció vers aquest concert. En primer lloc, la col·laboració de l'OBC i l'Orquestra de l'ESMUC, sota la direcció de Kazushi Ono. En segon lloc, el retorn del violoncel·lista Joshua Bell interpretant

el *Concert per a violí* de Dvořák. També l'estrena de l'obra encàrrec de l'OBC-SGAE al jove Manuel Rodríguez Valenzuela: *Even night*. I l'audició de la *Simfonia núm. 10* de Xostakóvitx. www.auditori.cat

16/12. La Banda Municipal de Barcelona, el VEUS-Cor Infantil Amics de la Unió i la soprano María Hinojosa, tots sota la direcció del nou titular de la formació de vents municipal,

José R. Pascual Vilaplana, ofereixen un concert nadalenç que inclou un programa variat, amb obres de Bizet (*Joc d'infants*), Hess (*Cap als estels! Un viatge a l'espai*) i Albert Guinovart (*Suite nadalenca*). www.auditori.cat

17/12. *Les quatre estacions* de Vivaldi és una d'aquelles obres que requereixen una interpretació d'autor, de tantes versions com n'hi ha al mercat discogràfic. El cicle BCN Clàssics ha convidat una formació especialitzada en música barroca, l'Europa Galante, i el seu director i fundador, el violinista Fabio Biondi, per gaudir d'un repertori que no cansa mai. www.palaumusica.cat

16/12. La pianista Marta Puig i el compositor Joan Magrané, residents del cicle Residències Musicals a La Pedrera, proposen un concert suggeridor amb obres de Schumann, Mompou i el mateix Magrané, embastat per la figura d'un narrador. Al gènere el violoncel·lista Roger Morelló oferirà un concert de cambra amb Maria Florea, Dani Ruiz i Juncal Salada, amb obres de Rachmàinov, Schubert i Brahms. www.lapedrera.com/es

GENER 2019

11/01. La saga d'*El Senyor dels Anells* de Peter Jackson sobre els clàssics de Tolkien arriba a la seva tercera i darrera entrega, *El retorn del rei* el gener del 2019 amb la interpretació de l'OBC, el Cor Jove de l'Orfeó Català i el VEUS-Cor Infantil Amics de la Unió. La música és de Howard Shore, mereixedor d'un Oscar a la millor banda sonora i millor cançó. www.auditori.cat

15/01. El pianista islandès Víkingur Ólafsson ens endinsa en l'univers minimalista de Philip Glass, compositor convidat pel Palau de la Música Catalana, en aquest monogràfic que inclou alguns dels seus *Estudis i Opening* i que permetrà descobrir les sinergies musicals del compositor americà amb la música de cinema d'acord amb la Filmoteca de Catalunya. www.palaumusica.cat

17/01. El cicle Ibercamera porta a L'Auditori l'Orquestra Simfònica de Düsseldorf –que va tenir com a directors Felix Mendelssohn i Robert Schumann, entre d'altres– ara sota la direcció d'Ádám Fischer i amb una obra cabdal del simfonisme del segle XX, la *Simfonia núm. 9* de Gustav Mahler, la darrera que va concloure i un comiat a la vida autèntic i dramàtic. www.auditori.cat

17/01. Constitueix una ocasió de luxe per als amants del lied, gènere de poesia posada en música, gaudir de la mezzosoprano Magdalena Kožená acompanyada al piano per la japonesa Mitsuko Uchida en un registre al qual aquesta darrera ens té poc

acostumats. *Lieder* de Schumann, Wolf, Dvořák i Schönberg omplen el programa, entre els quals hi ha poemes de Mörike i Brett.
www.palaumusica.cat

21/01. El clavecinista espanyol Diego Ares, que va publicar –amb gran èxit de crítica– cedés amb obra del pare Antoni Soler i de Domenico Scarlatti, col·labora en aquest concert amb el Casal Quartet en la interpretació de dos *Quintets* del pare Antoni Soler, als quals afegirà, ja en solitari, *Sonates per a clave* de Soler, Anglés, Freixanet, Gallés, Ferrer, Rodríguez i Casanoves.
www.palaumusica.cat

23/01. El Quartet Gerhard segueix la petjada del Quartet Casals i el Quartet Quiruga en la recerca d'un segell propi i l'interès per un repertori ampli, que li permeti dialogar amb els clàssics i els contemporanis al mateix escenari. Així, el programa que presentarà dins el retrat compositiu de Josep Maria Guix, combinarà els seus *Tres haikus per a quartet de corda* amb *Quartets* de Mozart i Brahms.
www.palaumusica.cat

25/01. Un gran programa romàntic serà protagonitzat per l'OBC amb la participació del Cor Madrigal i el Cor de Cambra de Granollers en dues grans peces corals de Johannes Brahms: *Nànie* i la *Cançó del destí*. Harmut Haenchen dirigirà el concert, que inclou *Mar tranquil* i *pròsper viatge* de Beethoven i la *Simfonia* núm. 3, "*Renana*" de Schumann.
www.auditori.cat

27/01. Dins del cicle de música contemporània i actual Sampler Sèries, cal destacar la vinguda de l'ensemble vocal Exaudi, que centra el seu repertori en autors d'avantguarda,

3 DE
DESEMBRE
AL PALAU
DE LA
MÚSICA

ORATORI

MÚSICA RELIGIOSA DEL BARROC

EL MES DE DESEMBRE SOL SER HABITUAL LA PROGRAMACIÓ DE L'ORATORI de Georg Friedrich Händel *El Messies*. Enguany el Palau de la Música Catalana n'ha programat una versió en què participa com a cor principal el Cor de Cambra del Palau de la Música, junt amb l'Orquestra de Cambra de Zuric, tots sota la direcció del violinista Daniel Hope. Més interessant encara ens sembla poder descobrir de la mà privilegiada de Philippe Herreweghe i el seu Collegium Vocale de Gant l'oratori *Les fonts d'Israel* de Johann Hermann Schein, Kantor de l'església de Sant Tomàs de Leipzig –abans que ho fos J. S. Bach– i contemporani del més conegut Heinrich Schütz, en un concert que tindrà lloc a la basílica de Santa Maria del Pi. L'obra de Schein permetrà descobrir l'adaptació a la llengua alemanya de la moda madrigalista estesa per tot Itàlia i que va donar lloc al sorgiment del gènere operístic al principi del segle XVII. Ja al gener, uns altres director i formació de record inoblidable en el seu pas recent pel Palau de la Música, Thomas Hengelbrock i el Balthasar Neumann Chor und Orchester, oferiran la seva versió del *Requiem* de Mozart, alhora que ens descobriren la *Missa Non sine quare* de Johann Caspar Kerll, també contemporani de Schein.

• **03/12.** (*Les fonts d'Israel*). **13/12** (*El Messies*). **28/01** (*Requiem* i *Missa Non sine quare*). • **Preus:** de 20 a 125 €
 • **Organitza:** Fundació Orfeó Català-Palau de la Música Catalana. www.palaumusica.cat

com farà en aquest programa "Eight voices", amb la interpretació d'obres de Harrison, Smith, Pagliei, Frey, Sciarrino i Feldman.
www.auditori.cat

29/01. BCN Clàssics propicia la vinguda de l'Orquestra

Filharmònica d'Oslo, sota la direcció del rus Vassily Petrenko. Concert intens, inclou el *Concert per a piano i orquestra* núm. 2 de Johannes Brahms amb Simon Trpčeski com a solista i l'espectacular *Shéhérazade* de Rimski-Kórsakov.
www.palaumusica.cat

Selecció realitzada per Mercedes Conde Pons

AQUESTA CARTELLERA
POT PRESENTAR CANVIS
DE DARRERA HORA.

ÒPERA

UNA VOCE IN OFF DE XAVIER MONTSALVATGE

UNA VOCE IN OFF és la segona de les tres òperes del compositor gironí Xavier Montsalvatge. Amb llibret en italià del mateix compositor basat en un relat imaginari de Joan Puigdevall, l'òpera narra un triangle amorós en dos plans temporals: el de la relació d'Àngela amb el seu amant Mario, i el de la dona amb la veu gravada del seu marit mort, la *voce in off*. Montsalvatge va definir aquesta obra com una "*Opereta romàntica en un acte i tres escenes per a dos personatges i mig*" i s'acosta estilísticament a altres òperes de cambra, com *La voix humaine* de Francis Poulenc escrita el 1958, basada en un text de Jean Cocteau. L'Ensemble de l'Orquestra de Cadaqués, sota la direcció de Miquel Ortega, l'interpretarà al Petit Palau.

• **11/12 (20 h).** *Una voce in off* de Xavier Montsalvatge. Amb Raquel Lojendio, Marc Sala i Carles Pachón. Cor de Cambra del Palau de la Música. Ensemble de l'Orquestra de Cadaqués. Dir. musical: Miquel Ortega. • **Preus:** 25 € • **Organitza:** BCN Clàssics. www.palaumusica.cat

11 DE
DESEMBRE
AL PETIT
PALAU

JOAN DOTRAS I VILA

ENGUANY S'HAN COMPLERT

quaranta anys de la mort del músic i pedagog barceloní Joan Dotras i Vila. Va ser autor de diverses sarsueles, cançons, sardanes, música de cinema i una suite per a piano. Intèrpret de piano i d'orgue, també va ser catedràtic als conservatoris del Liceu i Municipal de Barcelona i sotsdirector d'aquest últim centre, on s'havia format; igualment, va dirigir una orquestra que portava el seu nom i que acompanyava pel·lícules mudes a diversos cinemes. La seva obra més coneguda va ser la sarsuela *Romanza húngara*, sobre llibret de Víctor Mora, estrenada el 1937 amb Marcos Redondo fent el paper principal. Durant la Guerra Civil va posar música a documentals anarquistes i després, en conseqüència, el règim el va obligar a fer-ho en pel·lícules feixistes. Col·laborador musical i literari de Ràdio Barcelona, del Reial Cercle Artístic i de la Societat General d'Autors i Editors, entre altres entitats, va morir a Canet de Mar el 15 de juliol de 1978. ▮

OBITUARI

SENTIT ADÉU

A ARETHA FRANKLIN I CHARLES AZNAVOUR

LA SEGONA MEITAT DE L'ANY ha vist la desaparició de dos grans noms de la música lleugera, cadascun líder al seu àmbit, i intèrprets reivindicatius a través de les seves cançons: Aretha Franklin i Charles Aznavour. La cantant afroamericana, coneguda com "*la reina del soul*", es va formar en gòspel a l'església on predicava el seu pare i va ser artista dels segells Columbia Records, Atlantic Records i Arista. A més de les seves pròpies melodies, també en va versionar dels Beatles, Elton John, Simon & Garfunkel i Stevie Wonder. Lluitadora pels drets ètnics i l'alliberament femení als Estats Units, va

morir el 16 d'agost, als 76 anys. Molt més longeu, als 94, va morir Charles Aznavour, icona de la Cançó francesa del segle XX, a més d'actor i compositor. Fill d'emigrants armenis, va viure la música des de ben petit i va obtenir els primers èxits per mitjà d'Édith Piaf, per a qui va escriure algunes cançons. D'altra banda, va participar en una pel·lícula sobre el genocidi armeni i, com a actor, va ser premiat amb el César i la Palma d'Or del Festival de Canes, a més de nombrosos discs d'or i platí com a cantant. El seu compromís amb el poble armeni el va dur a ser nomenat ambaixador per la UNESCO. ▮

EFEMÈRIDES

25
ANYS

La Jove Orquestra Nacional de Catalunya (JONC) celebra un quart de segle de formació orquestral integral per als joves músics del nostre país i de col·laboració activa en la seva inserció professional, a més d'haver esdevingut un instrument de màxima qualitat.

50
ANYS

La coral Polifònica de Puig-reig, nascuda a redós d'una agrupació sardanista sota la direcció de Ramon Noguera, va celebrar el seu cinquantenari el mes de setembre passat amb un concert de cors d'òpera en què la va acompanyar l'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu.

30
ANYS

L'Orquestra de Cadaqués arriba a les tres dècades amb un estat de salut excel·lent que l'ha dut a actuar arreu del món, on ha difós sovint la música catalana. Un altre dels seus llegats més destacats –a banda de concerts i gravacions– és el seu concurs de direcció.

400
ANYS

Són els anys que fa que va néixer el compositor i mestre de capella Joan Cerverols, fundador de l'escola montserratina. Nascut a Martorell, és en aquesta població on es concentren la majoria de les activitats programades.

KAZUSHI ONO RENOVA AMB L'OBC

El director d'orquestra japonès seguirà al capdavant de l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya fins a la temporada 2021-22, tal com ho va anunciar la Gerència de L'Auditori el mes de setembre passat. Kazushi Ono, que ja era titular de la formació des de la temporada 2015-16, podrà completar, amb la renovació del contracte, sis temporades com a director de l'OBC.

ACTUALITAT **MUSICAL**

GUIA MUSICAL PER ESCOLTAR GRANADOS

L'editorial Boileau ha publicat una nova guia interpretativa de la música de Granados, dedicada a les *Canciones amorosas*. Revisada, documentada i comentada per la mezzosoprano Marisa Martins i el pianista Mac McClure, el llibre va acompanyar d'un disc amb les interpretacions i els recitats rítmics de les lletres per tal de facilitar-ne l'aprenentatge. Per la seva banda, la partitura inclou la transcripció fonètica de les lletres, la traducció a l'anglès i els poemes complets originals d'on Granados va extreure el text de les cançons, algunes de les quals apareixen en més d'una tonalitat. El volum se suma a la guia interpretativa de les *Doce tonadillas* que Boileau ja havia publicat fa uns mesos.

L'ORGANISTA JOAN SEGUÍ GUANYA EL PRIMER PALAU

La 23a edició d'El Primer Palau ha atorgat enguany el primer premi a l'organista menorquí Joan Seguí, que també ha rebut el premi de Catalunya Música. S'han concedit dos accésits, al violinista Bernat Prat i el Trio Rames, aquest últim mereixedor també del premi de la crítica. El Premi Joventuts Musicals de Catalunya ha estat per al Dúo Vallés-Vera.

LA PROESA DEL TENOR DAVID ALEGRET

El tenor barceloní David Alegret va salvar *in extremis* el 25 d'octubre passat el concert de la gira que Cecilia Bartoli està duent a terme amb *La Cenerentola* de Rossini. Alegret va saltar a l'escenari del Palau de la Música Catalana amb només dues hores de preavis i va cantar el paper de Don Ramiro de memòria davant l'admiraació de públic i companys d'escena.

MÉS MÚSICA A GRÀCIA

Des del mes de setembre Barcelona té un nou espai per a la clàssica, situat al barri de Gràcia. Es tracta d'Studio All'Opera, que acollirà activitats com ara classes de cant, repertori, música de cambra i assajos d'instrumentistes diversos, coordinades per la mezzosoprano Anna Tobella i el pianista Alessio Coppola, a més de xerrades, conferències, tallers especialitzats i preparació de proves d'accés, entre d'altres. ➤

EL REPRODUCTOR

El mes d'octubre passat l'Orfeó Català va actuar a la Xina, gràcies a la invitació del Festival de Música de Xangai i fruit de l'esforç de la Fundació Orfeó Català-Palau de la Música per a la internacionalització dels seus cors.

Compàs d'espera per a diverses institucions culturals catalanes. El Teatre Lliure, l'Auditori i el Gran Teatre del Liceu viuen aquests mesos un període d'incertesa a l'espera de resoldre's qui ocuparà els càrrecs de direcció artística.

Christina Scheppelmann no renovarà el contracte com a directora artística del Gran Teatre del Liceu. La gestora alemanya ha impulsat la creació contemporània però ha ignorat els gustos del públic del Liceu, especialment afí al repertori germànic.

APLICACIÓ

CHORDANA COMPOSER, PER COMPONDRE FÀCILMENT

Chordana Composer és una aplicació per a iPhone de l'empresa Casio que compon automàticament una peça musical a partir d'una melodia de dos compassos que qualsevol persona pot enregistrar cantant o fins i tot xiulant. Així, no cal saber música ni tocar cap instrument per compondre música pròpia, a la qual l'aplicació afegeix l'acompanyament, una introducció, un desenvolupament i un final, de manera que encaixi en fins a cinc gèneres diferents.

PREU: \$4.99

APLICACIÓ

LIVE BPM, PER DETECTAR EL TEMPO DE LA MÚSICA

Live BPM és una aplicació que es podria definir com un metrònom invertit: reconeix el tempo de la música que sona i mostra a la pantalla del dispositiu el nombre de pulsacions per minut.

PREU: \$3.99

LA LLISTA D'SPOTIFY

NOVETATS DISCOGRÀFIQUES

1. SPIRIT OF CASALS

Damián Martínez, OBC, Jordi Bernàcer. Warner Music, 2018

2. VIVALDI. IL GROSSO MOGUL

Lina Tur Bonet, Musica Alchemica. Pan Classics, 2018

3. ÉGLOGA

Barcelona Clarinet Players, Pere Martínez. Satélite K, 2018

4. TRADITIONAL CATALAN POLYPHONIES

Tornaveus. Ficta, 2018

5. TRIO VIVO

Audiovisuals de Sarrià, 2018

6. BRAHMS. LIEDER

Carles & Sofia. KNS Classical, 2018

7. L'ÂME ÉVAPORÉE

Xisco Aguiló, Isabel Fèlix. Autoedició, 2018

8. BÉSAME MUCHO

Juan Diego Flórez. Sony Music, 2018

9. SPANISH PIANO TRIOS

Trio Arbós. IBS Classical, 201

10. LE JOUR DE L'AN

Moonwinds, Cristina Montes, Joan Enric Lluna. IBS Classical, 2018

11. BERNSTEIN. COMPLETE WORKS FOR SOLO PIANO

Deutsche Grammophon, 2018

A LA BANDA SONORA DE L'RM
EN FORMAT DIGITAL

GRAN ÈXIT

DEL NOU WEB DE L'RMC

UN PORTAL DE CONTINGUTS ESPECIALITZATS

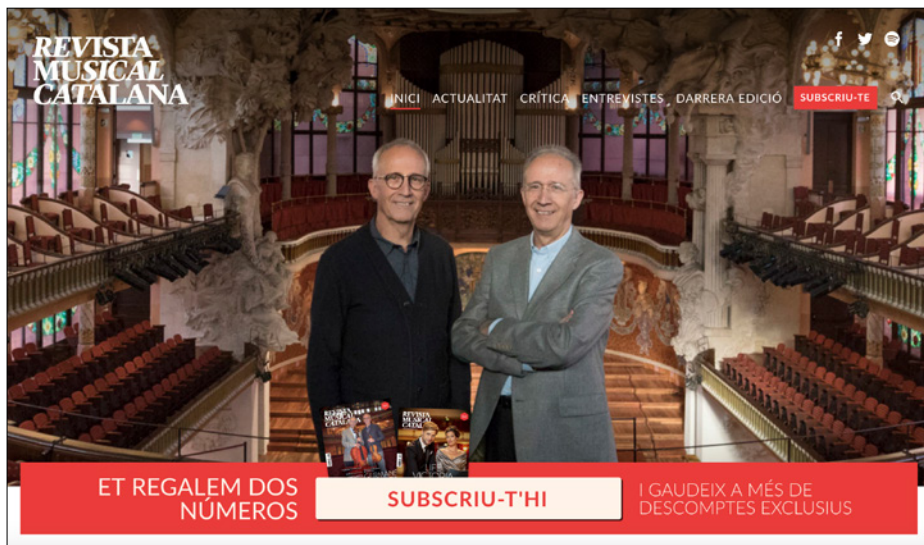
EL MES DE JUNY PASSAT vam posar en marxa el nou web de la «Revista Musical Catalana» i en pocs mesos el rendiment del nou portal ha viscut un impuls notable.

Ara, permet relacionar amb més facilitat els continguts apareguts a la Revista publicada en paper (i format digital) amb la plataforma web. Actualment, el procés de subscripció a la «Revista Musical Catalana» és més directe gràcies a la implementació d'un formulari de subscripció; com també és més fàcil conèixer alguns dels continguts apareguts a la «Revista Musical Catalana» edició en paper, a través del web. Així, de forma puntual i progressiva, s'hi publiquen entrevistes publicades en la versió en paper, com també algunes altres seccions: Batutem!, El Compositor i reportatges diversos. L'editorial de cada número és, igualment, de lectura lliure a través del web en el moment en què surt la nova edició en paper.

Les analítiques d'aquests primers mesos demostren unes dades de gran interès

pel que fa al comportament dels usuaris. Els continguts més llegits són, principalment, els continguts populars creats per atreure nous lectors i les crítiques de concerts: fonamentalment les crítiques de concerts més deslocalitzats i amb un públic més concret. Un fet que es pot explicar per la manca d'atenció dels grans mitjans i perquè el servei que ofereix la «Revista Musical Catalana» és, gairebé, exclusiu.

Una altra dada rellevant és la mitjana d'edat dels lectors del web. El grup més elevat se situa en la franja dels 25 i 34 anys, seguit per la de 18-24 anys, que sumats representen una mica més del 50% dels lectors del web. Per últim, l'accés dels lectors al web de la Revista es produeix, en un 39,2% via xarxes socials (facebook, twitter i instagram), mentre que el 35,1% ho fa per via directa. La resta de lectors hi arriben per cerca orgànica (mitjançant cercadors d'internet) i remissió preferent. ➤

TWITTER

4.675 seguidors
[@RevistaMusCat](#)

FACEBOOK

3.985 seguidors
[@revistamusicalcatalana](#)

INSTAGRAM

386 seguidors
[@revistamusicalcat](#)

LA BANDA SONORA DE MATAR A DIOS

El jove compositor i violinista català Francesc Guzmán és l'autor de la banda sonora de *Matar a Dios*, el primer llargmetratge dirigit per Caye Casas i Albert Pintó i que va arribar als cinemes el mes de setembre. La pel·lícula, una comèdia negra amb Eduardo Antuña, Itziar Castro i Boris Ruiz en el repartiment, va guanyar el premi del públic al Festival de Cinema Fantàstic de Sitges.

PREMIAT EL DIRECTOR DANIEL GIL DE TEJADA

El director valencià Daniel Gil de Tejada, especialment vinculat a l'Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell, va guanyar aquest setembre passat la primera edició del concurs internacional de direcció Opera Nice Cote d'Azur, celebrat a la ciutat francesa de Niça. A la convocatòria, s'hi van presentar 150 sol·licituds. El premi consisteix en una dotació econòmica de 2.000 euros, a més de concerts amb les orquestres filharmòniques de Niça i de Gyor, a Hongria.

MENOR I CABALLÉ, NOMINATS ALS GRAMMY

Dos músics catalans, el pianista José Menor i el director d'orquestra Josep Caballé Domènech, van ser nominats als Grammy llatins en l'última convocatòria del guardó. El primer, pel seu enregistrament de les *Goyescas* de Granados amb el segell Ibs Classical, i, el segon, per la seva tasca al capdavant de l'Orquestra Filharmònica de Bogotà (Colòmbia) en l'enregistrament del disc *50 años tocando para ti*, que va ser distingit en la categoria de millor enginyeria de gravació.

X ANIVERSARI DEL MARIA CANALS BCN

L'OFF Concurs Maria Canals Barcelona aplega aquesta temporada més de 800 activitats educatives, divulgatives i socials i posarà 150 pianos de cua en espais públics per celebrar el seu desè aniversari. A més, gràcies a la complicitat d'un centenar d'entitats públiques i privades, aquest programa educatiu, social i divulgatiu per promoure la pràctica del piano i eliminar estereotips, com l'elitisme del piano de cua, arribarà també a diverses ciutats espanyoles.

EN PORTADA

FINSAL
20 DE GENER DE 2019
EXPOSICIÓ DEL
CEDOC AL FOYER
DEL PALAU
DE LA MÚSICA
CATALANA

Montserrat
Caballé en
el paper
d'Arabella
amb què va
debutar al
Gran Teatre
del Liceu
l'any 1962.

MONTSERRAT
CABALLE

DEL 'BEL CANTO' AL 'BUON CANTO'

Després de l'èxit d'*Arabella* (1962), l'any següent el públic va rendir-se novament davant l'art de la Caballé a *Madama Butterfly*.

LA MORT DE LA SOPRANO CATALANA MÉS INTERNACIONAL DEIXA UN BUIT INNEGABLE. PER SORT, LES SEVES GRAVACIONS PERPETUEN RECORDS DE VETLLADES INOBLIDABLES, PERÒ TAMBÉ LA LLIÇÓ MAGISTRAL EN QUÈ VA CONVERTIR TOT EL QUE VA FER A L'ESCENARI.

TEXT Jaume Radigales · FOTOS Gran Teatre del Liceu i EFE

La matinada del 6 d'octubre d'aquest 2018 s'extingia Montserrat Caballé a l'Hospital de Sant Pau, fruit d'una més de les tantes intervencions quirúrgiques a què es va sotmetre al llarg de la seva vida. Tot i que les visites als quiròfans havien estat freqüents els darrers anys, la Caballé sempre en sortia per tornar a pujar als escenaris: pocs mesos abans del seu traspàs havia actuat a Moscou a una edat tan respectable com són els 85 anys.

UNA CARRERA INTERNACIONAL

Havia nascut el 12 d'abril de 1933 al carrer d'Igualada del barri barceloní de Gràcia, filla d'una modesta família que va viure amb no poques estretors la guerra i la postguerra. De jove va rebre l'ajut de la família Bertrand per seguir estudis musicals, amb la condició que actués cada any a Barcelona.

Però la soprano catalana va ser una cantant de fama i abast universals, amb una gran versatilitat, gràcies

als dots naturals de la soprano, però també a un ferri sentit del treball i de la disciplina. I a una bona base tècnica, adquirida al Conservatori del Liceu, amb professors com Eugenia Kemmeny i Conxita Badia, a més de Napoleone Annovazzi.

L'estada a Basilea i Bremen (entre el 1957 i el 1961) li va permetre treballar diàriament en teatres on va aprendre el gran repertori italià i alemany, fins al punt que el 1958 va substituir Inge Borkh (traspassada aquest estiu) en unes funcions de la *Salome* Straussiana de les quals queda una gravació feta en directe procedent de Bremen. Vindrien després anys de debuts en teatres com el São Carlos de Lisboa, l'Òpera de Munic i el Liceu.

Però, tot i l'èxit a Barcelona, el veritable primer triomf i debut de Montserrat Caballé va ser el 20 d'abril de 1965 al Carnegie Hall de Nova York suplint Marilyn Horne cantant *Lucrezia Borgia*. L'endemà, la crítica del «New York Times» afirmava: Callas + Tebaldi = Caballé. I John Gruen, el crític del «New York Herald Tribune», va

➤ dir que si Callas era la *Divina* i Sutherland l'*Stupenda*, Caballé seria la *Superba*.

Havia nascut la Montserrat Caballé d'abast internacional, disputada pels principals teatres del món. I això inclou Londres, Milà, París, Viena i, és clar, el Metropolitan de Nova York o l'Òpera de San Francisco.

EL LICEU, UNA SEGONA CASA

Tot i el debut amb *Arabella* el 1962, nou anys abans Montserrat Caballé ja havia trepitjat l'escenari del Liceu amb la cantata *Il ciarlatano* de Carissimi amb direcció de Napoleone Annovazzi.

Quan va protagonitzar l'òpera d'Strauss, Xavier Montsalvatge va dir des de les

LA CABALLÉ VA SER UNA CANTANT DE FAMA I ABAST UNIVERSALS, DOTADA D'UNA GRAN VERSATILITAT

pàgines de «La Vanguardia»: «*Es mou a l'escena amb aplom, sobrietat i calma, però mai inexpressivament. L'espectador té la sensació que veu i escolta una artista formada a la millor escola de cant, posseïdora d'una experiència considerable*».

En cinquanta anys, entre el 1962 i el 2012, en total han estat 219 les actuacions de Montserrat Caballé al Liceu. I ho va fer pràcticament tot: Händel (*Giulio Cesare*),

Gluck (*Armide*), Mozart (*Don Giovanni*, *Le nozze di Figaro*), Meyerbeer (*L'africaine*), Spontini (*Medea*), Rossini (*Semiramide*), Donizetti (*Roberto Devereux*, *Lucrezia Borgia*, *Gemma di Vergy*, *Maria Stuarda*, *Parisina d'Este*, *Caterina Cornaro*), Bellini (*Il pirata*, *Norma*), Pacini (*Saffo*), Verdi (*Luisa Miller*, *Il trovatore*, *La traviata*, *I vespri siciliani*, *La forza del destino*, *Don Carlo*, *Aida*, *Otello*), Boito (*Mefistofele*), Massenet (*Manon*, *Hérodiade*), Puccini (*La bohème*, *Madama Butterfly*, *Manon Lescaut*, *Tosca*, *Turandot*), Cilea (*Adriana Lecouvreur*), Saint-Saëns (*Henri VIII*), Wagner (*Tannhäuser*, *Tristan und Isolde*), Strauss (*Salome*, *Der Rosenkavalier*, *Ariadne auf Naxos*) o Respighi (*La fiamma*), a més de l'estrena mundial de Cristóbal Colón de Leonard Balada (1989). És a dir, la meitat dels rols que va interpretar (una vuitantena!) al llarg de més de cinquanta anys de carrera ininterrompuda i de vegades ajudant la pròpia institució: durant els anys setanta, amb un Liceu en hores baixes, la soprano hi actuava sense cobrar els honoraris que percebia a l'estranger i de vegades fins i tot desinteressadament. Això, d'altra banda, li va permetre triar el repertori, i fer del Liceu un banc de proves: així va ser com el 1970 va cantar-hi *Norma*, que quatre anys més tard cantaria a les cèlebres funcions d'Orange. Joaquín Martín de Sagarmí-naga, per cert, escriu que la versió de la sacerdotessa gal·la en boca de Caballé està revestida, «d'una banda, de la noblesa

EL COP DE PUNY DE CORELLI

L'anecdota de Montserrat Caballé és abundant. Matar mosques, trencament de mobles... i el cop de puny

a l'estómac etzibat per Franco Corelli: en una funció de *Don Carlo* a Nova York. El tenor italià –conegut per les seves inseguretats i atacs de pànic– corria rere el decorat on Montserrat Caballé esperava per cantar l'ària «*Tu che le vanità*». Corelli no va poder evitar clavar un cop de puny a la panxa de la soprano.

Cesare Siepi, que també esperava per sortir a escena, va aturar el descontrol de Corelli, però es va trencar un dit. La Caballé, tot i el dolor estomacal, va sortir a l'escenari amb no poques dosis d'adrenalina i va cantar com mai. L'enregistrament d'aquella funció i el deliri del públic així ho revelen.

(ALGUNS) ENREGISTRAMENTS MÍTICS

Bellini: *Il pirata*
(EMI, 1970). CD

Bellini: *Norma*
(RCA, 1972). CD

Bellini: *Norma*
(Orange, 1974). DVD

Bellini: *I puritani*
(EMI, 1979).
CD

Donizetti: *Caterina
Cornaro* (Rodolphe,
1973). CD

Donizetti: *Lucrezia
Borgia* (RCA, 1966). CD

Donizetti: *Roberto
Devereux* (ROB, 1968).
CD

Mozart: *Così fan
tutte* (Philips, 1974).
CD

Puccini: *Tosca*
(Philips, 1976). CD

Puccini: *Turandot*
(Decca, 1972). CD

Rossini: *La donna del lago*
(Melodram, 1970). CD

Strauss: *Salome*
(RCA, 1968). CD

Verdi: *Luisa Miller*
(Decca, 1975). CD

Verdi: *La traviata*
(RCA, 1967). CD

Verdi: *Don Carlo*
(Orange, 1984). DVD

Verdi: *Aida*
(EMI, 1973). CD

sacerdotal i, d'una altra, per la suavitat dolorosa d'una dona traïda". Exacte.

D'altra banda, els rols dramàtics, així com els papers veristes a l'estil de Tosca o Turandot, es traduïen en boca de la Caballé amb aquell so pur, cristal·lí, produït pel domini de la respiració marca de la casa i que permetia sons apianats, amb ús de reguladors i de portaments (de vegades no escrits) que convertien les peces posteriors al *bel canto* en *buon canto* del millor. Tot això, sense oblidar els binomis amb

EL SEU ERA UN SO PUR, CRISTAL·LÍ, PRODUÏT PEL DOMINI DE LA RESPIRACIÓ

col·legues il·lustres: Luciano Pavarotti, Fiorenza Cossotto, Jaume Aragall, Joan Pons i, sobretot, Josep Carreras (a qui Caballé sempre va donar suport dins i fora dels escenaris) i Plácido Domingo: l'*Aida* amb aquest últim (1973) o la seva darrera actuació plegats amb *L'africaine* (1977) són alguns dels moments daurats de la història artística del Liceu.

El Teatre es va cremar el gener del 1994, però la Caballé –tot i alguns desencontres– de seguida va donar suport a la reconstruc-

ció. I amb un Liceu reobert el 1999, la diva encara va tornar-hi per a recitals i fins i tot amb una òpera escenificada.

La fama de Montserrat Caballé va arribar al món del

disc i afortunadament ens deixa un llegat amplíssim, complementat amb no pocs enregistraments audiovisuals, gravats a teatres o sales de concerts d'arreu del món.

La mateixa fama que li va permetre, els últims anys de la seva vida, tenir un concurs de cant amb nom propi i exercir la docència en forma de classes magistrals. Pocs, però, arribaran a assolir les quotes de bellesa i domini tècnic d'una soprano com ella. Com les d'abans: "*Addio del passato*".

A la foto de dalt a la dreta, Montserrat Caballé com a Catherine a l'òpera *Henry VIII* de Camille Saint-Saëns representada al Liceu el 2002. La soprano va estimar profundament el Gran Teatre del Liceu i va estar-hi vinculada tota la vida. Va ser una de les persones que va plorar quan, dissortadament, el Liceu es va cremar l'any 1994 i de les que va lluitar per reconstruir-lo. Entre el 1962 i el 2012 Montserrat Caballé hi va realitzar 219 actuacions.

ÒPERA

L'ENIGMA DE CASABLANCAS

DESPRÉS D'UNA ESPERA DE MÉS DE SET ANYS, EL PROPER
9 DE FEBRER DE 2019 EL GRAN TEATRE DEL LICEU ESTRENARÀ
L'ÒPERA *L'ENIGMA DI LEA*, DEBUT EN EL GÈNERE LÍRIC
DEL COMPOSITOR BENET CASABLANCAS
I L'ESCRITOR RAFAEL ARGULLOL.

TEXT Ana María Dávila

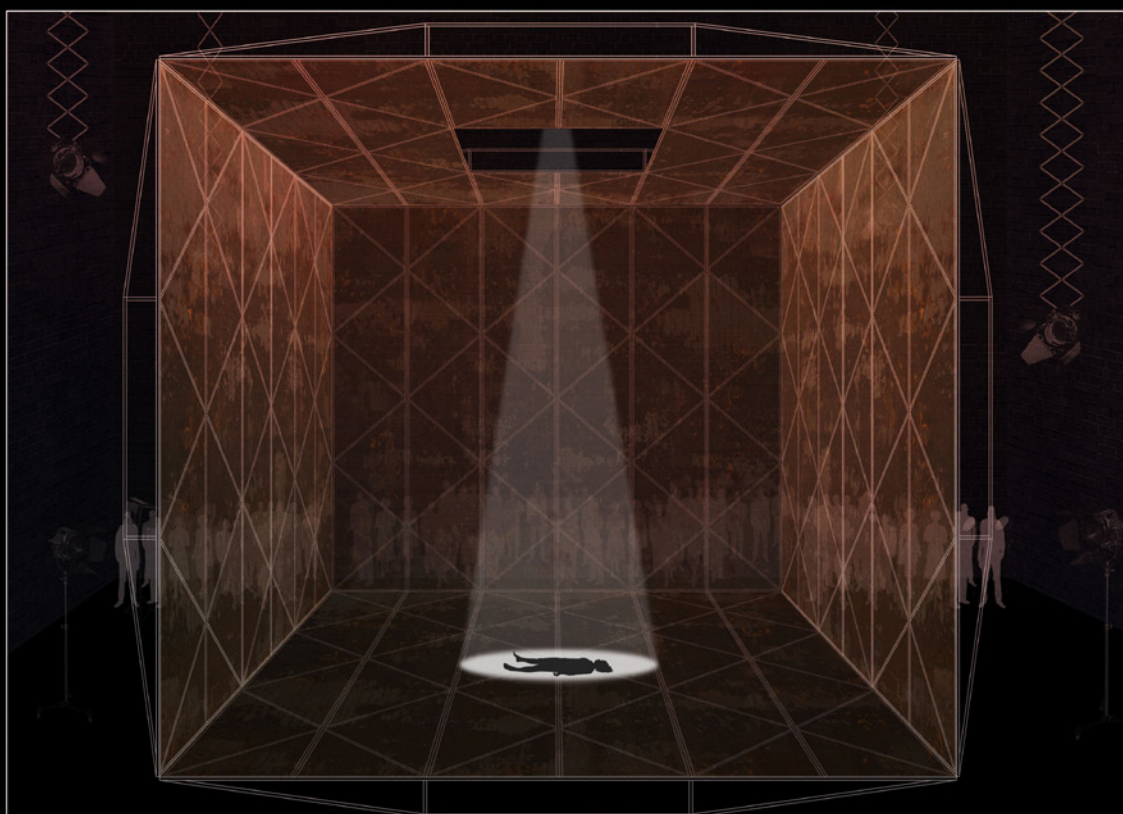
9, 10, 12 i 13
DE FEBRER
L'ENIGMA DI LEA
AL GRAN TEATRE
DEL LICEU

QUIM ROSER

Benet Casablanca ens presenta aquesta obra que ha estat el fruit d'un gran esforç i que, set anys després que el Gran Teatre del Liceu fes l'encàrrec al compositor català, ara s'estrena.

Un cub, com a metàfora del món actual, és la proposta escènica de Paco Azorín per a *L'enigma di Lea*.

No es tracta només d'una òpera. Es tracta de la reivindicació, mai suficientment repetida, que la creació lírica actual i particularment la dels compositors catalans formi part habitual de la programació del Gran Teatre del Liceu. Una lluita que els darrers anys ha tingut com a principal símbol la prolongada demora en l'estrena de *L'enigma di Lea*, òpera prima al gènere líric del compositor Benet Casablanca i l'escriptor i filòsof Rafael Argullol. Finalment, l'espera conclourà el proper 9 de febrer, exactament set anys i dos mesos després que el Teatre en formalitzés l'encàrrec, el desembre del 2011, i una dècada després de la darrera estrena mundial a la sala.

“És cert, ha estat un projecte molt difícil perquè ha coincidit amb una enorme crisi econòmica que ens va enganxar de ple. Nosaltres hem procurat que la il·lusió i l'ànim expressiu no decaiguessin en cap moment, i el que és important, al final, és que s'hagi pogut fer”, assenyala, amb il·lusió, Benet Casablanca, davant la imminència d'una estrena que dirigirà el titular musical de la casa, Josep Pons, i que portarà a escena Carme Portacelli. La mezzosoprano escocesa Allison Cook, una veu amb una sòlida reputació en l'àmbit de la música contemporània, i el baríton murcià José Antonio López encapçalen un repartiment que també compta amb les veus de Sara Blanch, Anaïs Masllorens, Marta Infante, Xavier Sabata i David Alegret, entre d'altres.

“És una òpera que segueix la grandíssima tradició del gènere”, s'afanya a aclarir Benet Casablanca. “Hi ha molts solistes, cadascú amb la seva personalitat pròpia, la seva vocalitat, el seu tractament tímbric. També hi ha un cor mixt, que és protagonista i observador alhora, amb

parts en les quals juga un paper semblant al de les tragèdies gregues. I una gran orquestra, amb una paleta sonora àmplia i contrastant”, explica el compositor. “És un llenguatge musical prou dúctil per respondre a totes les inflexions del text i dels personatges”.

Aquest text és el que ha concebut, en un procés creatiu conjunt amb el compositor, “en què literatura i música s'han mirat cara a cara”, Rafael Argullol. Tot i que inicialment es va pensar que l'obra estaria basada en el seu relat *El fin del mundo como obra de arte*, finalment l'escriptor va desestimar aquesta via i va optar per “una història completament nova, a partir d'un tema mític que jo mateix em vaig inventar, amb un text concebut com un poema dramàtic llarg, escrit en vers lliure per facilitar el cant”.

L'idioma triat ha estat l'italià, “per la seva musicalitat i com a llengua tradicional del gènere”, excepte les parts del cor, que són en català.

Estructurada en tres actes –el primer en un temps arcaic; els dos següents en present–, l'òpera parla de Lea, “objecte d'una possessió divina que la fa posseïdora d'un secret, d'un enigma, però també sotmesa a una mena de càstig que l'aboca a errar al llarg dels segles. En aquest vagareig arriba a un lloc de frontera, on es troba amb Ram, un home mig cec, mig somnàmbul, perquè ha vist la Mort nua al riu del Temps. Es confronten així una dona que té una mena de sensorialitat excessiva i un home amb una capacitat de raonar extrema, però sensorialment nul perquè té tancats els sentits. I entre tots dos sorgirà un conat d'enamorament”, relata Argullol.

L'encarregada de portar a escena aquest argument ha estat l'actual directora del Teatro Español de Madrid, Carme Portacelli, que veu l'obra com “una distòpia, perquè ensenya tot el que no funciona en el moment present. Lea i Ram són dues persones amb unes man-

“ESCRIBRE UNA
ÒPERA M'HA
PERMÈS TROBAR
REGISTRES
EXPRESSIUS QUE
DESCONEIXIA”

VOCALITAT EXIGENT

"Estic segura que aquesta òpera no deixarà indiferent ningú", opina la soprano Sara Blanch, que a L'enigma di Lea assumeix el rol de Primera Dama della Frontiera. "A la història hi ha tres dames que es presenten com tres personatges sobrenaturals. Són tres dones que es mouen entre el visible i l'invisible, entre somnis i ombres. Elles vetllen per la sort dels naufrags i els custodien en silenci, tot concedint-los una segona oportunitat. La seva missió serà unir Lea amb Ram", explica la cantant, que no dubta a qualificar la partitura de "molt exigent", i l'experiència de l'estrena com "un repte molt enriquidor artísticament".

Semblantment opina el contratenor Xavier Sabata, que hi fa un personatge tragicòmic que sembla haver estat concebut a la seva mida, el doctor Schicksal, una mena de mestre de cerimònies o "demiürg", com

ell mateix el defineix. *"És un personatge molt teatral al qual crec que puc fer una aportació personal", opina el cantant, molt satisfet de veure com l'òpera contemporània utilitza sovint el seu registre. "És una corda que dona molt joc i obre als creadors espais per a registres menys realistes i més teatrals".*

En el cas de la creació de Casablanças, Sabata opina que es tracta d'una "música molt complexa de cantar, a la qual has de saber trobar el lirisme, però també amb una energia teatral molt forta. Però com en totes les creacions contemporànies, el treball complicat és entrar en l'univers del compositor. Un cop has fet això, ja tot és més fàcil. Naturalment, cal temps i paciència, però després el coneixement és molt profund".

"EL TEXT ÉS UN POEMA DRAMÀTIC LLARG, ESCRIT EN VERS LLIURE PER FACILITAR EL CANT"

cances tremendes; ella sense raó, i ell sense intel·ligència emocional", explica la directora, que veu l'obra en clau "d'un drama èpic que parla d'un món actual, de la gent privada de tota la part afectiva, emocional, de la seva sensibilitat".

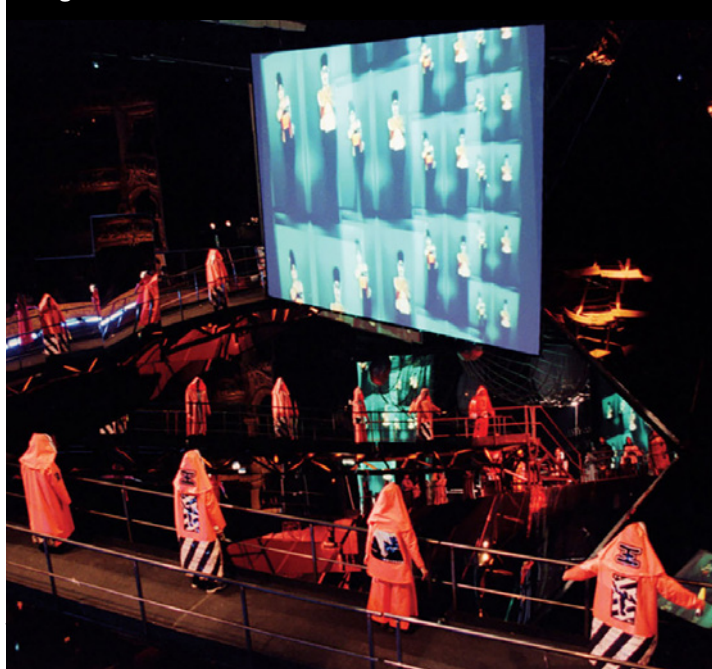
La proposta escènica, desenvolupada en col·laboració amb l'escenògraf Paco Azorín, és "un espai diatòpic, un cub on tot està tancat com a metàfora del món actual i que al final desapareix com a símbol de la llibertat". El muntatge inclou també vídeos: "No són un element de transició, sinó que formen part de la dramaturgia que ens apropa al món emocional dels personatges" i un vestuari "molt estilitzat que té molt a veure amb la uniformitat de la societat actual".

Satisfet, Benet Casablanças creu que aquesta òpera ha arribat al moment precís de la seva trajectòria. "No volia anar amb presses. Abans preferia desenvolupar el meu llenguatge i arribar-hi quan em veies capaç d'entomar el repte", assenyala el músic, avui "exhaust" però pletòric perquè "assolir una obra d'una dimensió tan extraordinària et permet trobar registres expressius que desconeixes". És tan gran el seu entusiasme, que, avança, té al calaix un nou projecte líric que "ja comença a tenir pretendents".

La mezzosoprano escocesa Allison Cook encapçala el repartiment de *L'enigma di Lea*, junt amb el baríton murcià José Antonio López.

D.Q. Don Quixot Barcelona, una de les estrenes absolutes del segle XXI al Liceu.

PREMIÈRES MUNDIALS

D'ençà que obrí les seves portes fa 171 anys, el Gran Teatre del Liceu ha acollit l'estrena de nombroses partitures: oratoris, cantates, peces simfòniques, ballets, sarsueles, drames lírics i 45 òperes, entre les quals s'inclouen obres d'Isaac Albéniz, Felip Pedrell, Enric Morera o Xavier Montsalvatge. Al segle XXI, però, només han tingut lloc quatre estrenes absolutes en temporada

oficial: *D.Q. Don Quixot a Barcelona* (2000) de José Luis Turina, *Gaudí* (2004) de Joan Guinjoan, l'òpera de cambra *El ganxo* (2006) de Josep Maria Mestres Quadreny i, per últim, *La cabeza del Bautista* (2009) d'Enric Palomar. Menció a part s'ha de fer de *L'home del paraigua* (2010) de Joan Martínez Colás, no programada pel Teatre sinó estrenada arran del lloguer de la sala.

Et arts. Ets música. Ets L'Auditori

14 GENER 2019

**EMMANUEL PAHUD
& ÉRIC LE SAGE**

16 GENER 2019

**STABAT MATER DE
PERGOLESI**
JONATHAN COHEN
DIRIGEIX ARCANGELO

22 | 23 | 24 FEBRER 2019

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE
BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA
SHÉHÉRAZADE I KORNGOLD
AMB XIAN ZHANG
I EL VIOLÍ DE RAY CHEN

9 | 10 MARÇ 2019

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE
BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA
KENT NAGANO
DIRIGEIX LA CONSAGRACIÓ
DE LA PRIMAVERA

3 ABRIL 2019

**JANINE JANSEN &
ALEXANDER GAVRYLYUK**

10 ABRIL 2019

EL AMOR BRUJO
PABLO HERAS-CASADO &
MAHLER CHAMBER
ORCHESTRA

24 | 25 | 26 MAIG 2019

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE
BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA
TURANDOT
CONCERT DE CLOENDA

7 JUNY 2019

BEETHOVEN:
SIMFONIES 1, 2, 4
JORDI SAVALL - EL SO ORIGINAL

ENTREVISTA

JOSEP MARIA GUIX

L'ESCUPTOR DE LA RESSONÀNCIA

23 DE GENER
DE 2019 *THREE*
HAIKUS FOR STRING
QUARTET QUARTET
GERHARD
AL PALAU

ÉS UN DELS CREADORS MUSICALS MÉS DESTACATS DE LA GENERACIÓ QUE ENS ENLLAÇA CAP A LA NOVA VISIÓ SONORA DEL SEGLE XXI. TÉ UN TRAÇ TÍMBRIC LLUMINÓS I SUBTIL, QUE TROBA EN LA RESSONÀNCIA LA MATÈRIA SONORA PER ESCULPIR AMB PARSIMÒNIA. ÉS COMPOSITOR CONVIDAT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA AQUESTA TEMPORADA.

TEXT Mònica Pagès i Santacana • FOTOGRAFIES Quim Roser

MÒNICA PAGÈS SANTACANA: Des dels teus orígens a Reus, què et va portar cap a la música?

JOSEP MARIA GUIX: Jo vaig començar al món de la música bastant tard. De petit em deien que cantava força bé, però no m'hi vaig posar a estudiar-ne fins als catorze anys, quan la meva mare va comprar un piano. Ella l'havia tocat de jove-neta i li va fer il·lusió que també el sabessin tocar els seus fills. Lla-vors jo vaig començar a treure melo-dies sense saber-lo tocar, fins que vaig començar a anar a classes amb Maria

Bartolí. Vaig acabar fent piano al Conservatori de Reus, després al de Tarragona i amb Liliana Maf-fióte. I de seguida vaig veure que el que m'interesa-sava era compondre, no la carrera de concertista.

*“SI POGUÉS FER UNA OBRA
SENSE ELS ATACS I NOMÉS AMB
LA RESSONÀNCIA, LA FARIA”*

Per a mi, el piano era un mitjà de creació. La Maria Bartolí havia fet els estudis amb en Guin-joan i el vaig anar a veure quan tenia disset anys. Em va dirigir cap a en David Padrós i en Gabriel Brncic i, entre el 1989 i el 1991, anava al Laboratori Phonos, que llavors encara era a la Fundació Miró. Més que música electroacústica, amb en Gabriel treballàvem contrapunt modal. En un concert a Vila-seca vaig sentir per prime-ra vegada una obra

de Benet Casa-blancas, que vaig conèixer en un curs de gregorià a Santes Creus. Lla-vors vaig anar a

parar a l'Escola de Música de Barcelona i al Con-servatori de Badalona. Vaig acabar el superior i vaig decidir ficar-me a la universitat i estudiar història de l'art.

MÚSICA PER A UN INSTANT IRREPETIBLE

Josep Maria Guix (Reus, 1967) té una visió molt àmplia de l'expressió artística. La poesia i la música són el camp de la seva inspiració sonora, però també la pintura i l'escultura, de Fortuny a Giacometti. També beu d'altres referències musicals, des dels Beatles fins a la polifonia hispànica.

Per a ell, l'estètica no és el llenguatge d'una època, sinó que és un magma a partir del qual es crea la realitat present de la música amb múltiples recursos que no perden vigència i que estan impulsats per la inquietud de trobar una veu pròpia.

La llum del camp de Tarragona, com també en la pintura de Miró o en l'obra de Gaudí, atorga una essencialitat, una puresa de forma que també trobem en l'obra de Guix.

La seva obra és una obsessió per la recerca d'una senzillesa sense elements accessoris, sense retòrica supèrflua, l'antitesi de l'opulència barroca.

La música ens apareix com un univers sonor sense límits que es fa i es desfà a partir d'un espai i d'un instant irrepetible. *"La meua música no és ni de nova complexitat, ni minimalista, ni «a la» Arvo Pärt, però exigeix un control absolut del so"*, diu Guix sobre la seva música.

MPS: En quin moment comences la recerca de la teua obra?

JMG: Hi va haver un punt d'inflexió en la meua vida que he d'agrar a Àlex Susanna, perquè em va encarregar una obra per a l'exposició de gravats japonesos del segle XVIII que es va fer a la Pedrera. Vaig compondre *Vent del capvespre*, que em va fer entrar a la cultura japonesa, a llegir textos sobre zen i haikus. Això em va servir per a la recerca d'una certa subtilesa, d'una elegància, d'una essència, a no ser superflu. Quan intento compondre, sempre ho faig a partir d'una experiència estètica que m'hagi colpit d'alguna manera. Em plan-tejo la densitat de la música, la percepció de l'espai, l'equilibri entre les veus, com transmetre determinades emocions... El que ens emociona és allò que l'artista no ha escrit a la partitura, la vivència que va tenir.

MPS: ¿La imatge també et suggereix quins timbres, quins instruments utilitzar?

JMG: Hi ha imatges molt boniques poèticament que et transmeten com ha de ser la música, quin tempo ha de tenir, quins punts culminants, si ha de ser una cosa estàtica però amb una certa activitat a nivell intern o ha de tenir una direccionalitat molt clara. Més enllà de la lectura descriptiva, programàtica, hi ha quelcom més. M'agrada molt el treball de fusió tímbrica. Aplico l'experiència electroacústica sovint a la música de cambra, amb processos de filtratge, l'eco filtrat, jugant amb les distàncies sonores...

MPS: ¿Creus que aquest tractament sonor en la música és propi del nostre temps?

JMG: És cert que l'electroacústica ens ha ensenyat a escoltar d'una altra manera. El mateix passa amb la pintura, gràcies a Tàpies podem descobrir el valor estètic d'una senzilla paret, la sensibilitat amb els objectes del nostre entorn. L'electrònica hi ajuda, però depèn molt de l'època i del lloc on s'ha fet. És un mitjà, no una estètica determinada, i està molt vinculat amb les possibilitats del moment. També té un

perill: que et quedis amb els "efectes especials" i fugis del discurs. Per a mi, el camí que trobo més interessant en l'aplicació de l'electrònica és el de Jonathan Harvey, que juga amb aquesta ambigüitat, desdibuixa les fronteres entre els instruments acústics i els electrònics.

MPS: Per què creus que hi ha aquesta influència tan forta de l'orientalisme en la vostra generació?

JMG: Històricament, si ho mires amb perspectiva, ve de molt lluny. El Modernisme ja va ser orientalista, i, si mires abans, un pintor com Fortuny també ho va ser, o en Baldomer Galofre, etc. És aquell gust per allò que és exòtic, per allò que és inhabitual. Moltes vegades és un estat d'ànim més que un element sonor.

MPS: ¿El so ha de reflectir un estat d'ànim?

JMG: Jo crec que sí. Si no, no tindria cap mena de sentit. Tens la sensació, especialment en els joves, que busquen un llenguatge determinat per fer el que no és habitual amb aquell instrument, i això, per a mi, és un academicisme estèril. No garanteix absolutament res. Ningú es preocupa per saber què et mou per escriure una peça. L'important és: què he sentit per poder-ho transmetre amb la música? És igual que ho facis amb un llenguatge o un altre. Allò ha d'arribar.

MPS: Quan es parla de la teua obra, es fa referència a Mompou, a una essencialitat...

JMG: Si ho puc dir amb menys sons, millor. Ne-

"EL QUE ENS EMOCIONA ÉS ALLÒ QUE L'ARTISTA NO HA ESCRIT A LA PARTITURA, LA VIVÈNCIA QUE VA TENIR"

cessito més temps entre un esdeveniment sonor i un altre. Hi ha una cosa que m'agrada molt que és la ressonància. Si pogués fer una obra en la qual pogués treure tots els atacs i només deixar la ressonància, la faria. ¿Com sonaria això si poguéssim bufar sobre les cordes i que anessin vibrant?... M'agrada molt treballar amb un impuls. Les meves peces neixen del no-res, d'un soroll, d'un soroll blanc, com el d'un violí fregat damunt del pont, però sense produir una freqüència concreta, només soroll. I, a poc a poc hi van apareixent coses més determinades fins que neix una harmonia i llavors es torna a desfer. De vegades hi ha un element que dispara un procés i començo a treballar amb aquella ressonància que hi ha al darrere. I fusio no molt, per desdibuixar les fronteres que hi ha entre els instruments. Una vegada, els membres de l'Accentus Trio –violoncel, clarinet i piano– em van dir: “És que ja no sabem què toquem l'un o l'altre!”, perquè es fusiona el parcial del clarinet, agafat d'una nota tocada al piano amb un harmònic que recull el violoncel... Això és el que busco expressament.

MPS: ¿T'agrada treballar científicament la música?

JMG: No busco un resultat, com fan els científics, sinó un treball artístic. Jo treballo amb mostres del que vull fer. Faig una maqueta virtual i puc saber més o menys com sonarà. Em serveix si, per exemple, estic treballant amb un cor i faig un divisi molt gran i estic desplaçant rítmicament un element, haig de saber com serà el so que es produirà. Per molt que m'ho imagini, ho haig de comprovar per mi mateix. I vaig fent provatures. Vaig perseguint els músics per gravar-los efectes o ho busco en biblioteques de so. Treballo sempre amb ordinador, per això no tinc partitures autògrafes. Per a mi, la partitura és el procés final. Evidentment, puc prendre notes o treballar al piano directament. I quan tinc tots els elements, començo a compondre. Faig com alguns escultors, com Giacometti. M'agrada molt allò d'avui pastem fang, anem fent aquesta forma, demà ho desfem, ho tornem a fer... I el so em permet de fer-ho així. Jugo amb l'atzar controlat. Faig una partitura molt precisa, però després dono marge de tocar-ho amb llibertat. 🎵

COMPOSITOR CONVIDAT AL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

Al llarg d'aquesta temporada sonaran diverses obres de Josep Maria Guix a la programació del Palau de la Música Catalana. Ell mateix explica les peculiaritats de les obres que escoltarem:

–“Per a Stanza m'he basat en La marca de l'aigua sobre Venècia de Joseph Brodsky i en poemes d'Antoni Clapés. Em desencadena un procés. He anat treballant amb el cor, però amb combinacions molt específiques. El text normalment sol ser en llatí o en anglès, perquè sonen més neutres que el català”.

–“Stella va ser un encàrrec de Maria Canyiguer a partir de les Cançons i danses de Mompou. En les meves harmonies hi ha moltes quartes o quartes augmentades, una sonoritat que té molta ressonància, i vaig trobar la cançó i dansa basada en la cantiga d'Alfons X Santa Maria, stella de dia, que és un tetracord descendent. Vaig agafar les quatre primeres notes, La-Sol-Fa-Mi, i amb un procés de delay i de filtratge i afegint-hi les

quartes, queda més l'abstracció de Mompou i la fusió entre la cançó i una mena de dansa que es solapa”.

–Imatges d'un món efímer va ser un encàrrec de la JONC i la va tocar l'OBC i enguany la tocarà l'Orquestra del Liceu. Al concert del BCN216 sonaran Vent del capvespre, obra amb afinitats amb el món japonès; Jardín seco, composta el 2014, que demana que el públic se situï al centre i els músics al voltant, tot jugant amb la sonoritat de l'espai: “La vaig compondre a partir d'una pintura que es titulava així de Fernando Zóbel i d'uns poemes japonesos que evocuen la natura”. L'obra la va gravar la London Sinfonietta i sortirà en disc la tardor de l'any vinent. Jardín seco s'estrenarà a Los Angeles els dies 9 i 10 de març, interpretada per la Kaleidoscope Chamber Orchestra. Ha estat seleccionada entre més de 2.200 partitures de tot el món que van participar en el call for scores 2018 de la formació.

CORAL

COR DE CAMBRA FRANCESC VALLS

2 DE DESEMBRE
VESPRES
POLIFONQUES
D'ADVENT A LA
CATEDRAL DE
BARCELONA

7 D'ABRIL
REQUIEM
DE MOZART
A L'AUDITORI
DE VILAFRANCA

DES DE FA QUINZE ANYS LA CATEDRAL DE BARCELONA COMPTA AMB UN COR PROPI. ES TRACTA DEL COR DE CAMBRA FRANCESC VALLS, UNA DE LES POQUES FORMACIONS CORALS PROFESSIONALS QUE EXISTEIXEN AVUI DIA A CATALUNYA.

TEXT Miquel Gené

El Cor es va fundar perquè la catedral tingués un conjunt professional que pogués cantar les misses de diumenge i les dels dies importants de l'any litúrgic", ens explica Pere Lluís Biosca, director musical i artístic de la formació. Des de fa quinze anys el Cor de Cambra Francesc Valls participa en totes les misses de diumenge de la catedral de Barcelona, en les quals ofereix motets relacionats amb els textos propis de cada dia litúrgic i posa música a les parts de l'ordinari de la missa. "Sobretot fem motets a cappella dels segles XV, XVI i XVII, especialment de Palestrina i Victoria, sempre relacionats amb les lectures i l'Evangeli que toca aquell dia".

Els dos darrers anys l'activitat litúrgica del Cor s'ha vist ampliada amb la participació a les misses de diumenge de la Sagrada Família, "on tenim el luxe de comptar amb Juan de la Rubia, que n'és organista titular de la Basílica, així que adaptem el repertori a aquesta circumstància. Fem motets per a cor i orgue, però també altres tipus de repertoris, com números de La Creació de Haydn o d'El Messies de Händel".

CUIDAR I AMPLIAR EL PATRIMONI MUSICAL

El Cor de Cambra Francesc Valls pren el seu nom de qui fou mestre de capella de la catedral de Barcelona durant la primera meitat del segle XVIII. Francesc Valls fou un dels màxims exponents de la música barroca peninsular, tot i que gran part de la seva obra encara resta inèdita. "Una de les premisses del Cor a la catedral és intentar cantar cada setmana música d'algun autor de la casa, la qual cosa vol dir cantar especialment Joan Pau Pujol i Francesc Valls, els dos mestres de capella més reconeguts que tenim i que podem assumir amb el nostre format de cor".

A banda del seu compromís amb el patrimoni musical del passat, el Cor manté, des de fa anys, una tasca important de promoció i divulgació de la música de nova creació, i encarrega estrenes a compositors professionals per interpretar tant dins de la litúrgia setmanal com als seus concerts: "Per al concert que farem al juny hem encarregat una obra a l'Albert Guinovart.

També estrenem bastants obres del Carles Prat, un tenor que canta al Cor, i hem fet obres de compositors com Bernat Vivancos o Joan Magrané. Aquest any a la Sibíl·la estrenarem dues obres, una del Josep Soler i l'altra de la Mariona Vila". ➤

**"EL COR ES VA
FUNDAR PERQUÈ
LA CATEDRAL TINGUÉS
UN CONJUNT
PROFESSIONAL QUE
POGUÉS CANTAR LES
MISSSES DE DIUMENGE"**

El Cor de Cambra Francesc Valls, creat el novembre del 2003, amb el seu director musical i artístic, Pere Lluís Biosca, al centre.

EN CONCERT

Els darrers anys el Cor de Cambra Francesc Valls ha ampliat la seva activitat de concerts més enllà dels serveis litúrgics. Aquest 2018 ha realitzat quinze produccions pròpies, entre les quals destaquen el *Requiem* de W. A. Mozart, amb la interpretació del qual va deixar petita la catedral de Barcelona el mes de juny passat, i concerts dins d'algunes celebracions litúrgiques de la catedral, com les vespres polifòniques, les completes de Sant Jordi o la representació del *Cant de la Sibil·la*, que enguany compleix deu anys que es recuperarà a la catedral de Barcelona. *"Intentem que les dues parts estiguin equilibrades sempre que ens ho permeti la nostra activitat principal a la catedral, que és qui sempre ens ha acollit"*, declara el seu director, Pere Lluís Biosca.

UNA AGENDA PLENA

El Cor de Cambra Francesc Valls actua tots els diumenges de l'any a la missa de la Sagrada Família (9.00 h) i a la de la catedral de Barcelona (10.30 h). Durant la temporada 2018-19 té prevista una nova representació del *Cant de la Sibil·la* la nit de Nadal a la catedral de Barcelona, les completes de Sant Jordi a la Generalitat de Catalunya i quatre dies més tard a la basílica de Santa Maria de Vilafranca, un nou

La mezzosoprano Eulàlia Fantova interpretant el *Cant de la Sibil·la* a la catedral de Barcelona.

Requiem de Mozart el dia 7 d'abril a l'Auditori Municipal de Vilafranca del Penedès i el seu concert anual a la catedral de Barcelona amb música encarregada a Albert Guinovart i l'estrena estatal d'*In the beginning* d'Aaron Copland. Trobareu més informació del Cor a www.corfrancescvalls.org.

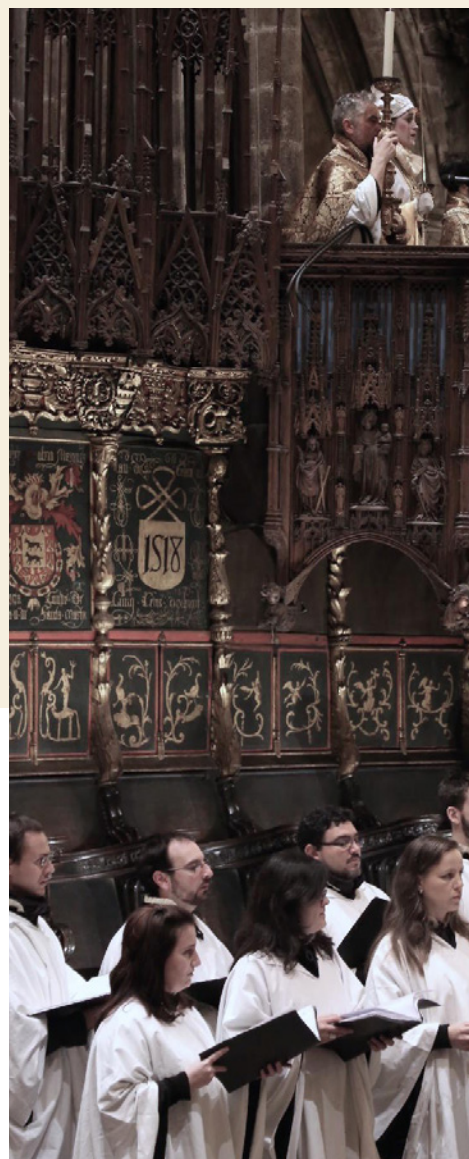
Un cas paradigmàtic que uneix aquestes dues vessants es dona, precisament, en la representació que el Cor fa del *Cant de la Sibil·la*, drama litúrgic d'origen pagà que anuncia la fi del món i que, arran de la prohibició al Concili de Trento, va anar desapareixent de les esglésies. L'any 2010 la UNESCO va declarar-lo Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat i, des d'aleshores, la representació s'ha recuperat a moltes esglésies de Catalunya i del País Valencià.

EL COR FA UNA TASCA IMPORTANT DE PROMOCIÓ I DIVULGACIÓ DE LA MÚSICA DE NOVA CREACIÓ

EL DIA MÉS IMPORTANT DEL COR

El 2008, i gràcies a David Malet, que n'era el director, el Cor de Cambra Francesc Valls va recuperar aquesta representació a la catedral de Barcelona, *"una reconstrucció al més fidel possible a l'última vegada que es va representar, amb vestuari i música del segle XVI, basada en el fons documental de la catedral de Barcelona, que és el més important i antic que existeix"*, segons paraules del mateix Malet.

La representació del *Cant de la Sibil·la* la nit de Nadal, abans de la Missa del Gall, és *"un dels dies més importants de l'any per al Cor"*, reconeix Biosca. Al repertori renaixentista original, el Cor hi afegeix una obra d'un compositor convidat, a qui es demana que musiqui el motet final, en el qual el Cor respon a

La representació la Nit de Nadal del *Cant de la Sibil·la* a la catedral de Barcelona recupera l'ambient de la dramatització del Renaixement.

LA FI DEL MÓN

Des que el 2008 el Cor de Cambra Francesc Valls va recuperar el *Cant de la Sibil·la* a la catedral de Barcelona, la mezzosoprano Eulàlia Fantova ha estat l'encarregada de representar el paper de la Sibil·la que anuncia la fi del món. A la «Revista

Musical Catalana» ens vam fer ressò de la seva darrera interpretació, amb la qual *“Eulàlia Fantova ens conduí, delicada però ferma, cap a la destrucció, i amb el darrer interval ascendent, punyent i terrorífic, ens va fer entendre, més enllà de les paraules i de la raó, l'inevitable final que la Sibil·la anuncia”*.

la Sibil·la: *“Al jorn del judici parrà qui haurà fet servici”*. Els compositors que han desenvolupat aquesta tasca han estat fins ara Josep Vila, Xavier Pagès, Johan Duijck, Bernat Vivancos, Jordi Cervelló, Vic Nees, Narcís Bonet i Joan Magrané, que s'encarregà de l'última edició, en la qual proposà *“una obra a sis veus eminentment contrapuntística i, en podríem dir, sibil·lina per un contorn melòdic sempre ondulant”*.

UN ANY D'ESTRENES

Enguany el Cor ha encarregat el motet al compositor Josep Soler i hi afegeix

una nova estrena, en aquest cas a càrrec de Mariona Vila, la primera compositora que hi participarà, que posarà música al *Liber Generationis*, la genealogia de Crist que acompanya l'entrada de la Sibil·la. *“A l'entrada de la Sibil·la el Cor sempre cantava una obra de Joan Pau Pujol”*, explica Vila. *“El que jo tinc al cap és trobar un territori en el qual s'uneixin el seu perfum renaixentista i el meu llenguatge, i apropar-los al sentiment místic amb el qual jo em puc identificar”*. ▮

ENTREVISTA

“NOMÉS SOC UNA APASSIONADA DE LA VEU HUMANA”

RENÉE FLEMING

PODRÍEM DEFINIR LA SEVA CARRERA AL MÓN DE LA LÍRICA COM MOLT ECLÈCTICA. HA ALTERNAT L'ÒPERA BARROCA AMB EL CABARET, STRAUSS AMB EL JAZZ, EL MUSICAL AMERICÀ AMB MOZART, EL BEL CANTO AMB L'ÒPERA CONTEMPORÀNIA... I MALGRAT ELS SEUS GRANS ÈXITS ES VEU SEMPRE COM UNA ESTUDIANT. TORNA AL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA EL 5 DE FEBRER DE 2019 EN RECITAL.

TEXT Mercedes Conde Pons

MERCEDES CONDE PONS: Quins han estat els seus objectius al llarg d'una carrera tan prolífica?

RENÉE FLEMING: Crec que la meua motivació ha estat sempre expandir la meua habilitat d'expressar-me a través del cant. Pot ser que hagi aconseguit alguns reptes a nivell personal, però encara penso en mi mateixa com una estudiant de per vida. Sempre hi ha més per aprendre i més per fer.

MCP: ¿Hi ha algun estil amb el qual senti una afinitat especial?

RF: Jo només soc una apassionada de la veu humana, i això inclou tots els gèneres. Per a mi, és la forma d'expressió artística més personal i directa, i pot ser també molt poderosa en qualsevol dels estils. Mentre creixia vaig tenir la sort de ser exposada a tot tipus de música. Escoltava Joni Mit-

chell, jazz, òpera, barroc, Broadway, pop, música contemporània. L'oportunitat per a aquest tipus d'exposició és encara millor avui en dia, a l'era digital. Actualment les fronteres són menys rígides, qualsevol tipus de música està només a un clic de distància.

MCP: Vostè sempre ha donat suport a la creació contemporània i ha estrenat òperes de John Corigliano, Carlisle Floyd, André Previn, Conrad Susa... ¿Creu que el gènere operístic té futur als nostres dies, en què el món digital i el cinema semblen fer-li una forta competència?

RF: Estic convençuda que l'òpera té un gran futur. No hi ha res que es pugui comparar amb l'emoció visceral que produeix escoltar una veu no amplificada, i la gent sempre estarà compromesa amb la narració musical, que és al cor d'aquesta forma d'art. Avui en dia s'estan estrenant òperes molt estimulants, fins i tot en llocs inesperats. L'altre dia vaig anar a veure *Mile-long* de David Lang al Highline, un parc construït sobre unes vies de tren inutilitzades a Manhattan (Nova York), i va ser fascinant. I la demanda és enorme, era gairebé impossible trobar-hi entrades! ➤

Renée Fleming es veu com una estudiant de per vida. “Sempre hi ha més per aprendre i més per fer”, diu.

5 DE FEBRER
DE 2019
RECITAL AMB HARMUT
HÖLL AL PIANO
PALAU DE
LA MÚSICA

KEN HOWARD

MCP: La història de l'òpera l'ha situada en un lloc d'honor, com una de les veus més pures del nostre temps. ¿Com gestiona la pressió amb aquesta etiqueta tan exigent?

RF: És molt amable. Té raó de pensar que suposa una gran pressió mantenir l'èxit al món de la clàssica, i el fet de tenir un so únic, reconoscible, és una part d'això. Quan començava la meua carrera, crec que mirava els reptes i pensava: "Si puc aconseguir això, em puc relaxar". Però després d'haver assolit aquells reptes he hagut de treballar tan fort com al principi per tal de mantenir el nivell de les representacions. Un ha de ser capaç de sortir a l'escenari i lliurar el so que la gent espera escoltar. Per a mi, les decisions que he pres per mantenir aquest nivell han estat molt pràctiques i, sobretot, de disciplina, tant en la meua carrera com en la meua vida personal.

A la foto de dalt, Renée Fleming com a Thaïs al Met de Nova York. A la dreta, en una sessió de fotos per a la discogràfica Decca.

MCP: Fa temps va dir públicament que cantar a Bayreuth el rol d'Eva a l'òpera de Wagner *Els mestres cantaires de Nuremberg* va ser un error. Què va aprendre d'aquella experiència?

RF: El rol d'Eva era una mica greu per a mi, i com que estava cantant en alemany a Bayreuth, em vaig focalitzar molt en la dicció. El compromís posterior a aquest era l'extremadament exigent rol de Donna Anna al *Don Giovanni* de Mozart, i vaig percebre que l'adaptació necessària generava una pressió sobre la meua veu que no volia. Jo soc una soprano lírica i la majoria de rols de Wagner no són bons per a la meua vocalitat. Ja m'agradaria que ho fossin! Hi ha rols que m'encantarania cantar, incloent-hi rols meravellosos del verisme, com *Tosca*. Però trobar el repertori adequat per a la teua veu és crucial per tal de mantenir la salut vocal.

MCP: Vostè va tenir una relació d'admiració mútua amb Sir Georg Solti. Què recorda millor d'ell com a músic i com a persona?

RF: Quan el vaig conèixer, Georg Solti ja era

ANDREW ECCLES/DECCA

EN RECORD DE MONTSERRAT I VICTORIA

Pocs dies abans de tenir lloc aquesta entrevista, moria a Barcelona Montserrat Caballé. Tot i que Fleming sempre ha demostrat públicament la seva gran admiració per la veu de Victoria de los Ángeles –“Em vaig enamorar de la bellesa, dolçor i elegància de la seva veu des del primer moment que la vaig sentir i, des de llavors, encara avui l'escolto. La seva veu personifica la idea d'un «somriure en el so»”–, la

cantant va tenir unes paraules de record per a l'altra gran soprano barcelonina. “El món ha sofert una gran pèrdua amb la mort de Montserrat Caballé. El seu mestratge en el bel canto, el refinament del seu so, especialment el seu incomparable pianíssim agut, són només alguns dels atributs que la feien única. Ella era capaç d'una gran potència, i tenia un repertori admirablement molt extens. La seva *Salome* d'Strauss va

ser llegendària, i també va cantar Wagner, Rossini i els grans rols veristes de forma brillant. Vaig ser molt afortunada de cantar al seu costat al viatge a Reims de Rossini al Covent Garden de Londres. Era una col·lega extremadament generosa, amb un fantàstic sentit de l'humor. Jo estava aleshores embarassada del meu primer fill i va compartir amb mi les seves experiències en aquest aspecte, també.”

Renée com a Mariscala d'El cavaller de la rosa, un paper amb el qual va dir que es retirava del repertori líric.

KEN HOWARD

de corregir. No m'he acomiadat de l'òpera. Sí que és cert que les meves darreres actuacions com a Mariscala d'El cavaller de la rosa a la Metropolitan Opera van ser el meu adéu al meu repertori líric passat, que abasta cinquanta-cinc

rols. Però actualment em trobo en converses per fer l'estrena d'una nova òpera al Met de Nova York. M'encanten les dones a les òperes de Richard Strauss. Per a mi, hi ha un arc psicològic que comença amb *Arabella*, passa per la comtesa Madeleine de *Capriccio* i va fins a la Mariscala d'El cavaller de la rosa. Sento que són gairebé la mateixa dona en diferents estadis de la seva vida. Això, sumat al fet que em van molt bé vocalment, són brillants i complexos, tenen el control sobre les seves vides (i l'exerceixen) i estan lluny de ser víctimes.

MCP: Anys enrere, en un article aparegut al diari «The New York Times», va expressar el seu desig de treballar com a professora de cant un cop abandonés

els escenaris. Quin seria el consell bàsic que donaria a un estudiant de cant?

RF: Els cantants acostumen a ser generosos a l'hora de compartir el seu coneixement i experiència, i jo no en soc una excepció. Sempre que puc ofereixo *masterclasses*. I m'apassionen els passos que s'estan fent en la intersecció entre la música, la salut i la neurociència. Perquè la música involucra més parts del cervell que gairebé qualsevol altra activitat; els neuròlegs estan fent servir la música per estudiar les funcions cerebrals. Estem aprenent que l'estudi de la música té enormes beneficis en el desenvolupament dels infants, i la musicoteràpia s'ha incorporat en tractaments per a un ampli rang de problemes de salut, incloent-hi l'Alzheimer, l'autisme, el Parkinson, ictus, traumatismes encefàlics, trastorn per estrès posttraumàtic i gestió de mals crònics. He realitzat presentacions titulades «La música i la ment» als Estats Units i al Canadà sobre aquesta matèria durant més d'un any. Però soc feliç dient que encara no he posat punt final a la meua carrera com a intèrpret, i mentre pugui cantar bé, la continuaré. Com a consell per als joves cantants, crec que transmetré el que un dia em va dir Leontyne

Price assenyalant-se la gola: «No oblidis mai això. Desconnecta de tot aquell so que ve amb els llums d'escena i focalitza't en el teu instrument, perquè aquest és la base de tot.»

DE L'ÒPERA AL CABARET

Renée Fleming és probablement la cantant que més estils diferents ha cantat al llarg de la seva carrera, fet que inclou adaptar la tècnica segons el gènere musical: òpera, musical o crossover. Ella mateixa explica que la diferència principal entre els gèneres té a veure amb l'ús d'amplificació: «Els cantants clàssics som realment els darrers cantants a cantar absolutament sense amplificació. Crear un so que sigui capaç de travessar una gran sala de concerts, sovint entre dotzenes d'instrumentistes i un cor, requereix un entrenament vocal i una tècnica molt específics. A causa de l'exigència

extrema d'aquesta tècnica, els cantants lírics no poden fer més de dos o tres concerts o representacions operístiques a la setmana».

Al llarg del 2018 la cantant nord-americana ha format part de l'elenc del musical *Carousel* a Broadway i ha presentat un nou àlbum, *Renée Fleming: Broadway*, que inclou música des del 1920, de Rodgers i Hammerstein, passant per música com la de Kander i Ebb, famosos per *Chicago* i *Cabaret*, que incorporen influències del vodevil, el cabaret europeu i el jazz i, acabant amb una cançó d'Sting, del seu espectacle *The last ship*.

“MANTINC CONVERSES PER FER L'ESTRENA D'UNA NOVA ÒPERA AL MET DE NOVA YORK”

una llegenda. Vaig entrar al darrer minut dins un concert i un enregistrament del *Così fan tutte* de Mozart, i recordo perfectament caminar cap al seu estudi a Londres i veure la multitud de Grammy Awards alineats a l'ampit de la finestra. Ell tenia grans expectatives i va ser molt estricte, especialment pel que fa al ritme, però d'altra banda va ser un gran suport. Després va venir *Don Giovanni*, junt amb el meu àlbum *Signatures*. Va ser una experiència meravellosa, perquè se'm va oferir l'estranya oportunitat –un luxe, en realitat– d'enregistrar escenes senceres, en lloc de només les àries. Em considero una privilegiada d'haver pogut aprendre tant d'ell en un moment tan incipient de la meua carrera.

MCP: Richard Strauss és un compositor predilecte en la seva carrera, i el públic aprecia internacionalment les seves actuacions en aquests rols. De fet, Richard Strauss va ser el compositor escollit per acomiadar-se dels escenaris, l'any passat, amb *El cavaller de la rosa*...

RF: De fet, aquesta és una informació equivocada que ha transcendit i que em fa feliç

“MONTSERRAT CABALLÉ ERA UNA COL·LEGA EXTREMADAMENT GENEROSA, AMB UN FANTÀSTIC SENTIT DE L'HUMOR”

ZACHARY GLENN

Associació d'Amics
de l'Òpera de Sabadell

òpera
catalunya

Orquestra
simfònica
del Vallès

DES DE SABADELL EXPANDIM L'ÒPERA A TOT CATALUNYA

Ciutats adherides al cicle Òpera a Catalunya:

Sabadell - Girona - Granollers - Lleida - Manresa - Reus

Sant Cugat del Vallès - Tarragona - Tortosa - Vic - Viladecans

L'elisir d'amore

G. Donizetti (1797-1848)

Febrer-Març 2019

COR AMICS DE L'ÒPERA DE SABADELL
ORQUESTRA SIMFÒNICA DEL VALLÈS

Venda de localitats al Teatre Principal C/. Sant Pau, 6 i a les oficines de
l'Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell, Plaça Sant Roc, 22, 2n 1a - Tel. 93 725 67 34
aaos@aaos.info - www.aaos.info - <https://sabadellcultura.koobin.com/>

Patrocinen:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Ajuntament
de Sabadell

Amb el suport de:

B Sabadell
Fundació

FUNDACIÓ
FLUIDRA

Col·labora:

LA VANGUARDIA

GOBIERNO
DE ESPAÑA
MINISTERIO
DE EDUCACIÓN, CULTURA
Y DEPORTE

inaem
INSTITUTO NACIONAL
DE ARTES ESCENICAS

Batutem!

Núm. 6

LA VEU

L'ÒPERA

TEXT David Puertas
IL·LUSTRACIÓ Laura Borràs

CONCERTS QUE
NO ET POTS PERDRE

ELS INSTRUMENTS A PEDALS

Tots els instruments musicals funcionen amb les mans, però n'hi ha alguns que també s'han de tocar amb els peus. No estem parlant de "bicicletes sonores" ni de res que s'hi assembli: els pedals dels instruments són més aviat com els d'un cotxe, com l'accelerador o el fre. L'instrument amb pedals més conegut és el **PIANO**: el pedal de la dreta fa que la nota es mantingui sonant i el del seu costat fa que les notes sonin més fluïxes. L'**ORGUE**, aquell instrument enorme que hi ha a moltes esglésies, té un teclat sencer per als peus. Cada cop que toques

un pedal, sona una nota des dels tubs més grans de l'orgue, els que sonen més greus i profunds.

L'**ARPA** també funciona amb pedals: en té set, un per a cada nota: quan trepitges el pedal del Do, la corda que correspon a la nota Do es tensa i es converteix en un Do sostingut. D'aquesta manera has d'anar *batutant* i *desbatutant* pedals per poder fer totes les notes. Fixeu-vos-hi bé el proper cop que veieu algú tocar el piano, l'orgue o l'arpa: les mans no paren quietes, però els peus tampoc!

L'ÒPERA

Una òpera és una obra de teatre cantada. Al teatre, des de l'antiga Grècia, sempre hi ha hagut fragments que es canten. Però cantar tota una obra de teatre sencera, de dalt a baix, és un invent italià de fa 400 anys.

La primera gran òpera de la història es va estrenar a Màntua l'any 1607: es titulava *La favola d'Orfeo* i l'autor va ser Claudio Monteverdi. Va tenir tant d'èxit que molts compositors van començar a escriure òperes: obres de teatre amb una orquestra sencera en què els actors cantaven tota l'estona i, d'aquesta manera, podien transmetre les emocions dels personatges d'una manera molt directa i potent. Les òperes acostumen a tenir aquestes parts:

—Obertura: l'orquestra toca una peça curta i després comença l'acció.

—Àries: cançons interpretades per un sol cantant, una soprano o un tenor, per exemple. Acostumen a ser els fragments més populars.

—Duets i tríos: cançons interpretades per dos o tres cantants alhora.

—Cors: fragments cantats per un conjunt de veus, per un cor.

—Ballet: en alguns moments hi pot haver escenes de dansa.

L'èxit de les òperes a Itàlia aviat es va estendre per tot Europa i es van començar a fer òperes a altres països: Alemanya, França, Anglaterra, Espanya, Rússia... Alguns dels grans compositors d'òperes han estat Mozart, Rossini, Wagner, Verdi, Puccini i Strauss. Wagner va ser qui va dir que l'òpera és l'art "total" perquè inclou música, text, cant, escenografia, decorats i dramatúrgia.

LA FLAUTA MÀGICA

Mozart va fer òperes en italià, com *Les noces de Fígaro* o *Don Giovanni*, però també en va fer en alemany, com *El rapte del serrall* o *La flauta màgica*. Aquesta la va escriure l'últim any de vida (1791) i va ser la que més èxit va tenir de totes les que va compondre. Tracta de les aventures d'un príncep (Tamino) per alliberar una princesa (Pamina), segrestada per un sacerdot dolentot. Hi ha un ocellaire molt divertit anomenat Papageno que ajuda el príncep, però res no és el que sembla: la mare de la noia resulta que és la dolenta (la Reina de la Nit) i al final la parelleta són feliços i mengen anissos. Quan es va estrenar va tenir bastant d'èxit, però la fama de veritat li va arribar anys després: actualment és una de les òperes més representades cada any arreu del món. Té dos fragments molt coneguts que us recomano: l'ària de la Reina de la Nit i el duet entre Papageno i Papagena.

CONCERTS
QUE NO
ET POTS
PERDRE!

PALAU DE LA MÚSICA

DATA: 15, 29 i 30 de
desembre

HORA: 11, 12.30 i 17 h

OBRA: *En Jan titella*, amb el Centre de
Titelles de Lleida. Els sons de la ciutat, la
platja i el bosc acompanyen en Jan en les
seves aventures. Un clàssic que encanta
petits i grans.

.....
+INFO: www.palaumusica.cat

TEATRE AUDITORI DE GRANOLLERS

DATA: 13 de gener de 2019

HORA: 17.30 h

OBRA: *Els superpoders de la flauta
travessera*, un conte musical amb música
de Claude Debussy i l'Orquestra de
Cambra de Granollers.

.....
+INFO: www.teatreauditoridegranollers.cat

LLIBRES AMB MÚSICA

Rhapsody in blue (Bellaterra Música)

CONTE: Marta Canellas

MÚSICA: George Gershwin

PIANO: Daniel Ligorio

ANOTACIÓ HISTÒRICA: Montse Roig.

Aquest és un conte il·lustrat que inclou
un quadern de treballs manuals, una
anotació històrica i un CD amb música de
George Gershwin interpretada al piano
per Daniel Ligorio, tot per descobrir les
grans obres i els seus autors a la canalla.

.....
Quadres d'una exposició (Bellaterra Música)

MÚSICA: Mòdest Mussorgski

PIANO: Daniel Ligorio

IL·LUSTRACIONS: Vanessa Linares.

TEXTOS: Núria Palau i Mònica Pagès.

Mussorgski va compondre *Quadres d'una
exposició* després de veure una exposició.
Ara els infants de 4 a 8 anys troben aquí
el que cal per crear els seus quadres a
partir del que els inspira aquesta música.

EL LICEU

Arreu del món hi ha teatres d'òpera molt
coneguts, com el de Viena, el de Milà, el de París, el de Sydney...
Però un dels més importants d'Europa està a Barcelona: és el Gran
Teatre del Liceu. Està al bell mig de La Rambla. Es va inaugurar
l'any 1847. S'ha cremat tot sencer dues vegades, però sempre
l'han tornat a reconstruir. L'últim incendi va ser l'any 1994. Van
trigar cinc anys a refer-lo i des d'aleshores, ja fa vint anys, s'hi
tornen a representar òperes amb els millors cantants del món.
Hi caben més de 2.000 persones.

L'INSTRUMENT

La veu és l'instrument més fàcil de fer servir i un dels més difícils de dominar. Els cantants i les cantants no solament s'han de cuidar bé les cordes vocals, sinó també la resta del cos.

Les veus més agudes són les femenines (soprano, mezzosoprano i contralt) i les més greus, les masculines (tenor, baríton i baix).

LA VEU

El gran instrument de la veu s'utilitza en tots els gèneres musicals des de l'òpera al jazz, passant per la música clàssica, el pop, el hip-hop i la música popular.

A la boca hi ha els òrgans que ajuden a articular la veu: paladar, llengua, dents i llavis.

Al coll hi ha els òrgans on es produeix la veu: laringe i cordes vocals.

Al pit hi ha els òrgans de respiració: pulmons, bronquis i tràquea.

M	O	R	E	R	A	G	L
O	F	A	L	L	A	R	H
Z	R	V	E	R	D	I	A
A	A	E	A	M	U	E	Y
R	S	L	M	R	I	G	D
T	O	C	A	E	E	E	N
S	S	T	R	A	U	S	S
L	A	V	A	I	D	A	E

SOPA DE LLETRES MUSICAL

INSTRUCCIONS

Troba 12 compositors (Haydn, Grieg, Varese, Morera, Falla, Verdi, Mozart, Ravel, Rota, Orem, Strauss i Rea) d'esquerra a dreta, de dalt a baix o en diagonal. Amb la resta de lletres trobaràs una frase musical.

TENIU LA SOLUCIÓ A LA PÀGINA 63

WEST SIDE STORY

DISSABTE, 01.12.18, 18.30H

Antonin Dvorák *Carnaval*
Takashi Yoshimatsu *Cyberbird saxophone concerto*
Richard Rodgers *Carousel Waltz*
Leonard Bernstein *West Side Story*
(dances simfòniques)

David Salleras, saxòfon
Chris Duigan, piano
Marc Cabero, percussió
James Ross, director
Orquestra Simfònica del Vallès

Preus 18, 32, 39, 52 i 68 euros

FESTIVAL DE VALSOSI DANSES

DISSABTE, 22.12.18, 18.30H

Jacques Offenbach *Orfeu als inferns*, obertura
Eduard Toldrà *Floreix l'ametller*
Jesús Guridi *Amorosa*
George Bizet "Aragonesa" i "Habanera", suite *Carmen*
Sergei Prokófiev *Troika*
Dimitri Xostakòvitx *Vals núm. 2*
Arturo Márquez *Conga del Fuego Nuevo*
Mijaíl Glinka *Ruslan i Ludmila*, obertura
Gioachino Rossini "Una voce poco fa" · ·
Charles Williams *Devil's Galop*
Johann Strauss *Al bell Danubi blau*, *Sota llamps i trons*
i *Vals de l'Emperador*

Anna Alàs i Jové, mezzosoprano
Diego M. Etxebarría, director
Orquestra Simfònica del Vallès

Preus 18, 29, 38, 48 i 56 euros

TXAIKOVSKI CONTRA NAPOLEÓ

DISSABTE, 01.12.18, 18.30H

Zoltán Kodály *Háry János*
P. I. Txaikovski *Variacions rococó per a violoncel i orquestra*
P. I. Txaikovski *Obertura 1812*

Anne Gastinel, violoncel
Doug Fitch realitzador pel·lícula *Háry János*
James Ross, director
Orquestra Simfònica del Vallès

Preus 18, 32, 39, 52 i 68 euros

www.palaumusica.cat · www.osvalles.com

Taquilles del Palau de la Música · Tel: 932 947 207 · taquilles@palaumusica.cat

Amb el suport de:

ASSOCIACIÓ
ORFEO
CATALÀ

Ajuntament
de Barcelona
Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA
Y DEPORTE

Patrocinadors i col·laboradors principals de l'OSV

Mitjà oficial

TRADICIONS MUSICALS DEL NADAL

PROHIBIT CANTAR NADDALES

TEXT Pep Gorgori

ÉS BEN SABUT QUE DES DEL CONCILI VATICÀ II, LES MÚSIQUES D'ORIGEN POPULAR TENEN LES PORTES OBERTES A LES ESGLÉSIES CATÒLQUES. ARA ENS RESULTA BEN NORMAL, PERÒ NO SEMPRE HA ESTAT AIXÍ. DE FET, LA PROHIBICIÓ DE CANTAR NADALES ALS TEMPLES AL SEGLE XVIII VA CONSAGRAR AQUEST GÈNERE TAL COM EL CONEIXEM AVUI.

La catedral de València va distribuir el Nadal del 1764 un pamflet de pocs fulls en què els feligresos podien seguir la lletra dels *villancicos* que s'hi havien de cantar. Són quatre textos, el darrer dels quals està assenyalat amb l'apel·latiu *jocoso*. El motiu d'aquesta distinció és que conté una part que no està en castellà, sinó en català: la canta un camperol i la lletra imita la parla vulgar del poble, cal suposar que amb ànims despectius, per tal de fer riure els assistents.

Encara més agosarada, la catedral de Toledo va imprimir el 1765 una publicació que avui es conserva a la Biblioteca Nacional de España i que porta per títol *Letras de los villancicos que se han de cantar en los Maytines del Nacimiento de Nuestro Señor Jesu Christo en la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Aquí es riuen d'“un *piamontés saltimbanqui*” i molt xerraire que es planta davant el portal de Betlem a vendre saldos. Els presents miren de foragitar-lo, però ell hi insisteix: “*Ecco porto li pulbi, li guanti, li cinti, li estuchi, li frasco di Liorna, di Irlanda...*”. Per si fos poc, una altra de les cançons fa una repassada

dels trets de personalitat de les persones, segons el seu zodíac.

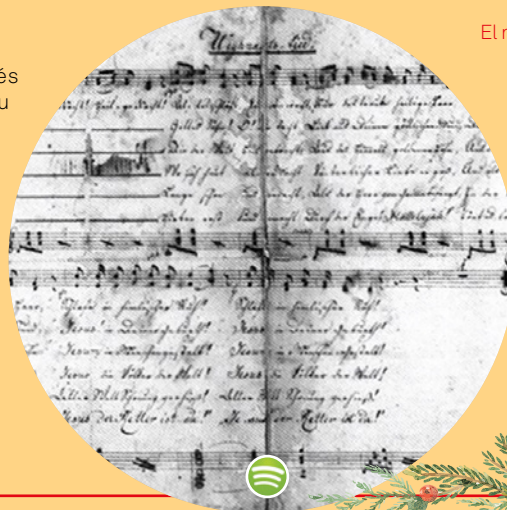
Certament, si hi ha un terreny abonat per a la transgressió i l'enderroc de murs entre el culte i el vulgar, el sacre i el profà, i fins i tot, l'elegància i el *kitsch*, aquest és el terreny de les nades.

UNA PORTA OBERTA

Curiosament, just després d'aquestes gosadies que tenien lloc a les principals catedrals d'Espanya (què no devia passar, doncs, a les petites esglésies rurals?) es va prohibir cantar nades als temples. La maniobra, però, no va aconseguir exactament l'efecte desitjat –que els fidels abandonessin el que es considerava un tipus de cançó massa vulgar i impregnada d'elements profans. Al contrari, va deixar la porta oberta perquè aquestes cançonetes es seguissin cantant fora de les esglésies i, per tant, amb una llibertat molt més gran a l'hora de dir barbaritats i incorporar-hi ritmes i melodies del tot allunyades de la música sacra i litúrgica. Un cop més es feia palès el que Luter ja havia advertit: l'Església catòlica deixava les millors melodies per al dimoni. ➤

SANTA NIT

Una de les nades més conegudes arreu del món és *Santa Nit*. Traduïda a una infinitat d'idiomes, el seu origen és força recent: enguany la melodia compleix exactament dos-cents anys. Va ser el 1818 quan el sacerdot catòlic Joseph Mor va mostrar a l'organista Franz Xaver Gruber el poema original en alemany que havia escrit dos anys abans, amb la intenció que Gruber hi posés música. Aquell any, l'orgue de Sant Nicolau d'Oberndorf bei Salzburg estava en reparació, de manera que la primera interpretació pública del *Santa Nit* es va fer amb l'acompanyament d'una simple guitarra. Dos-cents anys després és impossible enumerar quants cantats l'han versionada, i amb quins estils i quines combinacions d'instruments.

El manuscrit original de *Santa Nit* amb la lletra de Josef Mohr i la música de Franz Xaver Gruber de l'any 1818.

Els segles XVIII i XIX van ser, no només a la Península, els segles en què es va generar bona part del repertori que avui identifiquem com a nades tradicionals. La història d'aquestes cançons, però, ve de molt més lluny.

Ja abans del naixement de Crist, pels volts del solstici d'hivern s'havien consolidat tradicions en cultures ben dispars. Si al solstici d'estiu el protagonista era el foc i el final de la primavera generosa, a l'hivern el que es celebrava era la collita que havia de permetre passar els durs mesos d'hivern. Tant en un cas com en l'altre, la música era part intrínseca d'aquestes celebracions.

No podem precisar amb exactitud en quin moment les músiques pròpies del solstici d'hivern van passar a ser les nades que recordaven el naixement de Jesús, però alguns testimonis escrits deixen entreveure que ja als segles V i VI existia el costum d'evocar la nativitat amb melodies i textos senzills que poguéssent entendre tothom.

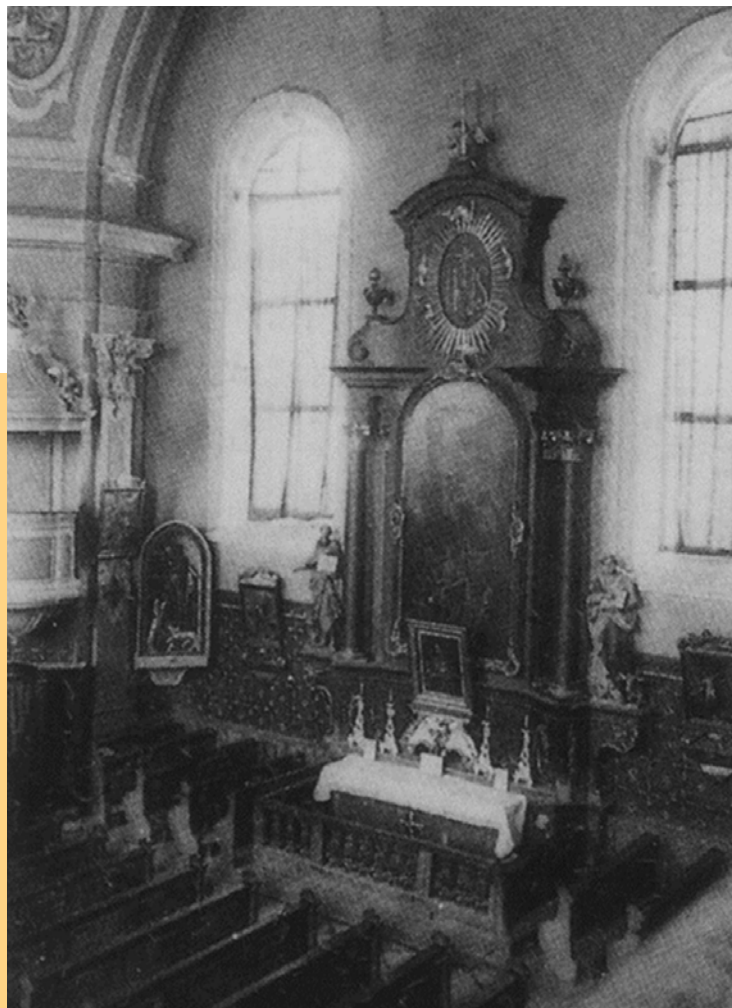
Amb el pas dels segles, i amb la conformació del cant gregorià, aquests relats musicals van integrar-se també en la litúrgia oficial. Encara més tard, quan els feligresos van deixar d'entendre el llatí perquè ja no era la llengua que parlaven, van aparèixer algunes representacions acompanyades de música. És el cas, per exemple, del *Cant de la Sibil·la*. Amb el temps es va

ALS SEGLES V
I VI JA EXISTIA
EL COSTUM
D'EVOCAR LA
NATIVITAT AMB
MELODIES I
TEXTOS SENZILLS

anar permetent que per Nadal (i també per Setmana Santa) s'introduïssin a la litúrgia algunes composicions en llengua vernacle com a substitut dels responsoris llatins a matines per Nadal i Epifania, en alguns oficis de la Immaculada Concepció i altres festes marianes, així com en les processons de Corpus Christi. Aquest és, en bona part, l'origen de les nades tal com les coneixem avui.

A la Península, però, cal anar amb compte amb el terme *villancico*, que tot i que ara es considera la traducció al castellà del nostre mot "nadala", durant segles va ser una forma musical de caràcter profà. De fet, la confusió terminològica ve precisament del moment en què es va voler obrir la porta de la litúrgia a aquestes formes més populars. El que abans eren cançons lleugeres es van convertir, mitjançant els retocs que fossin convenients, en petites composicions sobre el naixement del Salvador. De mica en mica les nades, com hem vist, es van anar omplint de referències a personatges del teatre popular, pagesos covards, alcaldes insensats i també referències estereotipades a grups minoritaris.

Un dels documents emesos per la catedral de Toledo sobre les lletres de les nades. Al costat, l'altar de l'església de Sant Nicolau, on es va cantar per primera vegada la nadala *Santa Nit*, el 24 de desembre de 1818; i el retrat del compositor Franz Xaver Gruber, organista d'aquesta església d'Oberndorf, un poble a prop de Salzburg.

És així com tornem al segle XVIII, on havíem començat el relat fixant-nos en les catedrals de València i Toledo. L'encíclica *Annus qui* del papa Benet XIV, l'any 1751, va donar el tret de sortida a la desaparició de les nades a les esglésies. La diòcesi de Pamplona va ser la primera a seguir aquesta línia amb un edicte episcopal que no va ser una prohibició ferma fins al 1777. El 1765, com ja hem comentat, es van intentar prohibir les obres musicals en llengua vernacle a les esglésies d'Espanya i deixant oberta únicament la possibilitat de fer-ho en el cas d'interpretar-hi oratoris.

Ja a final del segle veiem com a Saragossa el mestre de capella Francisco Javier García Fajer ofereix al capítol els seus responsoris en llatí per a les matines de Nadal, mentre que a la catedral de Màlaga es fa una votació en què s'acorda eliminar les nades de tots els oficis i celebracions litúrgiques. És a partir d'aquest moment quan apareix veritablement la nadala com la coneixem avui: com una poesia devocional amb música senzilla, fàcil de cantar per tothom, lluny de la complexitat de les obres que fins llavors escrivien els músics de capella per als diferents oficis del cicle nadalenc.

Aquest recorregut és lleugerament diferent del que es va fer –per arribar al mateix lloc– als països de l'òrbita protestant. En aquests, el problema de la contraposició entre la llengua vernacle i el llatí estava resolt molt abans, des de la Reforma de Luter, en què es va generalitzar l'ús de l'idioma que millor entengués la feligresia. Partint d'una tradició similar, la dels *carols* polifònics del segle XVI, es va anar construint un repertori que malgrat incorporar elements populars no va arribar a ser mai prohibit per les institucions eclesiàstiques –que sí que vetllaven, però, perquè els textos no es passessin de la ratlla. Això, però, no va evitar un declivi en el costum de cantar nades durant el segle XIX.

I així és com arribem al segle XX, en què la indústria discogràfica comença a veure una oportunitat excel·lent de negoci en la recuperació de les nades, interpretades per les estrelles de cada moment. La llista és francament llarga: Bing Crosby, Frank Sinatra, Maria Carey, George Michael, però també estrelles de l'òpera, com Montserrat Caballé, Plácido Domingo i Pavarotti van publicar reculls amb nades populars.

Uns segles després, i havent transitat camins ben diversos, tornem a trobar-nos al mateix lloc: cantant plegats per celebrar alguna cosa molt especial quan comença l'hivern. 📖

ALS SEGLES XVIII
I XIX ES VA GENERAR
BONA PART
DEL REPERTORI
QUE AVUI
IDENTIFIQUEM
COM A NADES

Amb el temps es van anar permetent a les esglésies representacions acompanyades de música, com és el cas del *Cant de la Sibila*, protagonista encara a la catedral de Palma o a la de Barcelona i altres ciutats catalanes.

IMATGES CEDIDES PER LA CATEDRAL DE MALLORCA

TRADICIONS MUSICALS DEL NADAL

MÉS ENLLÀ D'EL MESSIES

TEXT Pep Gorgori

GETTY

ELS SOCIÒLEGS HAN ANALITZAT PER QUÈ ELS ÉSSERS HUMANS NECESSITEM RITUALS. DES DE LES PRIMERES RELIGIONS, HAN GENERAT SENTIMENT DE COMUNITAT. ACTUALMENT ES MANTENEN MOLTS RITUALS NADALENCES VINCULATS AMB LA MÚSICA, COM LA REITERADA PRESÈNCIA D'EL MESSIES DE HÄNDEL. AMB TOT, ELS PROGRAMADORS TENEN A L'ABAST UN VENTALL BEN AMPLI DE MÚSIQUES PER ESCOLLIR.

Fa una mica més d'un segle Émile Durkheim va teoritzar sobre la nostra necessitat de tenir rituals, i va concloure que és exactament això, els rituals, el nexa d'unió entre les diferents religions que han poblat el món des que som humans. Religions totèmiques, gregues, romanes, egípcies, i també el cristianisme, el budisme i l'islam comparteixen aquest tret: fixar determinades dates en què se celebren uns determinats rituals que ajuden a sentir-se part d'un grup. Fer regals de Nadal, muntar el pessebre, fer carregar el Tió i aplegar-nos per cantar nades, doncs, són costums socials que ens mantenen units i ens relliguen amb les generacions que ens han precedit.

Anys més tard, Zygmunt Bauman va ampliar els estudis de Durkheim per parlar de la sociologia del consum. En una economia productiva, deia, els rituals

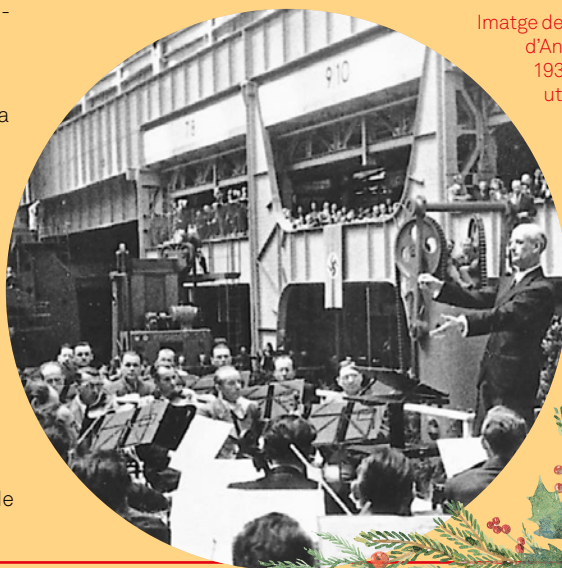
giren al voltant d'allò que es produeix: les collites, per exemple, tan presents als solsticis. En canvi, quan evolucionem cap a una economia de consum, en què les persones ocupen un determinat rang en funció del que poden adquirir, i no del que poden produir, els rituals canvien i és quan entra en joc el mercat. Aplicat a la música i al Nadal, aquest gir porta primer a la venda de partitures amb nades, durant el segle XIX, i ja al XX, amb la indústria discogràfica, a la publicació de discos i més discos amb les mateixes cançons versionades un cop i un altre. El mateix passa, és clar, amb les sales de concerts, que aprofiten aquesta època per atreure públic amb un repertori escassament variat. El que ens manté units avui, per tant, no és només la celebració del naixement de Crist, sinó també el consum d'articles nadalencs. ➤

EL CONCERT D'ANY NOU

A banda d'El Messies, hi ha un altre gran exemple del poder que tenen la indústria discogràfica i els països anglosaxons per generar icones i tradicions d'abast mundial: el tradicional Concert d'Any Nou a Viena. Aquesta tradició recent amaga uns quants detalls, alguns que són curiosos i d'altres inquietants. Entre les curiositats, val la pena esmentar que inicialment la Filharmònica de Viena no volia interpretar obres dels Strauss. Les consideraven música popular i els semblava que això era rebaixar-se. Malgrat tot, quan els músics d'aquesta nissaga van començar a rebre elogis de Liszt, Wagner i Brahms, els membres de l'orquestra van canviar de parer.

El primer Concert de Cap d'Any amb obres d'Strauss va tenir lloc el 31 de desembre de 1939 i va servir per finançar els nazis a la II Guerra Mundial. Un any després el concert es repetia, ja en data 1 de gener, ja que Josef Goebbels va considerar que era una manera excel·lent de fer propaganda i de passar-ho bé alhora. Dècades després aquesta vinculació amb el nazisme ha anat quedant més o menys oblidada i la Filharmònica de Viena va superant (massa de mica en mica) el seu conservadorisme. Amb el nou segle va anar admetent persones de

diferents ètnies. Ara bé, encara no ha trobat el moment de deixar a una dona la responsabilitat de dirigir el Concert d'Any Nou.

Imatge del Concert d'Any Nou del 1939 a Viena utilitzat pel nazisme per recaptar fons.

L'OBRA IMPRESCINDIBLE

Una obra que sembla que no pugui faltar cap any en com més concerts millor és *El Messies* de Händel. Regalar o autoregalar-se entrades per a un d'aquests concerts ja és part de la tradició per a molts, i això implica que és un èxit de taquilla pràcticament assegurat. Sense cap dubte, aquest fet deixaria amb els ulls esbatanats el propi Händel per un reguitzell de raons.

La primera, sense cap dubte, és que *El Messies* és més una obra de Setmana Santa que no pas de Nadal. No en va es va estrenar un mes d'abril i mai, en vida de Händel, es va programar com a celebració nadalenca. De les tres parts que l'integren, només la primera fa referència al naixement de Crist. Les altres dues parlen de la seva mort i resurrecció, respectivament. És més: l'"Hallelujah" es troba al final de la segona, i és la celebració de la resurrecció de Crist, i no del seu naixement. En segon lloc, tampoc no la va pensar com una obra per ser interpretada en esglésies: era un oratori sobre un tema religiós, però pensat per al teatre. Concretament, Händel el va escriure en el moment en què la competència per fer òpera italiana a Londres era massa dura com perquè un anglès d'origen alemany com ell pogués guanyar la partida a les companyies italianes que s'havien anat instal·lant a la ciutat.

Encara hi ha un altre punt que sorprendria Händel: l'èxit del mític "Hallelujah". En vida seva, *El Mes-*

HÄNDEL VA
ESCRUIRE
EL MESSIES
PER A LA
SETMANA
SANTA

sies ja va tenir molt bona acceptació, però aquest no era el fragment més celebrat, sinó que ho era l'ària "I know that my redeemer liveth". De fet, al monument funerari de Händel que encara es pot veure avui a l'abadia de Westminster, el compositor apareix amb la partitura d'aquesta ària, i no de l'"Hallelujah", a les mans.

¿D'on ve, doncs, aquest costum de programar cada Nadal una obra més pròpia de Setmana Santa? No està gaire clar, però nombroses opinions busquen la resposta mirant cap als Estats Units. Concretament, al dia de Nadal de 1818, fa just dos-cents anys, quan la Handel and Haydn Society de Boston va programar el que probablement fou la primera interpretació d'*El Messies* a l'altra banda de l'Atlàntic. D'altres afegeixen que la manca d'un repertori potent pels volts de Nadal va deixar el terreny lliure perquè una obra tan icònica acabés ocupant aquest espai.

Això, però, és cert a mitges i, malgrat la insistència dels programadors a oferir-lo any rere any, en realitat hi ha altres opcions que poden agradar a un públic que, empatxat de torrons i dinars copiosos, no es vulgui

Un fragment d'*El Messies* de Händel, una obra que no pot faltar en dates prèvies al Nadal. Al costat, el compositor alemany, retratat per Balthasar Denner.

empatxar també de *Messies*. Xavier Chavarria en va publicar una llista interessantíssima i que podria ser molt inspiradora al número 348 (desembre del 2016) de la «Revista Musical Catalana». Bach, Berlioz, Britten, Pau Casals i una llarga llista de noms ens donen molt marge per escollir.

Sigui com sigui, la popularitat d'*El Messies* fa que actualment resulti, ben probablement, l'obra que més anys s'ha mantingut en cartellera de la història de la música de forma estable. No passa com, per exemple, amb les *Cantates* de Bach, que van quedar pràcticament adormides en un calaix durant dècades. Amb més o menys encert –recordem que la interpretació amb criteris històrics és un invent relativament recent–, qualsevol orquestra amb cor amb una certa qualitat s'ha atrevit a abordar-lo, sigui sencer o seleccionant-ne alguns fragments.

Aquesta popularitat ja la tenia, com hem dit, a l'època de Händel, però amb els anys es va anar incrementant gràcies també a algunes llegendes. La més cèlebre és la que explica com el rei Jordi II, el dia de l'estrena a Londres, es va posar sobtadament dempeus en escoltar l'"Hallelujah",

cosa que va imitar tot l'auditori, tot iniciant una tradició que perdura fins als nostres dies.

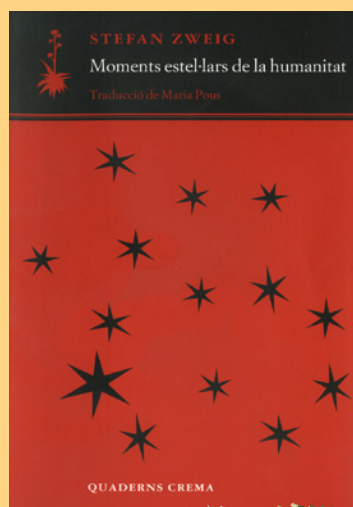
Un altre factor va ser també la narració literària que va fer de la gènesi d'*El Messies* l'escriptor Stefan Zweig. A l'obra *Moments estel·lars de la humanitat*, Zweig es basa en fets reals per afegir una considerable dosi de dramatisme i èpica al breu procés de composició de l'obra. Havent perdut les forces i la mobilitat de mig cos a causa d'una malaltia, el doctor de Händel vaticina: "*Potser hem aconseguit salvar l'home, però hem perdut el músic*". Uns mesos després es recupera i reprèn l'activitat, però el negoci no va bé i s'arruïna. Enfonsat anímicament, Händel rep una proposta de llibret del poeta Charles Jennens, que inicialment no vol ni llegir però que acaba inspeccionant. "*No podia dormir. Es va llevar, va anar al seu estudi i va encendre novament l'espelma. «Messiah», va llegir a la primera plana. Va passar la portada i va començar a llegir. En veure les primeres paraules, va quedar corprès. «Conforteu-vos», començava el llibre. Va ser com màgia, aquesta frase, no una frase, sinó una resposta divina, el crit d'un àngel des dels cels directament al seu cor*". Certament, un relat amb una

visió molt romàntica del procés creatiu, que va contribuir a acabar de consolidar el mite al voltant de l'obra. I sembla que el públic actual i els programadors segueixen mantenint intacta aquesta fascinació. ▸

LA NARRACIÓ DE LA GÈNESI D'EL MESSIES FETA PER STEFAN ZWEIG EN VA INCREMENTAR LA POPULARITAT

Dibuix d'una commemoració del 1784 a l'abadia de Westminster dedicada a Händel, on té un monument funerari. Al costat, el llibre de Zweig on narra com el compositor es va inspirar per escriure *El Messies*.

FINS AL 28 D'ABRIL
DE 2019
"LES GUITARRES
D'EN QUICO PI DE
LA SERRA" AL MUSEU
DE LA MÚSICA DE
BARCELONA

EL 24 DE GENER I
L'1 DE MARÇ A LES
19.30 H, EL QUICO
PARLARÀ DE LES
SEVES GUITARRES
AL MUSEU DE LA
MÚSICA

Quico Pi de la Serra
al Museu de la
Música amb una de
les seves estimades
guitarres.

L'ÀNIMA DEL SO

FINA AL 28 D'ABRIL ES PODRÀ VEURE
AL MUSEU DE LA MÚSICA DE BARCELONA
L'EXPOSICIÓ "LES GUITARRES D'EN
QUICO PI DE LA SERRA", AMB ALGUNS
DELS VALUOSOS INSTRUMENTS QUE
EL CANTAUTOR HA CEDIT A L'AJUNTAMENT.

QUICO PI DE LA SERRA

UNA VIDA ENTRE GUITARRES

TEXT Josep Barcons Palau
FOTOGRAFIES Quim Roser

Mentre li fan les fotos, no pot estar-se quiet. Incontrolables, els dits se li mouen al damunt de cada una de les múltiples guitarres que agafa per posar davant de la càmera; i el fotògraf fa mans i mànigues per esquivar les ganyotes que li surten a la boca amb cada melodia. És inquiet de mena i una mica *enfant terrible* en el sentit més literal del terme: el d'aquell nen entremaliat a qui –i li fa vergonya dir-ho– “*van fer fora de tots els col·legis i acadèmies per ser massa mogut i indisciplinat.*” Però això encara el va conduir d’una manera més personal i pròpia cap al seu camí de vida, tot esdevenint autodidacta: “*No tinc estudis ni res, però soc molt curiós i m’agrada molt llegir.*” I així és com ha forjat el seu estil: imitant els grans (“*els cantautors sempre copiem*”) i inspirant-se en la naturalesa (“*la seva música és la que més m’agrada*”), dialogant amb les llegendes vives de la guitarra, tots amics seus: Caetano Veloso, Gilberto Gil, Ry Cooder... que surten a la conversa. ➤

LA MARTIN D45

“La Martin D45 és com l’Stradivarius de les acústiques i la va idear el primer Martin cap al 1830. La D és de Dreadnaught, un cuirassat de guerra de principi del segle XX. La vaig comprar a Los Angeles. A Amèrica jo tenia el costum estúpid d’entrar a les botigues a demanar si en tenien, de D45, i, és clar!, sempre em deien que no. Però un dia resulta que el que l’havia encarregat s’havia mort i la tenien en venda. Però aquells dies també s’estava morint el Franco i no podia fer transferències internacionals. Així que li vaig demanar les peles a un amic metge que vivia a Nova York.”

L’UKULELE DOBRO

“El toco molt malament, però la gent ho entén. És el que faig servir per «matar» els concerts, perquè no m’agrada fer bisos. Així que toco amb aquest, i la gent ja no en demana cap altre. És un Dobro, metàl·lic, seguint el principi que van inventar els Dopyera Brothers (d’aquí Dobro), que buscaven fer instruments que sonessin molt, amb un ressonador a dins, quan encara no s’havia inventat l’electrificació. Només té un problema: i és que no se li pot posar corretja! Me’l van regalar per un aniversari els meus dos «germans» Joan Pau Cumellas i Amadeu Casas.”

LA GIBSON LES PAUL

“Aquesta és la Gibson Les Paul, que em va fer malbé un os de l’espatlla... És d’allò que en diuen solid body, completament massissa, feta de caoba. Això és determinant per al so, però pesa cinc quilos! D’aquí, la lesió.”

Parla molt, mastegant bé allò que diu, i té mil anècdotes per explicar; però on aquest nen de 76 anys és realment loquat és amb una guitarra als dits, que es posa a parlar sola tan bon punt l’agafa. Tot i tractar-la amb cura i delicadesa, “amb la mà dreta li foto castanya, i és per això que porto les ungles així, recobertes amb Superglue”. De cada una de la cinquantena llarga que en té, en coneix tots els detalls, les mides i intimitats, talment fos una parella, per bé que els últims anys ha treballat majoritàriament amb una dotzena. Són les que utilitza tant als concerts com a casa per fer les seves creacions, sempre amb el blues com a rerefons: un estil que li va com anell al dit, tant per humor com per biografia, i que va conèixer arran d’un disc del Big Bill Broonzy.

UNA PARTICULAR MANERA DE COMPONDRE

Malgrat la poligàmia guitarrística, els tres últims anys s’ha embrancat en un ritual setmanal de proporcions gairebé monàstiques: “Cada dimarts al matí agafo la guitarra per fer el

blues que l’endemà gravaré per al programa T’agrada el blues? de Catalunya Ràdio”, que porta vint-i-cinc anys en antena.

“Un blues em costa més de construir que de parir. Un cop l’he compost, el gravo amb un walkman i el toco moltes vegades al llarg del dia, perquè jo no llegeixo música i el que faig és memoritzar-lo. Però així li capto més l’ànima.

L’endemà, en arribar a la ràdio, l’escolto i intento reproduir-lo. Això, modestíssimament, m’ha ajudat a tocar millor”. Diferents entre si, el que tenen en comú és que cada un surt d’una guitarra diferent: com si fos la guitarra la que li suggerís uns girs o uns altres. Vint-i-tres d’aquests blues es

poden escoltar en un CD recopilatori gravat recentment. “Tot i que no torno a escoltar mai allò que faig, em sembla que és un bon disc per portar al cotxe. Però jo no tinc cotxe...”

Veurem com s’ho fa ara que ha cedit –completa!– la seva col·lecció d’un centenar llarg d’instruments a l’Ajuntament. Ho ha propiciat un canvi de pis, per a esgarripança dels amics propers. L’altell, fins fa poc ple d’estris sonors, ara ha quedat hàbil per a trastos que no fan música. Ell només s’ha quedat estric-

“NO TINC ESTUDIS NI RES, PERÒ SOC MOLT CURIÓS I M’AGRADA MOLT LLEGIR”

L'ARRATIUG

"Vol dir 'guitarra' al revés. La vaig batejar així perquè té les cordes invertides: a dalt una prima i a baix un bordó, però afinades igual (Mi-La-Re-Sol-Si-Mi). El fracàs és que, en un concert, a la gent tant se li'n fot; però si ho veu un músic es desmaia. La vaig comprar, després d'insistir molt, a una gent de Mallorca. Després he investigat i és una guitarra modernista, d'una família de lutiers de Lisboa que ja han plegat."

L'OVATION ADAMAS

"Aquesta guitarra és molt vistosa. Està feta d'un material antiacústic com és la fibra de vidre, i tota d'una sola peça, per forçar que el so surti només per la boca i tingui més projecció. I el que sembla fusta és resina, de fet. Es diu Adamas, que vol dir 'diamant' en llatí."

tament tres guitarres a casa ("la Parlor D35, una Whashburn i una FrameWorks com la del Gilberto Gil, que es desmunta completament i que va molt bé per viatjar ara que les companyies aèries ens tracten tan malament"). La condició per haver-se després de la seva col·lecció i quedar-se amb només tres instruments a casa és que les altres guitarres es posaran totes a punt i les podrà utilitzar quan li vingui de gust.

VOCACIÓ DE LUTIER

Les guitarres han estat el seu veritable amor de vida, i es meravella amb el seu procés de construcció: "De fet, m'hauria agradat ser lutier, si hagués pogut". Davant la impossibilitat de construir-ne, ha satisfet l'impuls col·leccionant-ne. Quan, de gira per aquí o per allà, en veia una en una casa o en una botiga, no parava fins a aconseguir-la. I no són poques les que s'enfilaven fins a les quatre xifres, com les mítiques Martin, l'Strato (tal com abrevia ell la Fender Stratocaster, "que, per als que hem provat les drogues, és com una droga: t'enganxa i no pots passar sense") o les Gibson ("que ara desapareixeran, perquè la fàbrica l'ha comprat

un grup xinès, tot i que suposo que ho continuaran fent bé"). D'altres li han vingut com a regals en aniversaris diversos, dels quals no recorda els anys: "Aquesta me la van regalar pel meu aniversari, quan en vaig fer...". I després d'uns segons pensant en va, ho remata: "Hosti, no ho sé. Va ser un 6 d'agost, que és quan faig anys i sempre tinc bolo".

Sigui el 6 d'agost o qualsevol altre dia, la sensació de sortir a l'escenari és la mateixa: encara ara, amb més de cinquanta anys de carrera a l'esquena, "sortir a un concert m'escagarrina. Surto amb el culet així i ho passo fatal, tal com li passava tam-

bé al Paco [de Lucía]. Soc molt neuròtic i no sé mai quan he de deixar d'estudiar... I a l'escenari no m'agrada gens el que faig". Mig en broma mig seriosament, quan li demanen per què continua fent-ho, no dubta a contestar: "Cony, perquè em paguen!". I amb un profund desengany vital (potser per això toca blues, o viceversa) encara afegeix: "Però a aquestes alçades procuro saber per on trepitjo. Jo ja vaig de baixada. Sí: és cert! I no cal posar cares estranyes. No veure-ho així –i ho dic amb la millor cordialitat– seria ser imbècil". ▶

**"M'HAURIA AGRADAT
SER LUTIER, SI
HAGUÉS POGUT"**

EL COMPOSITOR

Gioachino ROSSINI

UN MÚSIC I UN SOMRIURE

QUAN VA MORIR, FA 150 ANYS, FEIA MÉS DE TRES DÉCADES QUE ESTAVA RETIRAT I CONTEMPLAVA AMB ESCEPTICISME ELS CANVIS MUSICALS, SOCIALS I POLÍTICS D'UNA NOVA EUROPA. PERÒ EL SEU TALENT JA HAVIA CONQUERIT EL MÓN.

TEXT Jaume Radigales • IL·LUSTRACIÓ Roger Pibernat

Des de la mort de Napoleó, hi ha hagut un altre home del qual s'ha parlat cada dia a Moscou i a Nàpols, a Londres i a Viena, a París i a Calcuta". Així comença la *Vie de Rossini* que Henri Beyle, més conegut com a Stendhal, va publicar el 1824. El compositor italià Gioachino Rossini (1792-1868) encara era viu i en actiu. Faltaven cinc anys perquè estrenés a París *Guillaume Tell*, la darrera òpera d'un catàleg de 39 títols, escrits entre els anys 1810 i 1829. La xifra d'obres i els pocs anys entre *La cambiale di matrimonio* i l'esmentada *Guillaume Tell* produeix vertigen. En bona part això és el que va convertir Rossini en un mite vivent i en el compositor més famós i més ben pagat del seu temps, disputat pels principals teatres d'Itàlia (Nàpols, Milà, Venècia o Roma), a més de París, Londres, Viena o Barcelona, que sabien que programar les òperes del compositor de Pesaro era un valor segur de taquilla.

Tot això tenint en compte que Rossini va ser amo i senyor d'un reciclatge que alguns atribuirien injustament a un penques. Res més lluny de la realitat, perquè Rossini era per damunt de tot un treballador incansable, però al mateix temps un home pràctic. I que sabia que, si estrenava a Nàpols *Elisabetta, regina d'Inghilterra* l'octubre del 1815 i a Roma *Il barbiere di Siviglia* el febrer de l'any següent, el públic romà no s'assabentaria que una part de la música d'aquesta darrera òpera procedia de l'anterior. I és que els encàrrecs s'acumulaven damunt la taula de treball d'un músic a qui Beethoven i Wagner professaven una veneració sense pal·liatius.

La trobada amb l'empresari Domenico Barbaja, que regia els destins de La Scala de Milà i del San Carlo de Nàpols, va propiciar una part d'aquella feina continuada,

que podia obligar el músic a escriure dues o fins i tot quatre òperes en un any. Avui dia Rossini seria un compositor estressat. Però el seu caràcter bonhomí, bromista i una mica panxacontent li va permetre dur una vida aparentment tranquil·la, capaç per exemple d'escriure l'ària "Di tanti palpiti" de *Tancredi* mentre li cuinaven un arròs en una fonda veneciana. I tanmateix, la processó anava per dins, perquè Rossini va patir dolors intestinals des de la seva joventut fins a la seva mort. En aquest sentit, és possible que aquest malestar físic expliqués la seva retirada dels escenaris amb tan sols 38 anys, quan el seu geni s'escampava arreu d'Europa. Des de París, on va romandre fins a la seva mort malgrat alguns viatgers escadussers, Rossini contemplava l'esdevenir de la "música del futur" amb cert escepticisme i rebent als seus salons —on gestaria aquelles petites meravelles que són els *Péchés de vieillesse*— admiradors i entusiastes d'una música per a la qual Rossini pensava que ja havia passat l'època: va ser l'hereu directe de la tradició de la gran escola napolitana en matèria d'òpera *buffa*, amb autors com Cimarosa o Paisiello, membres de l'última generació d'aquell estil, del qual beuen pàgines immarcescibles com ara *Il barbiere di Siviglia*, *La Cenerentola* o *Il turco in Italia*, entre d'altres.

Però seria un error cenyir Rossini a la comicitat, a l'anecdota o al seu gust per la gastronomia. Perquè això seria reduir a mínims una figura gegantina, que també va mostrar el seu domini de l'estil en l'òpera *seria* (*Tan-*

BEETHOVEN I
WAGNER LI
PROFESSAVEN
UNA VENERACIÓ
SENSE PAL·LIATIS

DEL 13 AL 23
DE DESEMBRE
L'ITALIANA IN ALGERI
AL GRAN TEATRE
DEL LICEU

credi, *Semiramide*). Per no parlar de les incursions en el *bel canto* romàntic (*La donna del lago*), en quadres operisticooratorials (*Mosè in Egitto*) o en la *grand opéra* (*Guillaume Tell*).

En grans títols o en òperes de petit format, Rossini demostra sempre la imaginació en la melodia, el refinament mozartian o el domini en l'orquestració, que inclou gestes com ara l'ús magistral del *crescendo*, a més de bro-

mes en forma d'onomatopeies vocals o d'elements extramusicals, com els cops d'arquet damunt dels faristols en l'obertura d'*Il signor Bruschino*.

Va ser un treballador incansable. Però també un gegant, l'ombra del qual és allargada. Per sort, la seva obra té una discografia abundant i una feliç representació en la programació dels teatres operístics d'arreu. ▶

DISCOGRAFIA

♦ Les revisions de les partitures rossinianes han permès reexhumar l'esperit original de la seva gestació. Musicòlegs com Alberto Zedda o Philippe Gosset han estat al darrere de gravacions esdevingudes de referència. El catàleg és amplíssim, però alguns d'aquests enregistraments són indispensables.

♦ *Tancredi*. Dir.: Roberto Abbado (RCA, 1995). Versió revisada. Amb Vesselina Kasarova.

♦ *L'italiana in Algeri*. Dir.: Silvio Varviso (Decca, 1963). Amb una pletòrica Teresa Berganza.

♦ *Il barbiere di Siviglia*. Dir.: Claudio Abbado (Deutsche Grammophon, 1971). Molt recomanable el DVD, amb direcció de Ponnelle.

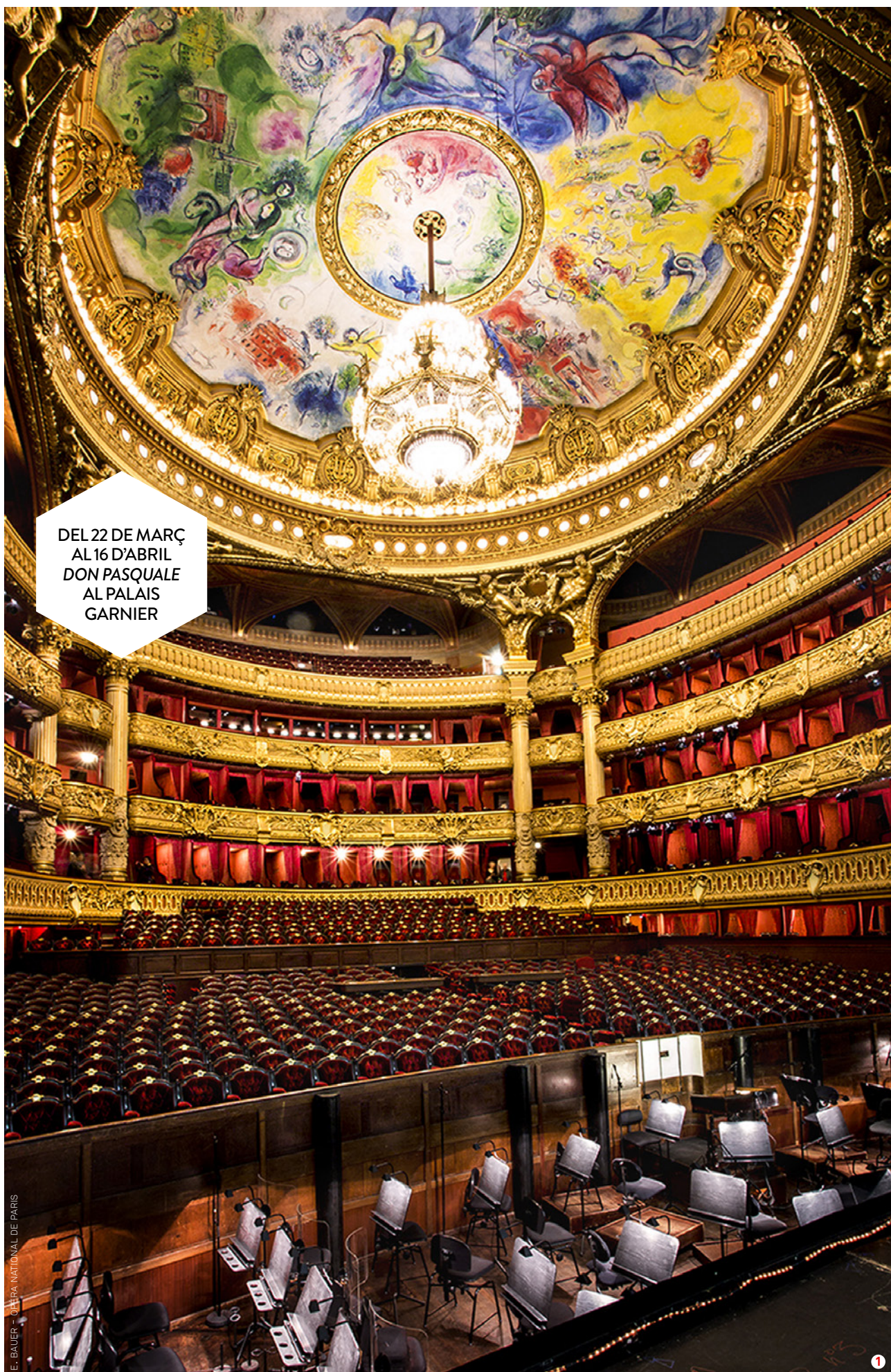

♦ *La Cenerentola*. Dir.: Claudio Abbado (Deutsche Grammophon, 1971). Un nou triomf del binomi Abbado-Berganza.

♦ *Semiramide*. Dir.: Richard Bonynge (Decca, 1965). Incombustibles Sutherland i Horne.

♦ *Le Comte Ory*. Dir.: Maurizio Benini (Deutsche Grammophon, 2011). Versió hilarant en DVD amb trio d'asos: Flórez, Damrau i DiDonato.

♦ *Guglielmo Tell*. Dir.: Riccardo Chailly. (Decca, 1978). Versió italiana, amb les veus solars de Pavarotti i Freni.

DEL 22 DE MARÇ
AL 16 D'ABRIL
DON PASQUALE
AL PALAIS
GARNIER

E. BAUER - OPÉRA NATIONAL DE PARIS

JEAN PIERRE DELAGARDE - OPÉRA NATIONAL DE PARIS

ESCENARIS DEL MÓN

OPÉRA NATIONAL DE PARÍS

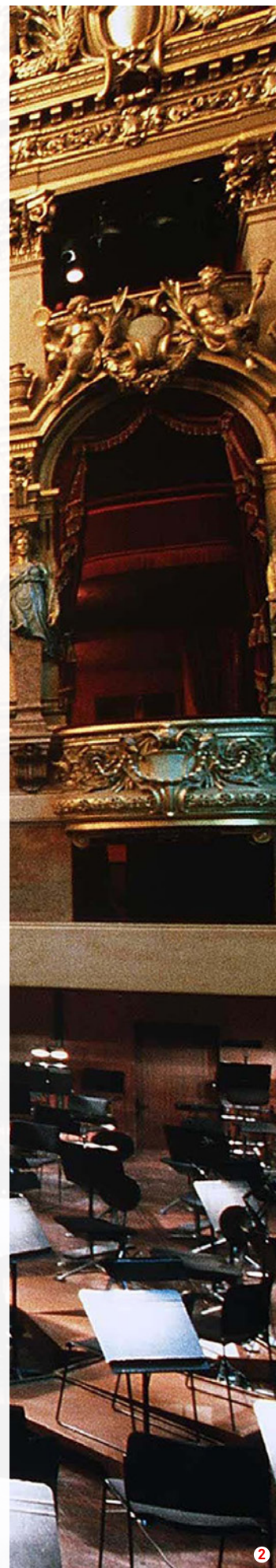
UNA QÜESTIÓ D'ESTAT

SI ALGUNA INSTITUCIÓ CULTURAL REPRESENTA LA *GRANDEUR DE LA FRANCE*, ÉS AQUESTA. PELS SEUS DIVERSOS ESCENARIS HAN PASSAT ELS MILLORS CANTANTS I BALLARINS, I TAMBÉ LES GUERRES DE PODER MÉS MAQUIAVÈLLIQUES I DESPIETADES. UNA TRAJECTÒRIA APASSIONANT, FARCIDA D'EPISODIS SUCOSOS, QUE NOMÉS ES PODEN DONAR A LA GRAN CAPITAL DE L'ESTAT FRANCÈS, CENTRE NEURÀLGIC DE L'ÒPERA DURANT EL SEGLE XIX. *ICI, C'EST PARIS.*

TEXT Antoni Colomer • FOTOGRAFIES Opéra National de Paris

L'aparició de l'òpera a París té noms i cognoms: el de Lluís XIV i, especialment, el del cardenal Mazarino, que va importar l'espectacle de moda a Europa per distreure el jove monarca. Primer el 1654, amb *La finta pazza* de Saccati, en un teatre situat on actualment trobem la columnata del Louvre i posteriorment amb *l'Ercole amante* de Cavalli, per celebrar les noces del Rei Sol amb Maria Teresa d'Àustria. L'afició del jove rei per la dansa i la poca inclinació per la música vocal d'un espectacle forà serà decisiva en la creació d'un gènere híbrid, exclusivament francès: l'*opéra-ballet*. Una tendència que marcarà, decisivament, l'evolució de l'òpera francesa.

De manera significativa, es crea l'Académie Royale de Danse abans que l'Académie d'Opéra, que té l'objectiu de promoure l'òpera a tot França. Amb aquesta finalitat rep el permís reial, en exclusiva, de fer espectacles en francès, factor decisiu en la idiosincràsia particular de la tradició operística francesa, que té en *Pomone* de Robert Cambert el seu primer exemple. Però la figura clau que dominarà, amb mà de ferro, i modelarà la música francesa del segle XVII serà Jean-Baptiste Lully, ballarí brillant, compositor genial, gestor eficient i polític ambiciós, que assumirà la direcció d'ambdues institucions i les fusionarà en l'Académie Royale de Musique, germen de l'actual Opéra de París. ➤

JEAN PIERRE DELAGARDE - OPÉRA NATIONAL DE PARIS

L'Académie s'instal·là inicialment al Palais Royal, al nord del Louvre, fins que aquest va ser devorat per les flames un segle més tard. A partir d'aquest moment l'Opéra inicia un llarg pelegrinatge per diverses sales parisenques fins que l'incendi de la Salle Peletier, l'any 1873, fa necessària la construcció d'un gran teatre d'òpera. Aquest projecte serà encarregat a l'arquitecte Charles Garnier i participa de la reforma de la ciutat, impulsada per Haussmann. El Palais Garnier és un projecte faraònic que culmina un període en què París ha esdevingut la capital mundial de l'òpera. Des de Rossini, passant per Bellini, Donizetti, Meyerbeer, Berlioz o Gounod, fins a Verdi o Wagner, qui no triomfa a París no surt a la foto. La *grand opéra* hi és el gènere dominant, un gènere monumental *ad hoc* d'una ciutat en plena efervescència musical, en la qual, al costat de les grans escenes de masses de *Les huguenots* o *Le prophète*, el cancan de les operetes àcides i pujades de to d'Offenbach s'obre camí entre una burgesia àvida d'experiències.

El Palais Garnier viurà el final d'aquesta etapa gloriosa i l'inici, amb l'arribada del segle XX, d'una decadència lenta però implaca-

ble que als anys trenta arriba al punt àlgid amb la fusió d'aquest i l'Opéra Comique en una sola entitat anomenada Réunion des Théâtres Lyriques Nationaux. Un projecte amb una història convulsa, marcada per incidents i conflictes de tota mena, com les vagues del 68, però que és el precedent directe de l'estructura actual que, amb el nom d'Opéra National de Paris, inclou dos espais: l'antic Palais Garnier i el nou Théâtre de la Bastille, edifici ultramodern al moment de la seva inauguració, l'any 1989, dissenyat per l'arquitecte Carlos Ott.

Però per arribar a aquest punt, l'Opéra havia d'aixecar el vol, i per aconseguir-ho era necessari un replantejament general dels seus funcionament i ambicions artístiques. I va trobar la persona adequada en la figura d'un director artístic suís que havia situat l'Opéra d'Hamburg a nivells de qualitat admirables. El seu nom: Rolf Lieberman. Sota el seu mandat, l'Opéra va recuperar l'esplendor dels vells temps i va esdevenir un dels teatres de referència. Lieberman va acabar amb la companyia estable, pas traumàtic però necessari per internacionalitzar el teatre. Per substituir-la, va portar el més granat de l'escena internacio-

1 2 La sala principal del teatre amb el sostre de Marc Chagall. Té forma de ferradura i pot acollir uns 2.200 espectadors.

3 La façana d'estil neobarroc amb figures d'alguns compositors.

4 Les magnífiques columnes del *grand foyer* i l'aranya de cristall i bronze, que pesa unes vuit tones, fascinen els visitants del teatre procedents del tot món.

5 Al peu de la magnífica escala de marbre, des d'on s'accedeix als diferents pisos del teatre, s'hi troben unes figures femenines aguantant els llums.

6 7 Les ballarines del futur, a l'escola de dansa del Palais Garnier.

8 El sostre del *grand foyer* amb pintures de Paul Baudry (1828-1886) sobre diferents temes de la història de la música.

nal. Cantants com Domingo, Berganza, Pavarotti, Freni o Birgit Nilsson; directors com Maazel, Abbado o Solti; coreògrafs com Petit o Béjart, i una aposta decidida pels directors d'escena més innovadors van fer que París recuperés ràpidament els anys perduts.

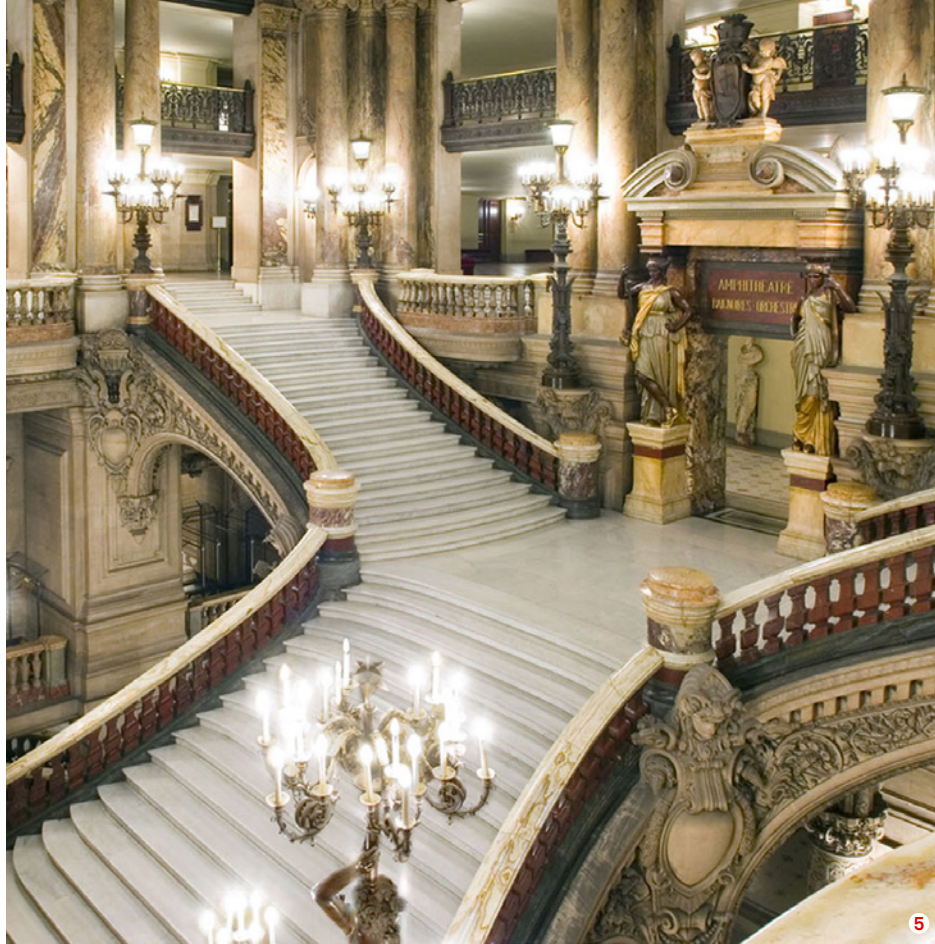
Evidentment, el relleu d'una figura carismàtica com la de Lieberman va ser difícil i va obrir, una vegada més, la caixa dels trons de les lluites polítiques intestines, especialitat parisenca, que es van allargar fins més enllà de la construcció del nou teatre. L'estabilitat, malgrat les vagues habituals, arribarà de braçat d'un antic col·laborador de Lieberman, Hugues Gall, que romandrà al càrrec durant gairebé deu anys per donar pas a *l'enfant terrible* de la direcció artística europea: Gérard Mortier. Malauradament, el pas de Mortier serà massa curt per culpa d'una absurda nor-

LA TEMPORADA 2018-19

Aquesta temporada l'Opéra de París presenta 25 espectacles operístics, entre els quals algunes *delicatessen* que poden temptar el melòman més exigent. El repertori francès, òbviament, hi està molt ben servit, encapçalat per la monumental *Les troyens* de Berlioz, sota la batuta de Philippe

Jordan. Entre un càsting ideal, hi destaquen D'oustrac, Gens, Hymel i Garanča. Ja s'hi ha pogut veure la producció de *Les huguenots* de Meyerbeer i aviat pujaran a l'escenari la coneguda *Carmen* signada per Bieito, amb Alagna i Anita Rachvelishvili i *Les indes galantes* de Rameau, amb direcció

de García Alarcón. Altres títols prometedors: *El príncep Igor*, dirigit per Jordan en la producció de Barrie Kosky i amb un repartiment ideal, i dos tandems infal·libles: Camarena i Yende per a *Don Pasquale* i Harteros i Kaufmann per a *Tosca*. Tot això enmig d'una temporada on hi ha per triar i remenar.

CHRISTIAN LEIBER-OPÉRA NATIONAL DE PARIS

UNA HISTÒRIA CONVULSA

♦ Avui dia tant el Palais Garnier com el Théâtre de la Bastille són espais icònics que identifiquem amb l'Opéra de París. Però al llarg de la seva història la institució ha tingut diverses seus. Abans d'establir-se al primer Palais Royal, el 1673, passà pel Petit-Bourbon, on actuava també la companyia de Molière, o la Salle Bouteille, a la rue Mazarin. Després de l'incendi del Palais Royal, l'any 1764, la companyia es trasllada a la Salle des Tuileries fins a la reconstrucció del segon Palais Royal, que torna a ser víctima de les flames el 1781. Des d'aleshores fins a la construcció del Palais Garnier, la seu de l'Opéra passa per una sorprenent llista de teatres: Salle de Menus-Plaisirs (1781), Porte-Saint-Martin entre els anys 1781 i 1794; Théâtre de la Rue de Richelieu entre el 1794 i el 1820; rue Louvois i Favart (1820-1821); rue Le Peletier (1821-1873) i, la Salle Ventadour (1874-1875).

ELS 350 ANYS DE L'ACADÉMIE

Enguany l'Opéra commemora el 350è aniversari de la creació de l'Académie de l'Opéra, el 1669, impulsada pel ministre Colbert. Per celebrar-ho, el teatre ha programat aquesta temporada dues

gales, la primera de les quals serà el 31 de desembre amb participació de les estrelles del Ballet, a més de la soprano búlgara Sonia Yoncheva, el tenor nord-americà Bryan Hymel i el baríton francès

Ludovic Tézier, sota la batuta de Dan Ettinger. La segona serà el 8 de maig i tindrà com a protagonistes la soprano russa Anna Netrebko i el tenor Yusif Eyvazov sota la direcció musical de Lorenzo Viotti.

mativa que no permet exercir el càrrec més enllà dels 65 anys. Després d'un període poc estimulante sota la direcció de Nicolas Joel, Stéphane Lissner va assumir la direcció, que encara ocupa. Amb ell al capdavant i la col·laboració inestimable de Philippe Jordan com a director de l'orquestra i José Luis Basso al capdavant del cor, l'Opéra de París és, avui, una de les institucions operístiques més estimulants del panorama internacional. ▶

AGATHE POUPENY

AGATHE POUPENY

JEAN PIERRE DELAGARDE

ACCENTS

JAZZ

CHIVA'QUARTET

Juan Pablo Balcázar

Fernando Brox, flauta. Marco Mezquida, piano. Juan Pablo Balcázar, contrabaix. Juan R. Berbin, bateria. *Underpool, 2018*

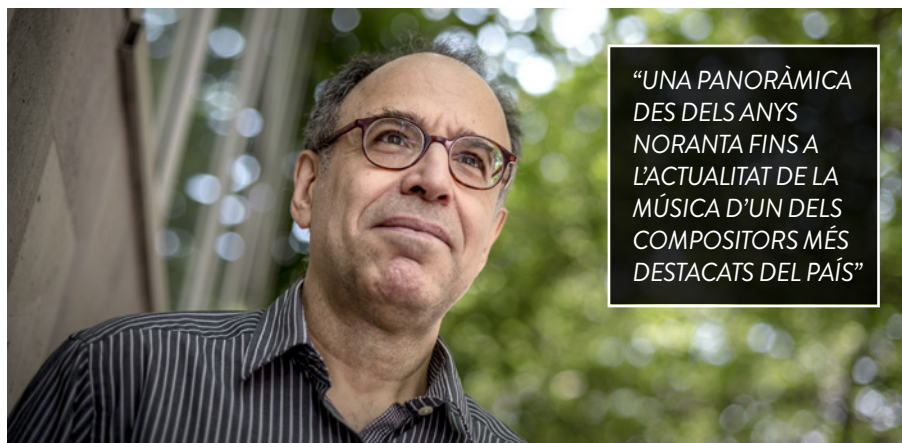
Juan Pablo Balcázar és un dels músics de jazz més actius de l'escena musical catalana. Porta anys gestionant la sala Robadors 23 de Barcelona i acumula una

extensa discografia com a líder o *sideman* de multitud de projectes, entre els quals destaca la col·laboració activa en l'apropament entre el jazz i el *hip-hop* amb els grups Jazz Magnetism i The Flow Fanatics.

Al seu darrer treball apropa el jazz a les sonoritats folklòriques de la seva terra natal. Unes sonoritats que venen marcades pel *joropo llanero*, un gènere caracteritzat per la vitalitat rítmica, el domini de línies melòdiques expansives i una combinació de lluminositat i melancolia expressada per les transicions entre el mode menor i el mode major.

El quartet que aplega Balcázar s'adapta a la seva proposta. Balcázar i Berbin impulsen el conjunt i el doten d'uns punts de suport sòlids, alhora que desenvolupen amb interès la subdivisió rítmica –Balcázar amb un potent sentit terrestre, Berbin més volàtil i amb un toc lleuger i delicat. Brox i Mezquida, per la seva banda, condueixen les línies melòdiques amb l'energia i amplitud sonora que requereixen els moments més expansius, però sabent enfosquir el seu so quan la melancolia entra en escena. Mezquida s'integra als dos mons amb habilitat i generositat, tot representant en cada moment el paper que el conjunt necessita i condensant tot l'espai sonor quan pren les regnes del discurs. **Miquel Gené**

PER GAUDIR DE MÚSICA LLEUGERA I/O ENDINSAR-SE EN LA SEVA PROFUNDITAT.

“UNA PANORÀMICA DES DELS ANYS NORANTA FINS A L'ACTUALITAT DE LA MÚSICA D'UN DELS COMPOSITORS MÉS DESTACATS DEL PAÍS”

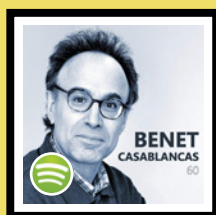
QUIM ROSER

CONTEMPORÀNIA

BENET CASABLANCAS 60

Benet Casablancas

Albert González, recitador. Francisco Martínez, saxo contralt. David Casanova i Jordi Masó, piano. Joan Colléll, contrabaix. Pablo de Giusto, guitarra. Solistes de l'Orquestra Simfònica del Vallès. *Dir.: Santiago Serrate. Columna Música, 2018*

L'any 2017 Benet Casablancas complia 60 anys i Joventuts Musicals de Sabadell, amb la col·laboració de diverses entitats locals, li organitzà un concert d'homenatge al Teatre Principal de la ciutat vallesana, que Catalunya Música enregistrà i que aquest 2018 Columna Música ha editat en format CD i digital. Un disc que ens proposa una panoràmica des dels anys noranta fins a l'actualitat de la

música d'un dels compositors més destacats del país. Les obres interpretades ens permeten introduir-nos en diferents aspectes de la música de Casablancas. Com la seva relació amb les altres arts a les *Sis gloses sobre textos de Cees Nooteboom*, “*lluny de tota intenció programàtica [...] responent al seu ric teixit d'al·lusions i clarsobscurs*” o a *Epigramas cervantinos i Melancolías y desabrimientos*, homenatges a Cervantes i al seu immortal personatge, amb les quals Casablancas transmet “*la profunda càrrega d'humanitat que es desprèn d'aquests textos*” i hi confronta ensomni i desesperació. La seva tendència cap a una concisió de la forma, que observem en els *Epigrames*, plens de tensió gestual i en els quals la densitat textural tendeix a difuminar la claredat harmònica; la depuració de la textura i la concreció del llenguatge harmònic dels *Set haikus per a sextet*; la seva profunda relació amb el llegat dels clàssics explicitada en l'*Impromptu* per a piano, i per últim, l'exploració d'una àmplia gamma d'emocions i caràcters que proposa en cadascuna de les seves obres. **Miquel Gené**

IDEAL PER INTRODUIR-SE AL RIC MÓN MUSICAL D'UN COMPOSITOR IMPRESCINDIBLE.

CAMBRA

BEETHOVEN

Cello sonatas & variations

Kennedy Moretti, piano. Arnau Tomàs, violoncel. *Aglae*, 2018

Ja fa anys que Kennedy Moretti i Arnau Tomàs ensenyen a fer música a una bona colla de joves, i el seu mestratge és reconegut

unànimement per tots aquells que han estat alumnes seus. Tots dos han explicat la seva manera d'entendre la música en diverses escoles superiors d'arreu, i actualment comparteixen claustre a l'ESMUC. Per això és una molt bona notícia l'aparició d'aquest doble CD dedicat a Beethoven: perquè el seu talent i coneixements surten de la important però reduïda dimensió de les aules per arribar ara al gran públic.

Moretti i Tomàs són dos músics profundament avesats a fer música de cambra en la seva dimensió més refinada: Arnau Tomàs com a membre del Quartet Casals i del Ludwig Trio; Kennedy Moretti com a preuat acompanyant de *lieder*. Però aquest és el seu primer enregistrament plegats i el resultat és un goig d'escoltar, la qual cosa fa venir ganes que l'experiència es repeteixi.

El treball que presenten per a *Aglae* és la integral de la música per a cello i piano de Beethoven: a banda de les cinc *Sonates* hi ha, per tant, les tres sèries de variacions que va fer sobre retalls cèlebres del *Judas Macabeu* de Händel (el conegut "Canticorum iubilo") i de *La flauta màgica* de Mozart. El seu acostament a aquest repertori canònic se suma feliçment (no pas innecessària) a les in comptables versions que ja hi ha d'aquestes partitures. El seu Beethoven és mesurat i elegant, i la passió hi augmenta a mesura que avança el número d'opus, però sense arribar mai a descabellar-se. Hi ha claredat d'idees, netedat d'exposició, gust en el fraseig, delicadesa en el so... i una entesa admirable entre els dos músics. Un Beethoven clàssic, en una versió digna d'esment. **Josep Barcons**

ESPECIALMENT INDICAT PER A QUI VULGUI UNA INTEGRAL DE LES OBRES DE VIOLONCEL I PIANO DE BEETHOVEN GRAVADA A CASA NOSTRA AMB EL MILLOR DELS CRITERIS.

ROBBIE LAWRENCE

PIANO

IGOR LEVIT

LIFE

Igor Levit, piano. *Sony Classical*, 2018

Igor Levit va sorprendre molt gratament amb el triple àlbum dedicat a tres sèries de variacions memorables, compostes als segles XVIII, XIX i XX, dues de les quals (les *Goldberg* i les *Diabelli*) especialment conegudes i celebrades. Però amb aquest personalíssim *Life* ha tornat a lliurar un producte genuí i interessant. La selecció de peces no només és personal a nivell

biogràfic, en el sentit més circumstancial i/o previsible, sinó que es tracta d'obres rares o poc conegudes en versions per a piano, tot confirmant un gust exquisit. S'inclouen peces de Ferruccio Busoni (una *Fantasia* de Bach, però també la seva *Berceuse*), així com la versió que Franz Liszt va fer de la "Marxa del Sant Grial" del *Parsifal* wagnerià, o la seva pròpia de la *Liebestod* del *Tristany i Isolda*, així com la sèrie de Variacions "Geist" de Robert Schumann, necessitades d'un virtuosisme endimoniat. Com també en requereix la transcripció de la cèlebre xacona de Johann S. Bach per part de Johannes Brahms; veritable *tour de force*, en la mesura que trasllada la complexitat polifònica d'un instrument de corda al piano, sent transcrita per a una sola mà (i concretament per a la mà esquerra). Per si l'originalitat no fos suficient, Levit remata cadascun dels dos discos amb peces de creadors contemporanis, bo i trencant el tabú dels gèneres. D'una banda, l'obra *A Mensch* de Frederic Rzewski (l'autor de la tercera sèrie de variacions d'aquell seu exitós triple disc); i, de l'altra, l'obra *Peace piece* del camaleònic Bill Evans, habitualment emmarcat en la tradició del jazz, però la importància de qui –novament– transcendeix les etiquetes. Es tracta d'un pianista amb visió àmplia del fet sonor, com el mateix Levit, compromès fins al moll en la decantació d'essències que traspassen barreres: la seva digitació, àgil i polida, permet traslladar sons rodons amb una consciència temporal excel·lent. Música en estat pur. **Jacobo Zabalo**

AGRADARÀ A UN ESPECTRE MOLT AMPLI D'OIENTS, DONADA LA VARIETAT DE RECURSOS DEL PIANISTA I LA SENSIBILITAT QUE EVIDENCIA EN TRANSCRIPCIONS I PECES TAN DISSÍMILS.

ÒPERA

JAVIER CAMARENA

Contrabandista

Les Musiciens du Prince. Àries d'òperes de García, Rossini i Zingarelli.
Dir.: Gianluca Capuano. *Decca-Mentored by Bartoli* 2018

El tenor mexicà Javier Camarena, en el moment àlgid de la seva carrera, acaba de publicar el seu primer disc d'àries operístiques i el resultat no pot ser més engrescador.

Camarena es presenta en primícia amb un segell internacional, Decca, en la subdivisió recentment creada per la mezzosoprano Cecilia Bartoli, Mentored by Bartoli, per tal de promoure joves talents de la lírica. L'apadrina-

ment de Bartoli abasta múltiples facetes, entre les quals l'elecció del repertori, el criteri amb què es presenta la investigació del personatge reivindicat –en aquest cas el compositor i tenor espanyol Manuel García– i, per què no, en la imaginació creativa a nivell mercadotècnic. Com ja va fer en mítics volums, com *Sacrificium*, *Maria Malibran*, *Mission* o *Opera proibita*, es nota que *Contrabandista* segueix la mateixa línia, altrament exitosa.

Les virtuts vocals de Camarena són indiscutibles. El públic català ha pogut gaudir de la bellesa del seu timbre, de la seva facilitat en les agilitats i d'un registre agut i sobreagut rutilant i sense parió a l'elit tenoril actual gràcies a les seves aparicions al Gran Teatre del Liceu i l'estiu passat per primer cop al Festival Castell de Peralada.

Contrabandista té l'equilibri perfecte entre àries reconegudes del repertori rossinià d'òperes com *La Cenerentola* o *Il barbiere di Siviglia*, que cantava el tenor Manuel García, i la descoberta d'àries del repertori contemporani que havien passat a l'oblit. Són àries que brillen gràcies a la interpretació de Camarena: són delicioses i fins i tot divertides les àries d'*El poeta calculista*, *La mort du Tasse* i *El gitano por amor* del García compositor, com també llueix l'ària de Zingarelli –per les similituds amb Rossini– de *Giulietta e Romeo* i, com a bonus, un duet d'*Armida* de Rossini amb Bartoli. Un *must* per regalar per Nadal. **Mercedes Conde Pons**

IMPRESINDIBLE PER A MELÒMANS PURISTES, AMANTS DE LA COLORATURA I EL BEL CANTO I PER A QUI VULGUI DESCOBRIR MÚSICA POC CONEGUDA DE BRACET D'UN ARTISTA CONSUMAT.

“EL TENOR MEXICÀ JAVIER CAMARENA, EN EL MOMENT ÀLGID DE LA SEVA CARRERA, ACABA DE PUBLICAR EL SEU PRIMER DISC D'ÀRIES OPERÍSTIQUES I EL RESULTAT NO POT SER MÉS ENGRESCADOR”

ANTIGA

FRANÇOIS COUPERIN

Les Nations

M. Hugget,
Ch. Bianchini,
T. Koopman, H. Smith.
Dir.: Jordi Savall
AliaVox, 2018

L'any 1983, ja com a intèrpret consagrat de

viola de gamba i essent professor a Basilea, Jordi Savall es va rodejar d'alguns dels millors músics de l'època per emprendre la gravació de *Les Nations*, una de les obres més ambicioses de François Couperin. No seria fins a sis anys més tard, el 1989, que Savall fundaria el seu grup insígnia, Le Concert – precisament– des Nations, amb el qual porta trenta anys fent concerts per les nacions d'arreu del món.

La reedició d'aquesta gravació històrica de Savall per al seu segell AliaVox trenta-cinc anys després del llançament, tot recuperant i remasteritzant l'original d'Auvidis, té quelcom d'extraordinari. La interpretació de l'obra de Couperin té un valor innegable, ja que és feta per una plèiade d'intèrprets gloriosos: a banda del mateix Savall, hi trobem el llaut de Hopkinson Smith, el clavicèmbal de Ton Koopman, els violins de Monica Hugget i Chiara Bianchini, i els vents d'Stephen Preston, Michel Henry, Ku Ebginge i Claude Wassmer. Un nonet excepcional per a una música excelsa que sona, malgrat la total vigència de la proposta, una mica “antiga”. I és que, si bé les passes fundacionals que aquests mestres van fer al llarg dels anys setanta i els primers dels vuitanta han establert les bases de la interpretació d'avui dia, el cert és que les gravacions actuals s'han desencotillat i traspuen més frescor que les de llavors.

Com sempre en les produccions d'AliaVox, no s'hi escatimen recursos, i el llibret es presenta en sis idiomes. Més enllà d'aquest fet –i a banda de la magnífica interpretació de la música de Couperin i de les puntualíssimes notes de Philippe Beaussant–, el que crida l'atenció és el text introductori que escriu el mateix Savall. No sols per l'erudició d'allò que hi diu, sinó pel que es pot llegir entre línies en les citacions escollides, que ve a semblar una mena de testament espiritual de la trajectòria del músic igualadí. **Josep Barcons**

PER A FANS DEL PRIMER SAVALL, PER A COL·LECCIONISTES DE REEDICIONS, PER A QUI SE LI HAGI RATLLAT EL VINIL ORIGINAL, I PER A NATIONALISTES I SAVALLISTES DE TOTA MENA.

Residències Musicals

Concerts
a La Pedrera

Temporada
2017—18

16.12.18

MARTA PUIG, piano

Recital amb narrador
Obres de Schumann, Mompou i **Magrané***

20.01.19

ROGER MORELLÓ, violoncel

Concert de cambra amb clarinet, violí i piano
Obres de Rachmaninoff, Schubert i Brahms

17.02.19

SARA CUBARSI, violí

Duet de violí amb clave i teclat
Obres d'Ucellini, Veracini, Cage, Biber,
Marigó i Cubarsi

17.03.19

ROGER MORELLÓ, violoncel

Recital de violoncel amb piano
Obres de Ligeti, Fábregas, Penderecki,
Crumb, Brahms i **Magrané***

21.04.19

MARTA PUIG, piano

Concert de cambra amb violí i cello
Obres de Haydn, Montsalvatge, Xostakóvitx
i Brahms

19.05.19

SARA CUBARSI, violí

Concert de cambra amb trompa i piano
Obres de Ligeti, Brahms i **Magrané***

*Estrena obres compositor resident

La Pedrera
Passeig de Gràcia, 92
Barcelona

Informació i entrades
taquilles i www.lapedrera.cat

Collabora

Cat **W** música
Intensament clàssics

Fundació
Catalunya
La Pedrera

"L'EMPATIA AMB EL COMPLEX LLENGUATGE DE ROBERT SCHUMANN ÉS EVIDENT, I AQUELL CAMINAR PER LA CORDA FLUIXA -DEL QUE ÉS O NO SIGNIFICATIU- SUPOSA UN EXERCICI QUE TAMBÉ ES CONFIRMA FIABLE EN LA SEVA LECTURA DE LA SUITE LÍRICA D'ALBAN BERG"

CAMBRA

QUARTET GERHARD

HARMONIA NOVA #4

Obres de Schumann, Berg i Kurtág.

Harmonia Mundi, 2018

Plouen els elogis sobre aquest jove quartet, i no per casualitat. L'elecció de les peces que conté el disc no és gens conservadora, sinó que es mostra atrevida i coherent pels creadors concertats; ja que tot i pertànyer a períodes compositius clarament diferenciats, hi apreciem una continuïtat en l'experimentació, a la recerca d'una major, més profunda expressivitat. L'anhel de comunicar allò incomunicable (amb paraules) rau a moltes de les obres de Schumann, amb passatges incomprensiblement redundants i moments d'un contrapunt extàtic, per no parlar de la seva característica empenta, a voltes tempestuosa. El conjunt ataca el *Quartet op. 41 núm. 3* mogut per aquestes mateixes inquietuds. L'empatia amb el complex llenguatge del compositor alemany és evident, i aquell caminar per la corda fluixa –del que és o no significatiu– suposa un exercici que també es confirma fiable en la seva lectura de la *Suite lírica* d'Alban Berg, conjunt de moviments amb un meravellós calidoscopi d'efectes sonors, la continuïtat del qual es perfila magistralment en la lectura del Quartet Gerhard. L'*Officium breve*, op. 28 del compositor hongarès György Kurtág, nascut el 1926, culmina un enregistrament fantàstic. L'eloqüent subtítol d'aquesta composició –*In memoriam Andreae Szervánszky*– ressaltava no només el seu caràcter commemoratiu, és a dir el record d'un dels compositors hongaresos més influents, sinó el tipus de composició que deriva del serialisme de Webern, aplicat per l'homenatjat en tantes de les seves obres. Kurtág, per la seva banda, proporciona una quantitat ingent d'ocasions per a l'experiència del fet musical i convida a una reflexió autoconscient des del fons del silenci que, en efecte, se sent amb una profunditat abismal. **Jacobo Zabalo**

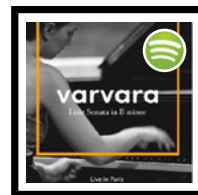
PER DESCOBRIR UN DELS QUARTETS AMB MÉS FUTUR, DES D'UNA REALITAT PRESENT QUE DEMOSTRA DE FORMA INQÜESTIONABLE LA SEVA QUALITAT INTERPRETATIVA.

PIANO

LISTZ, SONATA EN SI MENOR

Varvara

Obres de Liszt, Pärt. Discamera, 2018

El mes de setembre del 2016 Varvara debutava a la Philharmonie de París. D'aquest concert prové

l'enregistrament en directe que ara configura una nova aportació discogràfica de la pianista russa i que després de proclamar-se guanyadora del Concurs Géza Anda de Zuric l'any 2012 es va veure catapultada a una carrera internacional imparable. Händel i Mozart van ser els seus dos darrers autors discogràfics i ara el romanticisme de la *Sonata en Si menor* de Liszt, acompanyada per la breu *Für Alina* d'Arvo Pärt, suposa aquesta nova aportació que no deixarà indiferent qui l'escolti. De Varvara, una pianista amb un immens repertori de concerts per a piano, n'admirem la profunda serenitat i maduresa en el control del discurs de la *Sonata* de Liszt. Aquesta obra monolítica estructurada internament en quatre parts és d'una complexitat tècnica i expressiva sobradament coneguda. El plantejament de Varvara rau a crear un discurs conseqüent dins aquella amalgama de temes i motius que es succeeixen entre fugues, harmonies complexes i passatges de màxima exigència virtuosística. Tot té una lògica estructural en el discurs sense que la sensibilitat expressiva es vegi en cap moment afectada per un excés de preocupació vers la tècnica. Som davant d'un Liszt heroic i refinat, reflexiu però alhora d'una expressió lliure que sembla néixer de la màgia del directe. Una versió digna de figurar dins les grans aportacions discogràfiques que els grans pianistes en ment de tots ens han llegat. **Lluís Trullén**

UNA VISIÓ DE LISZT QUE CONTÉ, PER LA SEVA TÈCNICA I MUSICALITAT, TOT L'ESPERIT DEL PIANO DE L'ESCOLA RUSSA DE LA QUAL VARVARA ÉS HEREVA.

LLIBRE

LA MÚSICA DE BENET CASABLANCAS

Arquitecturas de la emoción

343 pàgines. Edició de Javier Pérez Senz. Barcelona. *Galaxia Gutenberg*, 2017.

Benet Casablanca és un dels músics estatals més importants i amb més projecció internacional actualment. Així ho reconeixen, en el llibre que commemora el seu seixantè aniversari, personalitats com Jonathan Harvey, Friedrich Cerha, Irvine Arditti, George Benjamin, Ramon Humet, Hèctor Parra, Xavier Antich o Víctor Estapé. La mirada polièdrica sobre l'autor que ens proposa el recull de Javier Pérez Senz revela les diferents facetes d'un compositor humanista: l'esteta que s'interroga sobre l'art que cultiva i troba respostes en Hegel, Goethe, Nietzsche o Truffaut; el pedagog que defensa el domini de la tècnica, la independència respecte de les modes i la importància del llegat; l'artesà que ens explica el seu mètode de treball, i l'artista profundament influït per la tradició musical de la Segona Escola de Viena, Debussy, Stravinsky, Ligeti o Berio. I ens incita a descobrir la seva música, l'evolució de la qual passa per les primeres aventures serialistes, la concisió dels *Epigrames* i els *Haikus* i l'actual interès per l'escriptura orquestral “*que ve acompanyat del desplegament d'un nou llenguatge i d'un nou vocabulari harmònic, més ampli, ple de color*”. Casablanca, amb un peu en la tradició i l'altre a la cerca d'un llenguatge propi, entén que la música “*arriba a confondre's amb l'esdevenir de la vida [...] transcendint el simple joc amb els sons i el gaudi sensitiu –al qual no renuncia– per constituir-se en via de coneixement*”. Per aquest motiu, remarca, la tasca del compositor no ha de ser una altra que “*intentar fer la millor música que siguem capaços de fer [...] aquest és el millor servei que podem fer a la nostra societat*”. **Miquel Gené**

IMPRESINDIBLE PER DESCOBRIR O APROFUNDIR EN UN DELS MÚSICS MÉS IMPORTANTS DE LES DARRERES DÈCADES.

Palau de la
Música Catalana
2018-2019

CICLE PHILIP GLASS

Cinc concerts per explorar el catàleg minimalista de Glass, amb un recital històric inclòs del mateix compositor i pianista.

Entrades individuals ja a la venda. Abona't als 5 concerts del cicle Philip Glass per 96 euros.

DIMARTS 15.01.19, 20 h
Vikingur Ólafsson, piano

DISSABTE 11.05.19, 18 h
Iveta Apkalna, orgue

DIMARTS 21.05.19, 20 h
Philip Glass
& Orfeó Català

DILLUNS 27.05.19, 20 h
Suzanne Vega
& Collegium Vocale Gent
—*Einstein on the beach*

DIMECRES 29.05.19, 20 h
BCN216 & Francesc Prat

www.palaumusica.cat | taquilles@palaumusica.cat | 93 295 72 07

Amb la col·laboració de:

Ajuntament
de Barcelona
Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Gobierno
de España

Ministerio
de Educación, Cultura
y Deporte

inaem

FONS DE LA CATEDRAL DE TARRAGONA (TarC)

Text Josep Maria Gregori · Fotografies IFMuC

Aquest fons conserva sis col·leccions de repertori musical, manuscrit i imprès, de significatiu relleu i importància per a l'estudi de la història de la música catalana: 1.114 manuscrits d'autor, 299 manuscrits anònims, 74 llibres corals, 5 llibres de faristol, 118 impresos d'autor i 1 d'impresos anònims.

La col·lecció “manuscrits d'autor” reuneix obres generades per destacats mestres de capella i organistes de l'àmbit hispànic entre els segles XVII i XX. Una part ben significativa d'aquest repertori d'autor pertany a l'obra compositiva dels propis mestres de capella i organistes que se succeïren en l'exercici dels magisteris de la Seu tarragonina en el decurs dels segles XVII, XVIII, XIX i primer terç del XX. Durant aquests segles la catedral de Tarragona no solament mantenia estretes relacions musicals amb les catedrals de Barcelona, València, Sogorb, Tortosa, Lleida i la Seu d'Urgell, sinó que esdevenia la principal porta d'accés dels intercanvis musicals que durant més de quatre-cents anys es produïren entre Catalunya, València i Aragó. Alguns dels principals compositors del Renaixement i el Barroc n'han deixat testimoni:

Joan Ferrer i Joan Borgunyó, organista i mestre de capella, respectivament, de les catedrals de Barcelona i Tarragona durant els segles XV i XVI; Nicassi Çorita, mestre de València i Tarragona, autor del *Liber Motectorum* (Barcelona, 1584); Rafael Coloma i Pere Riquet, que alternaren els seus mestratges entre les catedrals de Tarragona i la Seu d'Urgell; Joan Pujol (1570-1626), mestre de Tarragona, Saragossa i Barcelona; Jeroni de la Torre, mestre de Tarragona (1627), Barcelona (1636-1642) i València (1645-1665).

Dins la col·lecció “manuscrits d'autor”, hi són ben representats els mestres de la catedral de Tarragona dels segles XVIII i XIX, com Joan Crisòstom Ripollès, Joan Rossell, Felip Vicente, Francesc Freixes,

Estança de l'arxiu de la catedral on es conservava el Fons TarC i una partitura del compositor JC Ripollès.

Jaume Pellicer, Antoni Milà, Melcior Juncà, Francesc Bonamich, Bonaventura Bruguera i Rafel Maneja. Amb ells, el fons conté còpies d'obres de reputats compositors catalans dels segles XVIII i XIX, com Josep Martí, Jaume Caselles, Josep Picanyol, Bernat Tria, Pau Montserrat, Francesc Valls, Anselm Viola, Pere Joan Llonell, Carles Baguer, Jaume Balias o Francesc Andreví.

La col·lecció “llibres corals” destaca per la seva magnitud i pulcritud; 38 dels 74 volums que conté van ser escrits a final del segle XVI amb una notable bellesa ornamental. La col·lecció “llibres de faristol” conserva quatre volums miscel·lanis de polifonia dels segles XVII i XVIII, entre els quals un exemplar

incomplet de l'edició impresa dels *Magnificat* de Sebastià Aguilera de Heredia (Saragossa, 1618). El repertori de la col·lecció de “música impresa” conté 119 registres i conserva valuoses edicions del segle XIX, tant pel que fa a primeres antologies de polifonia del Renaixement –publicades a Alemanya a partir de la dècada del 1860–, com també primeres edicions de música d'orgue, com les obres de Charles Tournemire, que el propi autor dedicà a Salvador Ritort, organista de la catedral, a principi del segle XX. El Fons va ser catalogat en diverses etapes, si bé fou el professor Francesc Bonastre qui en va impulsar la descripció entre el 1975 i el 1977.¹ <https://ifmuc.uab.cat/collection/TarC?ln=ca>

¹ BONASTRE I BERTRAN, Francesc; GREGORI I CIFRÉ, Josep Maria; CANELA I GRAU, Montserrat. *Inventaris dels fons musicals de Catalunya. Volum 8: Fons de la Catedral de Tarragona*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 2015.

MÚSICA ENCRUADA

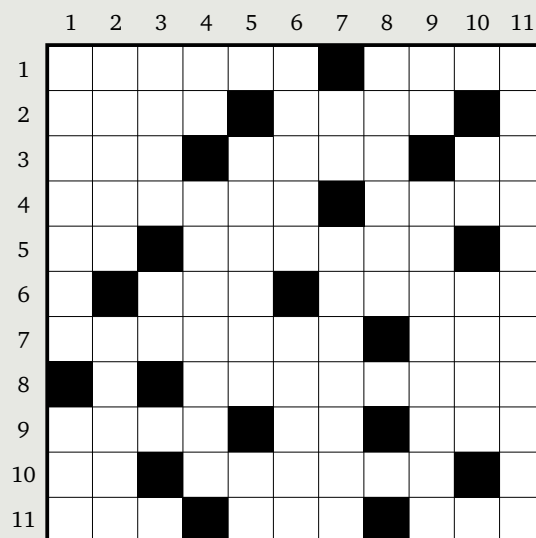
Horizontals

1. Obra musical religiosa (primera paraula) com la de Pergolesi. Instrument dels déus. **2.** Si la soprano en pateix, li costarà respirar. Instrument òrfic (del revés). Si major. **3.** No es barreja amb les cols. Estri per comptar la recaptació del concert. Art escuat. **4.** El solista en fa, i s'estalvia unes quantes notes. S'aixeca després de la reunió. **5.** Hi ha qui se l'amaga a la màniga. A la música pianística de Mompou li han robat la C inicial. Do major. **6.** Neruda, Nono o Nureiev. La de l'ocell li serveix per volar. Emet sons musicals amb la veu. **7.** Si poguéssim posar-hi una "i" diríem "Al final", però com que avui l'encreuat només té "as", serà que puja al llum del carrer, com en Gene Kelly a *Cantant sota la pluja* (dues paraules juntes). En Tadeu ha perdut la cua. **8.** Un escaire. Personatge que protagonitza una popular cançó castellana, *aquella que sí, aquella que no, aquella que la bailo yo* (dues paraules juntes). **9.** Que toca sense delicadesa. A la capa li ha caigut la capa. Algun queda on hi fan música en viu (del revés). **10.** Gos del revés. Començarà el partit de tennis. Ruera o Ravel. **11.** Si ho tripliques, en castellà, et surt un ball d'origen cubà. Estrany, com un disc d'en Lluís Llach. Música jamaicana més animada que el *reggae*.

Verticals

1. Guitarrista mexicà, popular per temes com *Oye como va*. A en Johann Sebastian li ha caigut la que no sona. **2.** Mandataris russos. Autor de *L'estaca*. **3.** Associació escolar de famílies. A mig to de Mi (cap amunt). Serpentó. La vocal. **4.** Si, La. Indisposats, imaginaris o no. **5.** La vocal. Allisa el camí perquè hi pugui passar la banda. Art laic. **6.** Instrument que atabala. Fa sonar la primera nota de l'obra. **7.** Davant de *tim*, de *tam* i de *tum* fa la cançó d'en Patufet. Sucumbir sota el pes d'una ovació de deu minuts després del concert (s'esmuny cap a l'esquerra a l'11 horitzontal). **8.** Gest del violinista, cap amunt o cap avall. Aquesta és la més vibrant de l'alfabet. Aquesta també. **9.** Ravel, Rapunzel o Rasputin. Faràs el que s'espera de tu a la coral. **10.** Pedrell, Padrós o Pitarra. Andreu Toron, inventor de la tenora. Desperfecte a la trompeta que no permet completar el tararí. Lleta que acompanya la Val número de catàleg a les obres de Mozart. **11.** Paraula màgica monovocàlica, com aquest encreuat que celebra el número 150.

Núm. 366

Solucions Núm.365

1	M	A	R	T	E	L	L		L	P
2	A	R	I	E	S		L	L	A	U
3	R	A	I	M		M	E	L	S	O
4	I	B		U	N	I	S	O	N	R
5	M	E	N	D	E	L	S	S	O	H
6	B	L	U	E	S		A	T	U	R
7	A	L	L	S		A	M	R	T	D
8	A	L	S		I	E	R	C	E	
9	A	E	I	P	C		J	A	M	S
10	S	O	N		A	D	N	A	D	N
11	T	O	C	A	R		B	R	U	T

per Eduard V. Patsi

Solucions Batutem!

1	M	O	R	E	R	A	G	L
2	O	F	A	L	L	A	R	H
3	Z	R	V	E	R	D	I	A
4	A	A	E	A	M	U	E	Y
5	R	S	L	M	R	I	G	D
6	T	O	C	A	E	E	E	N
7	S	S	R	A	U	S	S	
8	L	A	V	A	I	D	A	E

Frase amagada:
"La música és la vida".

Palau de la
Música Catalana
2018-2019

CICLE SCHUBERT

Matthias Goerne
& Leif Ove Andsnes

El tríptic d'emocions que van fer de Schubert el mestre indiscutible del lied arriba al Palau de la Música Catalana en tres vespres gairebé consecutius.

DILLUNS 04.03.19, 20 h
La bella molinera

DIMARTS 05.03.19, 20 h
El viatge d'hivern

DIJOUS 07.03.19, 20 h
El cant del cigne

Entrades individuals ja a la venda.
Abona't als tres concerts del Cicle Schubert per 48 euros.

Més informació a:
www.palaumusica.cat | taquilles@palaumusica.cat | 93 295 72 07

CATALUNYA MÚSICA

TRANSMISSIONS EN DIRECTE

DESEMBRE

Diumenge 2 de desembre

De les 11.00 a les 13.00 h
(en directe)

Auditori de Barcelona

TEMPORADA DE L'OBC, 2018-19

Enric Granados: *Dante, poema simfònic*, op. 21. Juan Manuel Cañizares: *Concert per a guitarra i orquestra* núm. 2 (obra encàrrec de l'OBC). Manuel de Falla: *El sombrero de tres picos*, ballet en dos quadres. Juan Manuel Cañizares, guitarra. Gemma Coma-Alabert, mezzo-soprano. Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya. Dir.: Kazushi Ono. (90m)

Dijous 13 de desembre

De les 19.05 h a les 21.15 h
(en directe)

Berwaldhallen d'Estocolm

TEMPORADA DE L'ORQUESTRA SIMFÒNICA DE LA RÀDIO SUECA, 2018-19

Sally Beamish: *Concert per a piano* núm. 3, "City Stanzas". Ludwig van Beethoven: *Concert per a piano i orquestra* núm. 1, en Do, op. 15. Richard Strauss: *Ein Heldenleben* (Una vida d'heroi), poema simfònic, op. 40. Jonathan Biss, piano. Orquestra Simfònica de la Ràdio Sueca. Dir.: Omer Meir Wellber. (97m)

Dijous 14 de desembre

De les 20.00 a les 22.00 h
(en directe)

Elbphilharmonie d'Hamburg

TEMPORADA DE L'ORQUESTRA NDR DE LA FILHARMONIA DE L'ELBA, 2018-19

Ludwig van Beethoven: *Concert per a piano i orquestra* núm. 5, en Mi b, op. 73, "Emperador". Johannes Brahms: *Simfonia* núm. 2, en Re, op. 73. Emanuel Ax, piano. NDR Elbphilharmonie Orchester. Dir.: Herbert Blomstedt. (100m)

Dissabte 15 de desembre

De les 19.00 a les 22.25 h
(en diferit)

Metropolitan Opera del Lincoln Center de Nova York

TEMPORADA DEL MET, 2018-19

Giuseppe Verdi: *La traviata*, òpera en tres actes. Diana Damrau, Juan Diego Flórez, Quinn Kelsey, Kirstin Chávez, Maria Zifchak, Scott Scully, Dwayne Croft, Jeongcheol Cha, Kevin Short, Marco Antonio Jordão, Ross Benoliel i Seth Malkin. Cor i Orquestra de l'Òpera Metropolitana de Nova York. Dir.: Yannick Nézet-Séguin. (128m)

Diumenge 16 de desembre

De les 11.00 a les 13.00 h
(en directe)

Auditori de Barcelona

TEMPORADA DE L'OBC, 2018-19

Manuel Rodríguez Valenzuela: *Even night* (estrena absoluta, obra encàrrec de l'OBC, Fundació SGAE i AEOS). Antonín Dvořák: *Concert per a violí i orquestra* en La m, op. 53. Dmitri Xostakóvitx: *Simfonia* núm. 10, en Mi m, op. 93. Joshua Bell, violí. Orquestra Simfònica de l'ESMUC. Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya. Dir.: Kazushi Ono. (90m)

Dimarts 26 de desembre

De les 19.00 a les 21.00 h
(en directe)

Palau de la Música Catalana

CONCERT DE SANT ESTEVE 2018

Cors de l'Escola Coral de l'Orfeó Català. Mercè Pi, Glòria Fernández, Glòria Coma, Buia Reixach i Esteve Nabona, directors. Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana. Orfeó Català. Dir.: Simon Halsey. (120m)

GENER

Dissabte 5 de gener

De les 19.00 a les 22.07 h (en diferit)

Metropolitan Opera del Lincoln Center de Nova York

TEMPORADA DEL MET, 2018-19

Giuseppe Verdi: *Otello*, òpera en quatre actes. Sonya Yoncheva, Jennifer Johnson Cano, Stuart Skelton, Alexey Dolgov, Željko Lučić, James Morris, Chad Shelton, Jeff Mattsey i Kidon Choi. Cor i Orquestra de l'Òpera Metropolitana de Nova York. Dir.: Gustavo Dudamel. (140m)

Dimarts 8 de gener

De les 20.03 a les 22.00 h
(en directe)

Berliner Philharmonie

TEMPORADA DE L'ORQUESTRA SIMFÒNICA ALEMANYA DE BERLÍN, 2018-19

Heinrich Ignaz Franz von Biber: *Battalia à 10*. Dmitri Xostakóvitx: *Simfonia de cambra*, op. 110a (arranjament per a orquestra de Rudolf Barshai). Ludwig van Beethoven: *Simfonia* núm. 1, en Do, op. 21. Deutsches Symphonie-Orchester de Berlín. Dir.: Jean-Christoph Spinosi. (65m)

Divendres 11 de gener

De les 20.05 a les 22.05 h
(en directe)

Herkulesaal de Munic

TEMPORADA DE L'ORQUESTRA SIMFÒNICA DE LA RÀDIO DE BÀVIERA, 2018-19

Arnold Schönberg: *Concert per a violí i orquestra*, op. 36. Ludwig van Beethoven: *Simfonia* núm. 6, en Fa, op. 68, "Pastoral". Isabelle Faust, violí. Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks. Dir.: Josep Pons. (105m)

Dissabte 12 de gener

De les 19.00 a les 22.50 h (en diferit)

Metropolitan Opera del Lincoln Center de Nova York

TEMPORADA DEL MET, 2018-19

Francesco Cilea: *Adriana Lecouvreur*, òpera en quatre actes. Anna Netre-

bko, Anita Rachvelishvili, Piotr Beczala, Carlo Bosi, Ambrogio Maestri, Maurizio Muraro, Sarah Joy Miller, Samantha Hankey, Tony Stevenson i Patrick Carfizzi. Cor i Orquestra de l'Òpera Metropolitana de Nova York. Dir.: Gianandrea Noseda. (151m)

Dissabte 19 de gener

De les 20.00 a les 22.50 h
(en directe)

Gran Teatre del Liceu

TEMPORADA DEL GRAN TEATRE DEL LICEU, 2018-19

Giacomo Puccini: *Madama Butterfly*, òpera en tres actes. Lianna Haroutounian, Ana Ibarra, Mercedes Gancedo, Jorge de León, Damián del Castillo, Isaac Galán i Felipe Bou. Orquestra Simfònica i Cor del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Giampaolo Bisanti. (135m)

Divendres 25 de gener

De les 20.05 a les 22.05 h
(en directe)

Herkulesaal de Munic

TEMPORADA DE L'ORQUESTRA SIMFÒNICA DE LA RÀDIO DE BÀVIERA, 2018-19

Richard Strauss: *Quatre últims lieder*, per a soprano i orquestra. Anton Bruckner: *Missa* núm. 3, en Fa m. Sally Matthews, soprano. Karen Cargill, mezzosoprano. Ilker Arçayürek, tenor. Stanislav Trofimov, baix. Chor i Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks. Dir.: Mariss Jansons. (80m)

SUBSCRIU-TE

I GAUDEIX DE
LA MILLOR INFOR-
MACIÓ MUSICAL
I DE DESCOMPTES
EN CONCERTS

20€
PER UN ANY
(PAPER)

10€
PER UN ANY
(DIGITAL)

25€
PER UN ANY
(PAPER + DIGITAL)

**REVISTA
MUSICAL
CATALANA**

WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

Els abonats als cicles de la Fundació Orfeó Català-Palau de la Música gaudeixen d'un 30 % de descompte en el preu de subscripció a la «Revista Musical Catalana». D'altra banda, els subscriptors de la «Revista Musical Catalana» tenen dret a un 20 % de descompte en la compra de dues entrades per concert a les taquilles del Palau de la Música Catalana, per als següents cicles de la Fundació Orfeó Català-Palau de la Música de la temporada 2018-19: Palau Grans Veus, Bach, Piano, Cambra, Simfònics, Tardes, Cantates de Bach, Cicle Coral, Cicle Cor de Cambra del Palau, Concert de Sant Esteve, Intèrprets Catalans, Concerts Familiars, El Primer Palau, Orgue al Palau, Estiu al Palau, ECHO Rising Stars i ONCA.

Més informació: www.revistamusical.cat/subscripcions

“LA MÚSICA ÉS EL LLENGUATGE DE LA PAU”

Defineix la seva relació amb la música com “*una necessitat vital*”, perquè no pot viure sense: imprescindible com l’oxigen per respirar. De fet, la seva carrera gairebé sempre ha estat vinculada al món musical, com a hores d’ara, que amb Daniel Blanch al piano reten homenatge a Josep Martí i Cristià.

TEXT Sílvia Díez

“De petit, tot i no tenir cap música a la família, sempre he estat envoltat de música. Els meus avis formaven part d’un cor a Sabadell, la meva mare se sabia moltes sarsueles i, a més a més, recordo pianos, partitures, cants, concerts, guitarres, discs... Però qui em va fer estimar la música profundament va ser el professor Oriol Martorell, a qui vaig tenir el goig de tenir com a mestre. D’altra banda, quan tenia 16 anys i estava estudiant Art Dramàtic a l’Institut del Teatre de Barcelona, em van escollir junt amb altres companys per fer una figuració en un ballet al Gran Teatre del Liceu. Es tractava del Bolero de Ravel amb una coreografia del Maurice Béjart. Ser dalt de l’escenari d’aquell meravellós teatre envoltat de música i dansa d’altíssim nivell em va resultar fascinant, i ho conservo al meu cor com una experiència màgica”, recorda Sergi Mateu, un actor que, amb la seva magnífica veu, ha participat en diferents concerts on música, veu i poesia van de bracet, com és el cas de *Pere i el llop* amb l’Orquestra Simfònica del Vallès.

SÍLVIA DíEZ: Què ha significat per a vostè participar en aquests concerts?

SERGÍ MATEU: Sempre he pensat que la combinació de la paraula parlada i la música podria tenir molt més recorregut del que normalment trobem en les diferents ofertes d’espectacles musicals existents. Els llenguatges es complementen perfectament: la concreció semàntica de la paraula ajuda a visualitzar el caràcter més abstracte que té la música i el que arriba a l’espectador és una experiència enriquida. ¿Podem escoltar *Pere i el llop* de Prokófiev sense la veu del narrador o sense la partitura musical? ¿Podem escoltar *Vistes al mar* d’Eduard Toldrà sense la poesia de Joan Maragall? Sí,

és clar, però el resultat quedarà incomplet. En aquests exemples que he esmentat, les creacions han estat concebudes per ser dependents l’una de l’altra, però hi ha altres casos, com és el cas de l’espectacle Tolstoi-“Kreutzer”-Beethoven, en el qual s’interrelaciona la Sonata de Beethoven i el text de Lev Tolstoi, i el resultat és sorprenent i a la vegada magnífic.

SD: I què diria de la seva participació en el projecte “Somni d’un poeta” de Josep Martí i Cristià?

SM: Amb en Daniel Blanch he col·laborat en diferents ocasions i la meua experiència sempre ha estat satisfactòria. Al concert que vam fer a l’església de Santa Maria de Palau-solità, l’atmosfera creada va entusiasmar el públic assistent. Jo no coneixia Josep Martí i Cristià i gràcies a la tasca incansable d’en Daniel, sempre lliurat a la recerca

de compositors desconeguts o oblidats de casa nostra, vaig descobrir el talent d’aquest compositor. Al ser ell mateix l’autor de les poesies, el lligam entre partitura i paraula és perfecte. El proper concert, i de moment el darrer, serà a Llinars del Vallès, d’on en Martí i Cristià era fill.

SD: ¿Escolta música habitualment?

SM: Sí. A casa només llevar-me ja poso la ràdio, que sense dubte guanya la partida al televisor. M’agrada la música clàssica, tinc sintonitzades diferents emissores per internet i vaig canviant. Les que segueixo més són Catalunya Música, BBC Radio Classic i una emissora suïssa sense publicitat amb 24 hores al dia de música d’alta qualitat. La música es pot sentir i escoltar. Normalment la sento. Em fa companyia i també em permet dur a terme diferents activitats, tot i que sovint m’aturo per posar més atenció en algun moment que m’agrada especialment. Escollo la música quan la vull escoltar bé i això vol dir estar només per la música o seguir el llibret de la corresponent gravació per conèixer a fons les característiques d’una composició concreta, dels intèrprets, etc.

SD: Quina és la seva peça musical preferida? ¿Hi ha alguna peça musical que el commogui especialment?

SM: Això és gairebé impossible de respondre. Preferir vol dir que alguna música està per damunt d’una altra i no ho sento d’aquesta manera. Hi ha moltíssima música que és excel·lent i té el seu lloc en algun moment de la meua vida. El que sí que m’atreveixo a dir és que n’hi ha una que, sigui el moment que sigui, sempre quan l’escolto m’emociona enormement i em fa saltar les llàgrimes: és l’“Agnus Dei” de la *Missa en Si menor* de Johann Sebastian Bach. M’emociona la combinació de la seva senzillesa i grandiositat.

SD: Quina és la funció de la música?

SM: En ser un llenguatge universal ens permet, com a éssers humans, apropar-nos i identificar-nos amb emocions i vibracions semblants, per més allunyades que estiguin les nostres cultures. Podem tenir dificultat de comunicació en molts aspectes, però el llenguatge de la música, a més de ser universal, diria que és el veritable llenguatge de la pau, perquè en la creació de qualsevol combinació de sons el concepte “conflicte” no pot existir –llevat que s’entengui com a joc formal–, ja que l’objectiu és precisament el contrari. ▶

Cat **M**úsica

Emociona't
amb Catalunya Música

amb la col·laboració

 Obra Social "la Caixa"

PALAU de la MÚSICA CATALANA 2018-2019

DIJOUS 13.12.18, 20 h
Orquestra de Cambra de Zuric
& Daniel Hope
—*El Messies* de Händel

DIJOUS 17.01.19, 20 h
Magdalena Kožená
& Mitsuko Uchida
—*Lieder*

DILLUNS 28.01.19, 20 h
Balthasar Neumann Chor
und Ensemble
& Thomas Hengelbrock
—*Requiem* de Mozart

DIMARTS 05.02.19, 20 h
Renée Fleming, soprano
—Brahms i Schubert

DIMECRES 06.03.19, 20 h
Grigory Sokolov, piano

DIMARTS 12.03.19, 20 h
Daniil Trifonov, Orfeó Català,
Orquestra del Teatre Mariïnski
& Valery Gergiev

DIJOUS 14.03.19, 20 h
Gustav Mahler Jugendorchester
& Jonathan Nott
—*Tercera* de Mahler

DIMARTS 19.03.19, 20 h
Orquestra Simfònica Gran
Teatre del Liceu & Josep Pons
—*La consagració de la primavera*
d'Stravinsky

DIMECRES 24.04.19, 20 h
Monteverdi Choir
& Sir John Eliot Gardiner
—*Semele* de Händel

DIMARTS 07.05.19, 20 h
Juan Diego Flórez
—Univers Flórez

DIJOUS 09.05.19, 20 h
Orquestra Simfònica de Sant
Petersburg & Yuri Temirkànov
—Festival Txaikovski

DIMECRES 22.05.19, 20 h
Diana Damrau
& Xavier de Maistre
—*La subtilitat en la intimitat*

DIJOUS 23.05.19, 20 h
Akademie für Alte Musik Berlin
—*Música aquàtica* de Händel

DILLUNS 27.05.19, 20 h
Suzanne Vega
& Collegium Vocale Gent
—*Einstein on the beach*
de Philip Glass

DIJOUS 27.06.19, 20 h
Gustavo Dudamel,
Orfeó Català, Cor de Cambra
& Münchner Philharmoniker
—*Segona* de Mahler

Abonaments, itineraris, packs a mida i entrades ja a la venda.
Confecciona el teu propi itinerari entre més de 100 concerts de la temporada amb
descomptes a partir del 15%

www.palaumusica.cat | taquilles@palaumusica.cat | 93 295 72 07

Amb la col·laboració de:

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

